

**ΜΟΥΣΕΙΟ ΜΟΝΑΣΤΗΡΙΑΚΗΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ
ΣΤΟ ΦΑΡΑΓΓΙ ΤΟΥ ΛΟΥΣΙΟΥ**

ΠΑΓΩΝΑ-ΔΗΜΗΤΡΑ ΣΟΥΝΤΗ

ΕΘΝΙΚΟ ΜΕΤΣΟΒΙΟ ΠΟΛΥΤΕΧΝΕΙΟ
ΣΧΟΛΗ ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΩΝ ΜΗΧΑΝΙΚΩΝ

**ΜΟΥΣΕΙΟ ΜΟΝΑΣΤΗΡΙΑΚΗΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ
ΣΤΟ ΦΑΡΑΓΓΙ ΤΟΥ ΛΟΥΣΙΟΥ**

ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ
ΠΑΓΩΝΑ-ΔΗΜΗΤΡΑ ΣΟΥΝΤΗ

ΕΠΙΒΛΕΠΩΝ ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ
ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΑΓΓΕΛΗΣ

ΣΥΜΒΟΥΛΟΙ ΚΑΘΗΓΗΤΕΣ
ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ ΒΑΣΙΛΑΤΟΣ
ΙΩΑΝΝΗΣ ΖΑΧΑΡΙΑΔΗΣ

ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΣ 2023

Στον δάσκαλο μου, κο Αγγελή, που με έκανε να
αγαπήσω την συνθετική διαδικασία.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Περίληψη	8
Abstract	9
ΑΝΑΛΥΣΗ ΤΟΠΟΥ	11
Γεωγραφικός προσδιορισμός	11
Φυσικό περιβάλλον	17
Οικιστικό δίκτυο	19
Τουριστική ανάπτυξη	23
ΜΟΝΑΧΙΣΜΟΣ ΣΤΟΝ ΛΟΥΣΙΟ	25
Ιερά Μονή Φιλοσόφου	33
Ιερά Μονή Καλαμίου	35
Ιερά Μονή Τιμίου Προδρόμου	37
Ιερά Μονή Αιμυαλών	39
ΠΡΟΤΑΣΗ	41
Σκοπός παρέμβασης	41
Επιλογή πεδίου	43
Σχεδιαστική εξέλιξη	47
Κτιριολογικό πρόγραμμα	55
Βιβλιογραφία	95
Ευχαριστίες	97

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Αντικείμενο της διπλωματικής εργασίας αποτελεί η δημιουργία ενός μουσείου στο φαράγγι του Λούσιου, σε συνέχεια του χαρακτηρισμού της περιοχής ως ενιαίου αρχαιολογικού χώρου, από το Υπουργείο Πολιτισμού (1997). Στόχος του μουσείου είναι να προβάλλει την πλούσια μοναστηριακή ιστορία και να αναδείξει τον σημαντικό ρόλο των μοναστηριών για την περιοχή.

Το μουσείο τοποθετήθηκε εντός και κεντρικά της χαράδρας του Λούσιου, σε σημείο που επιτρέπει την οπτική επαφή με δύο εκ των τεσσάρων μονών. Βρίσκεται πάνω στο τοπικό οδικό δίκτυο, καθιστώντας το εύκολα προσβάσιμο, και κοντά στο ναό της Μεταμόρφωσης του Σωτήρος, που λειτουργεί ως τοπόσημο για όλη την περιοχή.

Η κεντρική ιδέα του θέματος συνίσταται στην δημιουργία ενός δημόσιου κτιρίου, το οποίο θα σχετίζεται με τις μονές και θα μεταφέρει στον επισκέπτη τον μυσταγωγικό χαρακτήρα του τόπου. Οδηγηθήκαμε λοιπόν στον σχεδιασμό ενός εξώστρεφου κτιρίου, το οποίο ανοίγεται προς το φαράγγι και χρησιμοποιεί ως βασικό του έκθεμα το ίδιο το τοπίο. Σημαντική κρίθηκε επιπλέον η ύπαρξη αυλής, που ενισχύει το βίωμα του τόπου.

Σχεδιαστικά, το κτίριο επιδιώκει να συσχετισθεί με το τοπίο και να αφομοιώσει τον δραματικό του χαρακτήρα. Αντλεί την μορφή του από τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά του πεδίου, παραλαμβάνοντας την ήπια πλαγιά και ακολουθώντας τελικά τον γκρεμό.

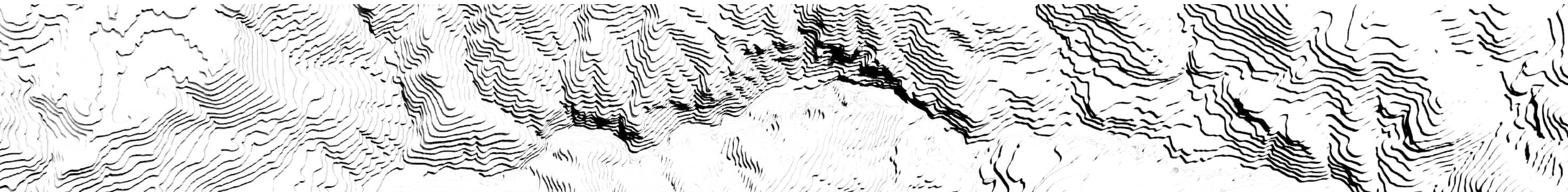
ABSTRACT

The subject of the thesis is the creation of a museum in the Lousios Gorge, following the designation of the area as a unified archaeological site by the Ministry of Culture (1997). The goal of the museum is to showcase the rich monastic history and highlight the significant role of the monasteries in the region.

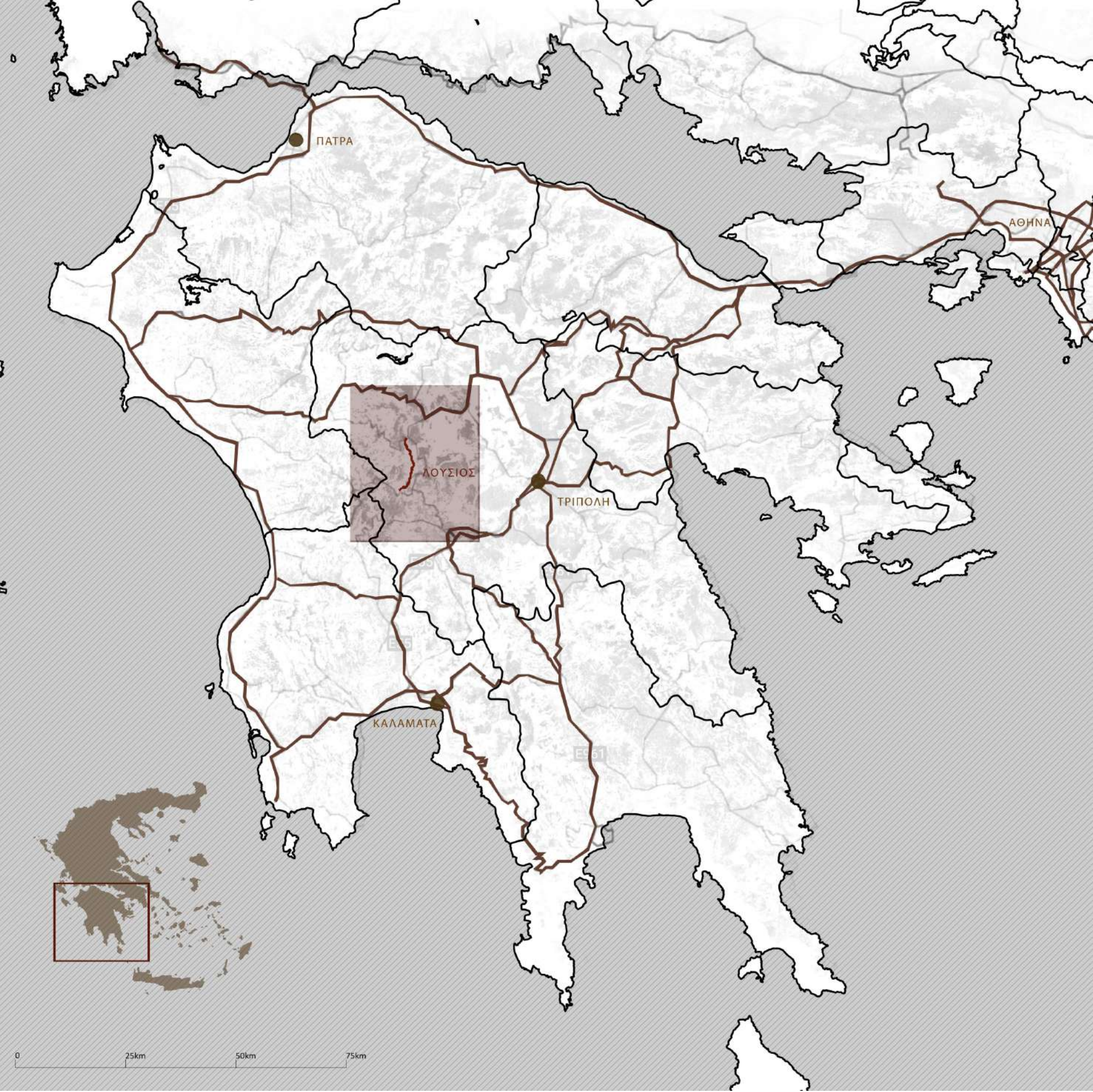
The museum is situated within the heart of the Lousios Gorge, allowing for a visual connection with two of the four monasteries. It is located along the local road network, making it easily accessible and close to the church of Metamorfoosi Sotiros, which serves as a landmark for the entire area.

The central idea of the project is the creation of a public building that relates to the monasteries and conveys the mystical character of the place to visitors. This led to the design of an outward-facing building that opens toward the gorge and uses the landscape as its primary exhibit. Additionally, the presence of a courtyard was considered significant to enhance the experience of the place.

In terms of design, the building seeks to relate to the landscape and assimilate its dramatic character. It draws its form from the unique characteristics of the terrain, incorporating the gentle slope and ultimately following the course of the gorge.

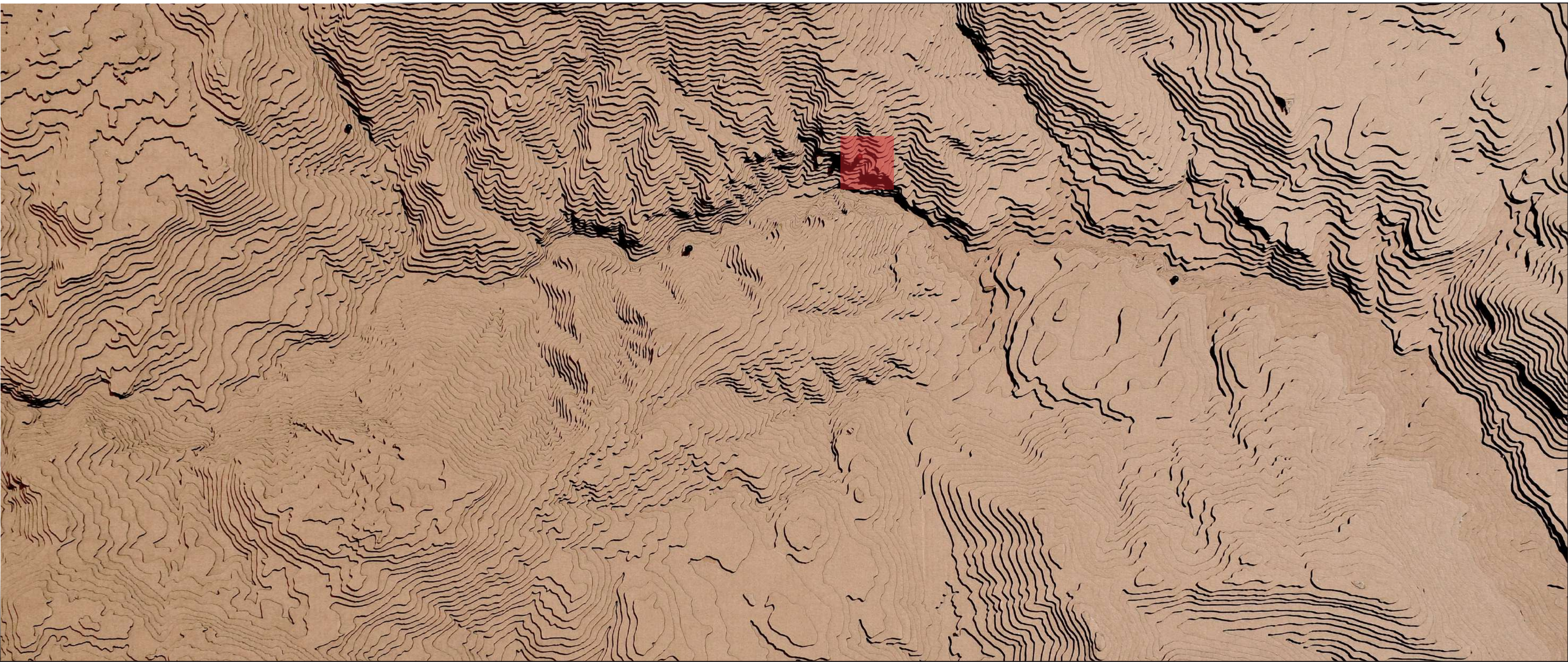

ΓΕΩΓΡΑΦΙΚΟΣ ΠΡΟΣΔΙΟΡΙΣΜΟΣ

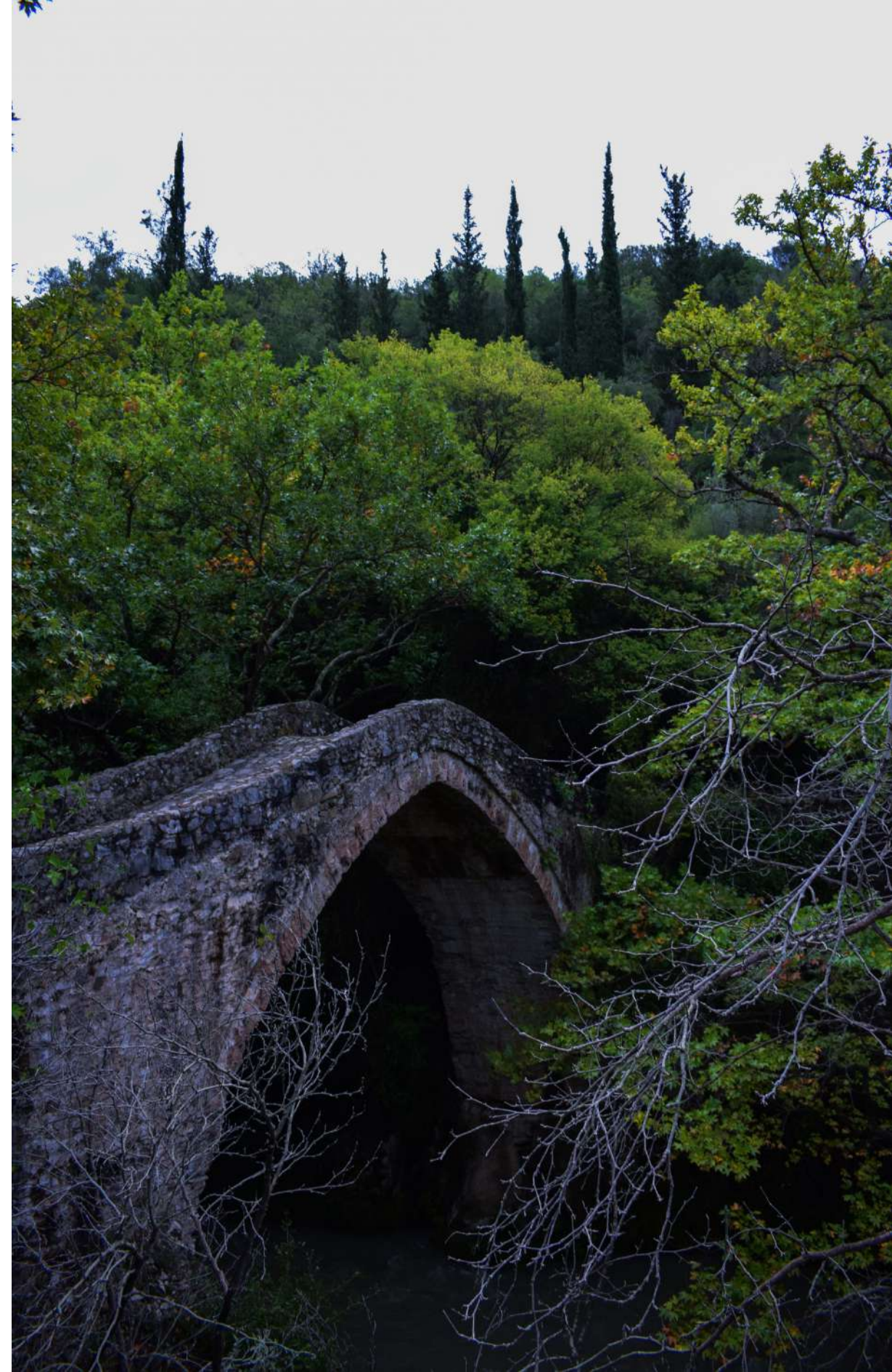
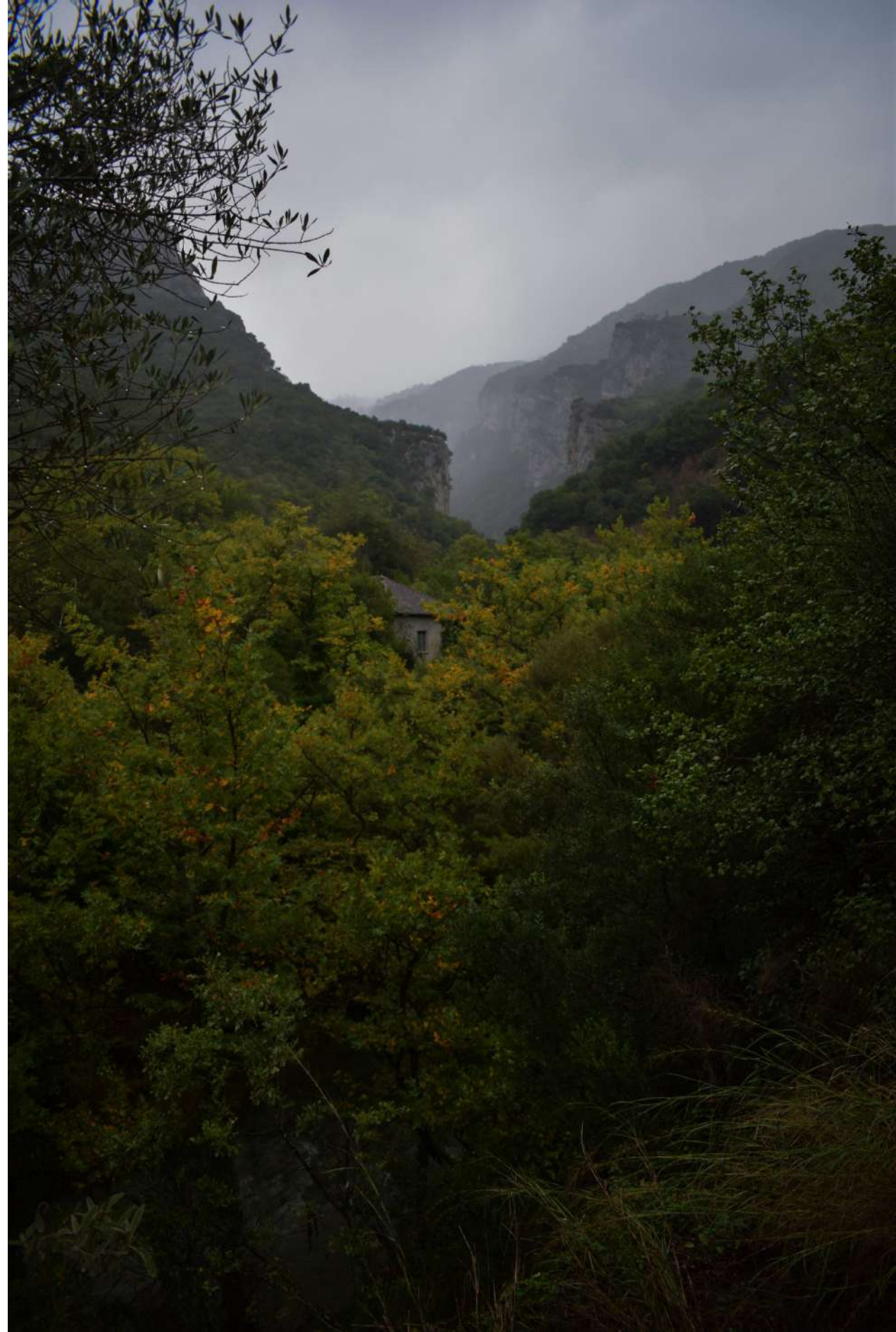
Ο Λούσιος είναι ένας ποταμός με μακραίωνη ιστορία. Σύμφωνα με την ελληνική μυθολογία, πρόκειται για τον τόπο όπου γεννήθηκε ο θεός Πάνας, ενώ πήρε το όνομα του όταν οι νύμφες Νέδα, Αγνώ και Θεισά έλουσαν στα νερά του τον νεογέννητο Δία, κρυφά από τον πατέρα του Κρόνο. Ο περιηγητής Πausanias, που επισκέφτηκε τον ποταμό τον 2ο αιώνα μ.Χ., αναφέρει, στα “Αρκαδικά”, πως στον Λούσιο βρίσκονταν “οι πηγές των Αθανάτων” και τον χαρακτηρίζει ως τον πιο κρύο ποταμό του τότε γνωστού κόσμου.

Ο Λούσιος βρίσκεται κεντρικά της Πελοποννήσου, στο βορειοδυτικό τμήμα του νομού Αρκαδίας και εντάσσεται διοικητικά στον δήμο Γορτυνίας (εξ’ αυτού μπορεί και να συναντηθεί με την ονομασία “Γορτύνιος”). Η κεντροβαρής του θέση, τον καθιστά εύκολα προσβάσιμο από όλα τα αστικά κέντρα της Πελοποννήσου, απέχοντας 45 χλμ. από την πρωτεύουσα του νομού Αρκαδίας, Τρίπολη, 90 χλμ. από τον Πύργο, 95 χλμ. από την Καλαμάτα και 110 χλμ. από το Ναύπλιο. Κανείς μπορεί να φτάσει εκεί από την Αθήνα, εντός περίπου δυόμισι ωρών, διανύοντας μια διαδρομή 206 χλμ. .

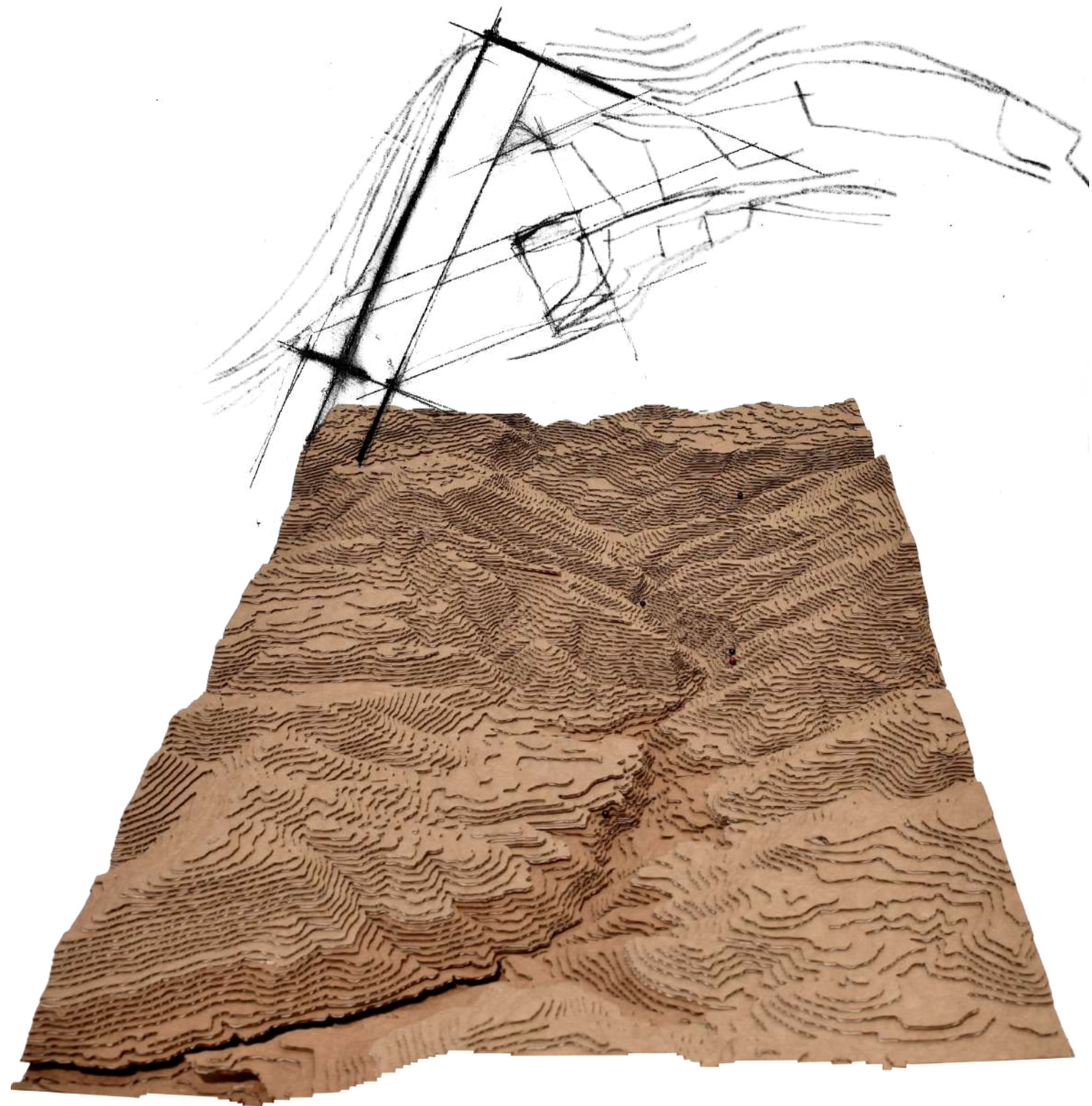

ΦΥΣΙΚΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ

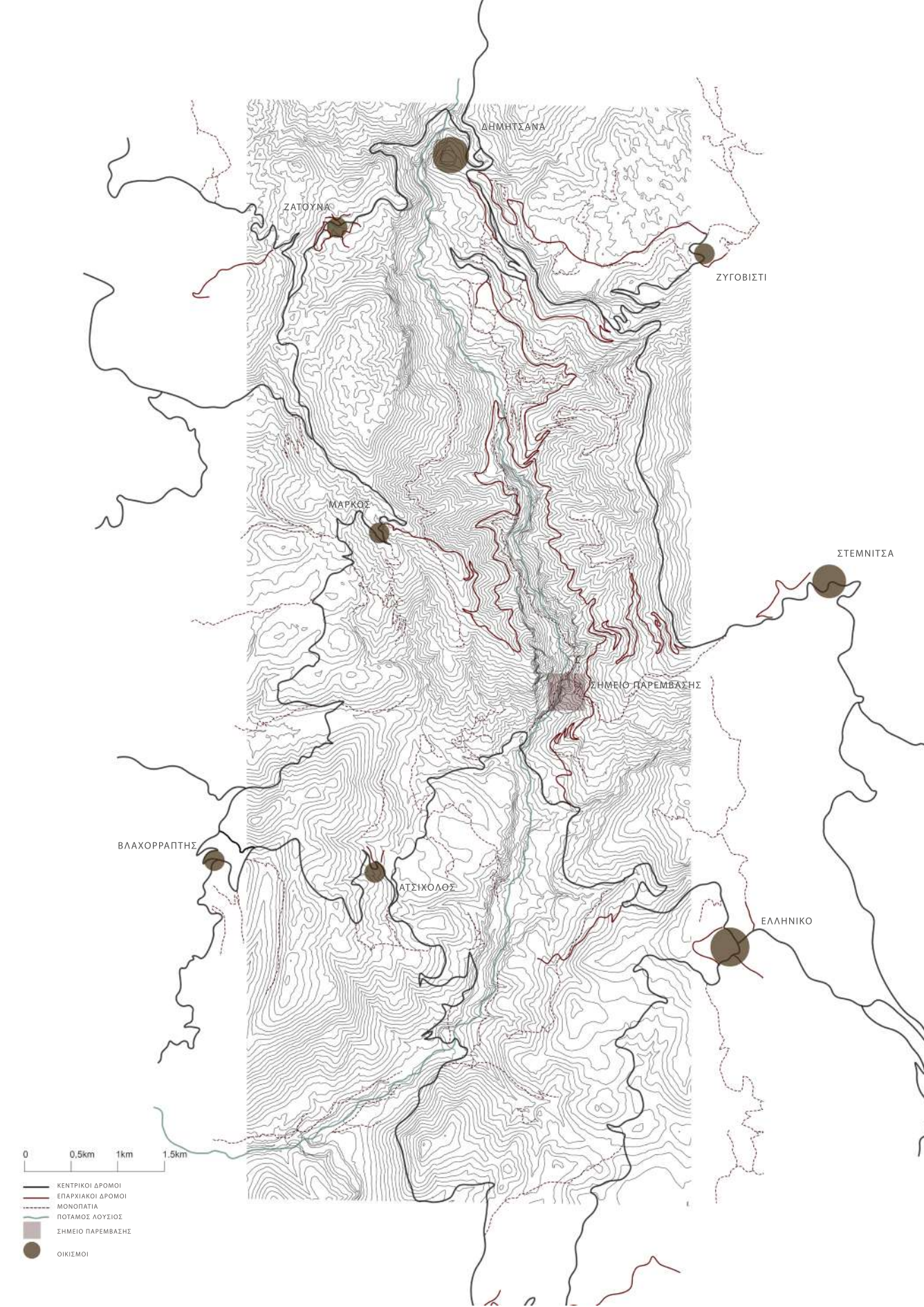
Ο Λούσιος είναι για ένα μικρός ποταμός. μήκους περίπου 25 χλμ., ο οποίος βρίσκεται σε μέσο υψόμετρο 900 μ., ανάμεσα στα όρη Μαίναλο και Λυκαίο. Πηγάζει από τα Λαγκαδινά βουνά, βορειοδυτικά της Δημητσάνας, στην περιοχή της αρχαίας Θεισόας και εκβάλλει στον Αλφειό ποταμό, λίγα χιλιόμετρα βόρεια του οικισμού της Καρύταινας. Τα νερά του διαρρέουν μέσα από φαράγγι ύψους 300 μ., μήκους 15 χλμ. και πλάτους 2 χλμ., στο οποίο συναντάται μεγάλη βιοποικιλότητα και χαρακτηριστικοί γεωλογικοί σχηματισμοί.

Στις πλαγιές του συναντάται ιδιαίτερα πλούσια βλάστηση, η οποία τον καθιστά ως την περιοχή με την μεγαλύτερη ποικιλία χλωρίδας σε ολόκληρη την Αρκαδία, με κυρίαρχα τα αείφυλλα πλατύφυλλα δέντρα. Πιο συγκεκριμένα, στον Λουσιό μπορεί κανείς να συναντήσει είδη όπως λεύκες, πλατάνια, κυπαρίσσια, ιτιές, κουτσουπιές, πουρνάρια, δάφνες, ράμνους, φυλλίκια, μυρτιές, σφάκες, βάγια, γαύρους, αγριελιές, σφεντάμια, αφάνες, οστριές, λυγαριές, κλήθρες αλλά και αναρριχητικά φυτά.

Πλούσια είναι επίσης και η πανίδα του φαραγγιού. Οι όχθες του ποταμού αποτελούν καταφύγιο για θηλαστικά (νυχτερίδες, νυφίτσες, κουνάβια), ερπετά (σαϊτες, οχιές, δεντρογαλιές) και πτηνά, των οποίων μάλιστα ο αριθμός ξεπερνά τα 75 είδη και ανάμεσα τους βρίσκονται πετροκότσυφες, γαλαζοκότσυφες και κάργιες. Στα νερά του Λούσιου ενδημούν βίδρες, οι οποίες τρέφονται με νερόφιδα και καβούρια του γλυκού νερού (καθώς τα ψάρια δεν επαρκούν), ενώ αποτελεί το τελευταίο μέρος της Πελοποννήσου, όπου μπορεί να βρεθεί η κοινή ευρωπαϊκή πέστροφα.

Το φαράγγι του Λούσιου ανήκει στους βιότοπους Corine, ενώ έχει χαρακτηριστεί και ως τοπίο ιδιαίτερου φυσικού κάλλους (ΤΙΦΚ).

ΟΙΚΙΣΤΙΚΟ ΔΙΚΤΥΟ

Η περιοχή της Γορτυνίας κατοικούνταν ήδη από αρχαιοτάτων χρόνων, αφού εκεί αναπτύχθηκαν οι αρχαίες αρκαδικές πόλεις Γόρτυς, Τεύθις, Ηραία, Θέλπουσα, Μεθλύδριο κα. Το έτος 1941, η Γαλλική Αρχαιολογική σχολή των Αθηνών έφερε στο φως τα ερείπια της Αρχαίας Γόρτυνας, στο σημείο δίπλα από το γεφύρι του Κόκκορη. Τα κτίρια που ανασκάφηκαν ταυτίζονται με Ασκληπιείο και ιαματικά λουτρά, ενώ σημάδια ζωής στην πόλη φαίνεται να υπάρχουν μέχρι τον 12ο αιώνα μ.Χ. Επιπλέον στην περιοχή της Δημητσάνας, έχουν βρεθεί ερείπια αρχαίου οχυρού, τα οποία κάποιοι αρχαιολόγοι ταυτίζουν με την αρχαία Τεύθι.

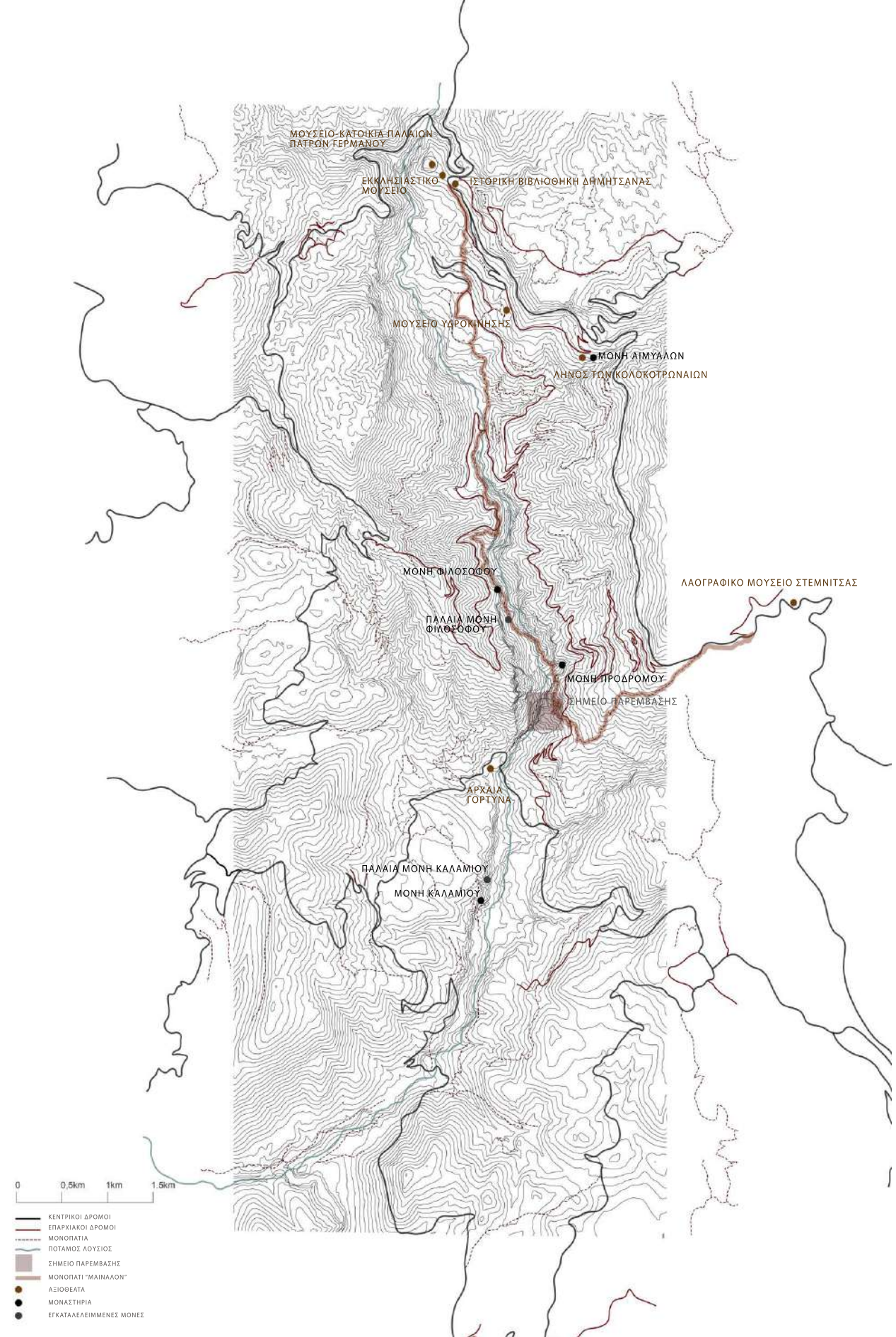
Σήμερα, οικισμοί εντοπίζονται εκατέρωθεν της χαράδρας του Λούσιου, χτισμένοι σε αμφιθεατρική διάταξη με θέα το ποτάμι. Μεγαλύτερος εξ' αυτών είναι η ιστορική Δημητσάνα, που αποτελεί το διοικητικό κέντρο του Δήμου Γορτυνίας και της οποίας ο πληθυσμός ανέρχεται στους 342 κατοίκους, βάσει της απογραφής του 2011. Το δίκτυο συμπληρώνεται από μερικούς ακόμα παραδοσιακούς οικισμούς, σημαντικότεροι εκ των οποίων είναι η Στεμνίτσα, το Ελληνικό, η Ζάτουνα, ο Ατσίχολος κα.

Οι οικισμοί συνδέονται μεταξύ τους μέσω επαρχιακού οδικού δικτύου, το οποίο βρίσκεται εντός του φαραγγιού, επιτρέποντας την θέα προς αυτό, ενώ οδικώς μπορεί κανείς να διασχίσει το ποτάμι στο ύψος της Δημητσάνας και στο ύψος της Καρύταινας.

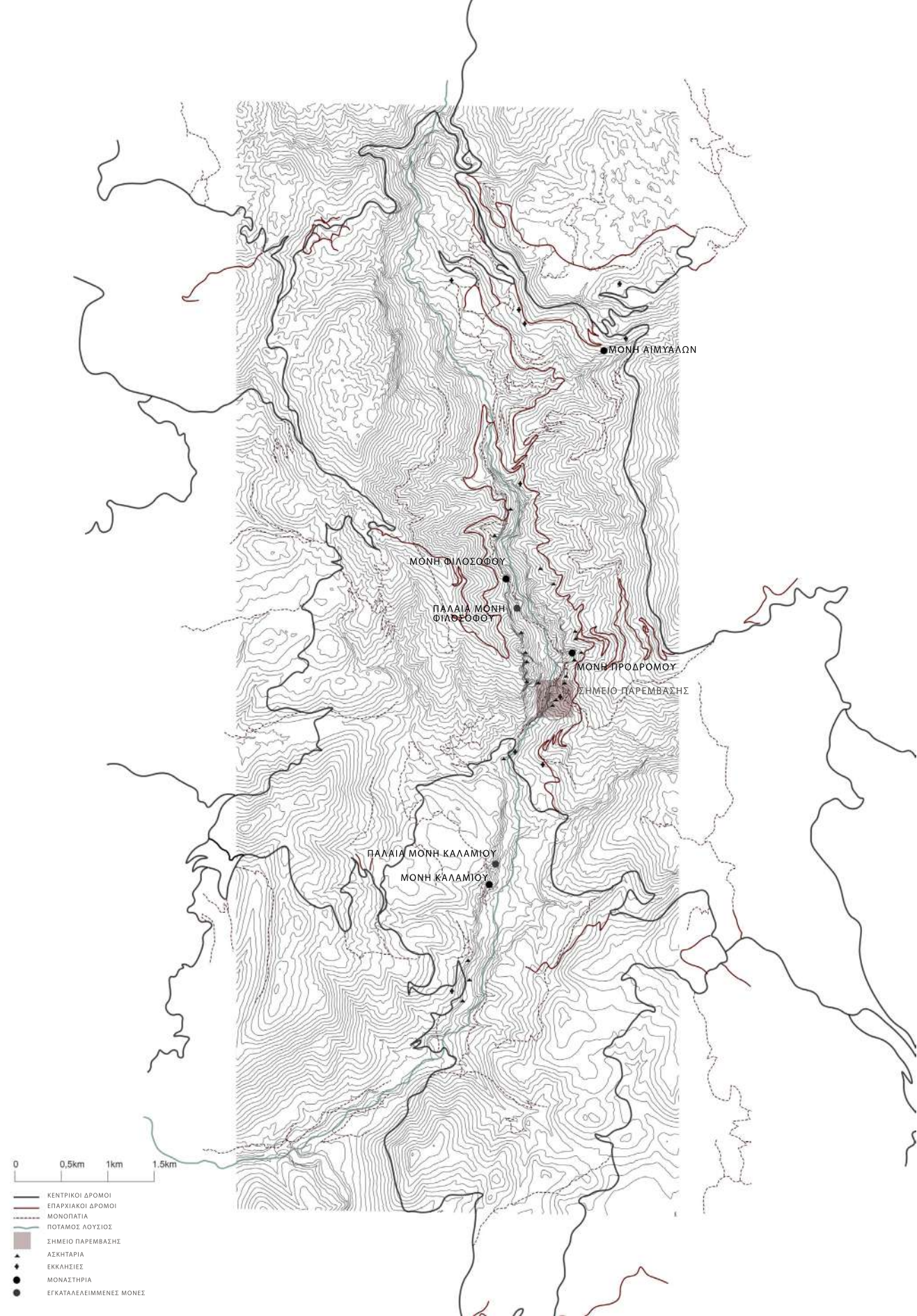
ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ

Για τους οικισμούς στο φαράγγι του Λούσιου, βασική πηγή εσόδων αποτελεί ο τουρισμός, αφού ο τόπος προσφέρει μια πληθώρα επιλογών για τον επισκέπτη. Το μαγευτικό τοπίο και οι πέτρινοι παραδοσιακοί οικισμοί, σε συνδυασμό με το χιονοδρομικό κέντρο του όρους Μαινάλου, τον καθιστούν ιδανικό χειμερινό προορισμό, ενώ οι υποδομές που υπάρχουν στο ποτάμι για Rafting και Canoe Kayak, ποδηλασία βουνού και ορειβασία προσελκύουν εναλλακτικό τουρισμό όλο τον χρόνο. Ακόμα, τα μονοπάτια γύρω από τον Λούσιο έχουν ενταχθεί σε διάφορα πεζοπορικά προγράμματα, με σημαντικότερο το Mainalon trail, που αποτελεί το πρώτο πιστοποιημένο ευρωπαϊκό μονοπάτι στην Ελλάδα.

Αποτελώντας έναν τόπο με πλούσια ιστορία, η οποία ξεκινάει από την αρχαιότητα και κορυφώνεται κατά την περίοδο της ελληνικής επανάστασης, προσφέρει σημαντικά ιστορικά αξιοθέατα αλλά και μουσεία. Ανάμεσα σε αυτά θα πρέπει να αναφερθούν η αρχαία Γόρτυς, η Ιστορική βιβλιοθήκη της Δημητσάνας, το Λαογραφικό Μουσείο Στεμνίτσας, το Μουσείο Υδροκίνησης με αναστυλωμένους μύλους και νεροτριβές του 16ου αι. και ο Ληνός των Κολοκοτρωναίων.

Τέλος, δεν θα μπορούσε να παραληφθεί και ο θρησκευτικός τουρισμός, ο οποίος μάλιστα είναι πανελλαδικής εμβέλειας. Οι προσκυνητές, πέρα από τις ιστορικές εκκλησίες, μπορούν να επισκεφθούν την κατοικία του Παλαιών Πατρών Γερμανού, την κατοικία του Γρηγορίου Ε', η οποία λειτουργεί σαν εκκλησιαστικό μουσείο αλλά και τις ιστορικές μονές που βρίσκονται εντός του φαραγγιού και οι οποίες θα αναλυθούν παρακάτω.

ΜΟΝΑΧΙΣΜΟΣ ΣΤΟΝ ΛΟΥΣΙΟ

Το φαράγγι του Λουσίου παρουσιάζει μεγάλη μοναστική παράδοση, η οποία εμφανίζεται ήδη από τον 8ο αιώνα με την μορφή ασκηταριών και αποκτά πλήρη οργάνωση κατά τον 12ο αιώνα. Στους απότομους βράχους, πέρα από τα τέσσερα ιστορικά μοναστήρια (Μονή Φιλοσόφου, Μονή Τιμίου Προδρόμου, Μονή Αιμυαλών και Μονή Καλαμίου), είναι συγκεντρωμένα ένας μεγάλος αριθμός από ξωκλήσια και ασκηταριά μεσοβυζαντινής και βυζαντινής περιόδου, τα οποία κατά την περίοδο ακμής τους ανέρχονταν στα 500. Για αυτό, η περιοχή είναι γνωστή και ως «το Άγιον Όρος της Πελοποννήσου».

Στα δύσκολα χρόνια της Τουρκοκρατίας, ο έντονος θρησκευτικός χαρακτήρας της περιοχής, όχι μόνο δεν περιορίστηκε αλλά συνέχισε να ακμάζει, με τα μοναστήρια να εξελίσσονται σε σημαντικά πνευματικά κέντρα και καταφύγια. Αξίζει μάλιστα να σημειωθεί ότι επτά Πατριάρχες και εβδομήντα Μητροπολίτες, ανάμεσα τους ο Πατριάρχης Γρηγόριος Ε΄ και ο Παλαιών Πατρών Γερμανός, προέρχονταν από την Γορτυνία και θρυλείται ότι μαθήτευσαν στις σχολές της Δημητσάνας και της Μονής Φιλοσόφου. Επιπλέον μεγάλη ήταν η συνεισφορά των μονών στον απελευθερωτικό αγώνα, δίνοντας βιβλία και ιερά σκεύη, αλλά και λειτουργώντας ως νοσοκομεία.

Μετά το 1920, οι ασκητές εγκατέλειψαν την περιοχή, ενώ στις μέρες μας τα ασκηταριά είναι ερειπωμένα.

Από το 1997, η περιοχή έχει χαρακτηριστεί ως ενιαίος αρχαιολογικός χώρος και προστατεύεται από το Υπουργείο Πολιτισμού.

Παναγιά του Δράμπαλη-Μυρτιδιώτισσα

Ναός Αγίου Ανδρέα

Εκκλησία Υπαπαντή

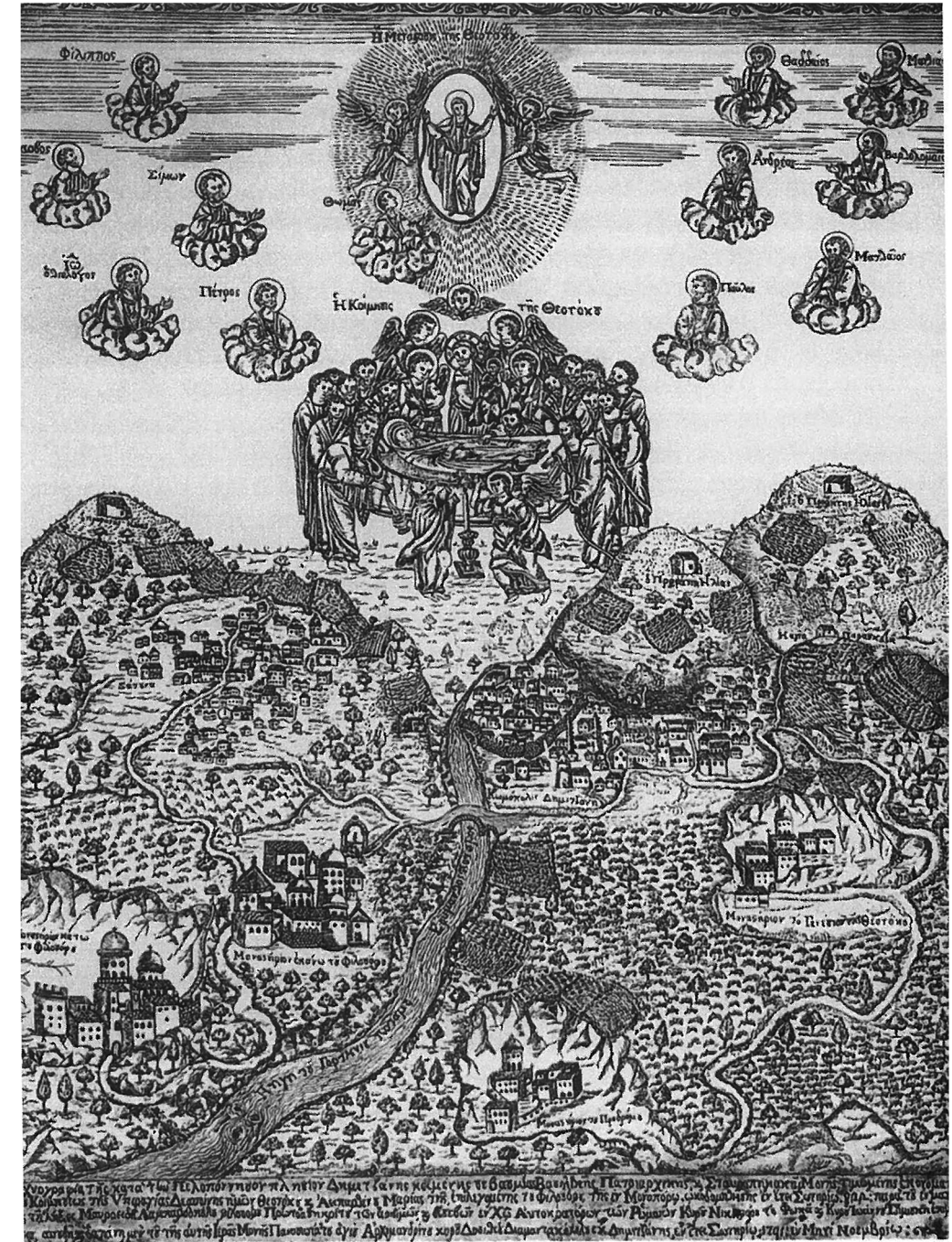

Ναός Μεταμορφώσεως Σωτήρος

Παλαιά Μονή
Καλαφύκια

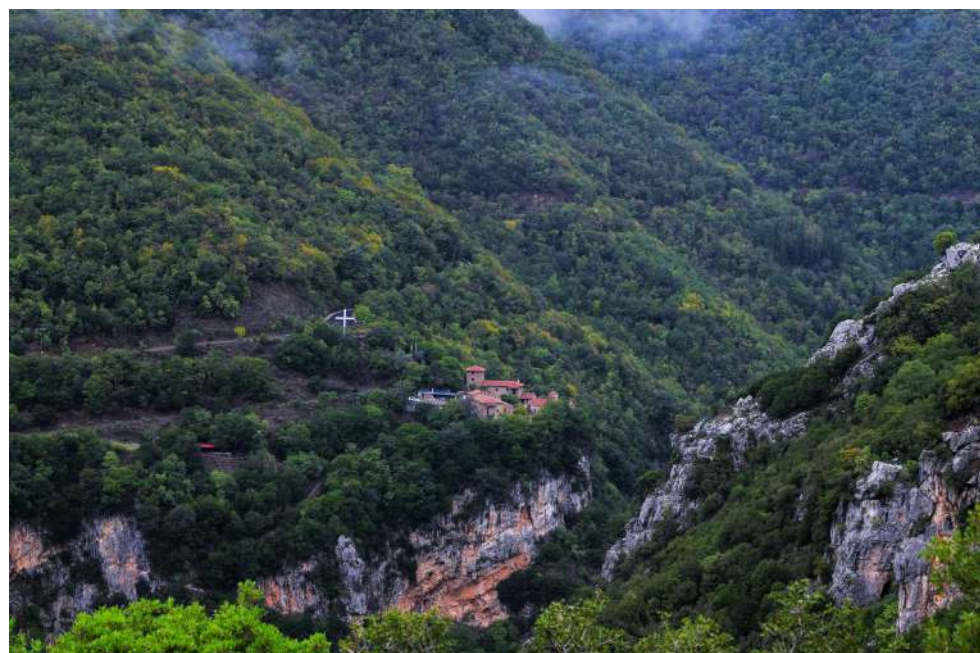

Ἡ εὐρύτερη περιοχή τῆς Δημητσάνας.
(Χαλκογραφία τοῦ 1971, Βιβλιοθήκη Δημητσάνας).

ΜΟΝΗ ΦΙΛΟΣΟΦΟΥ

Η Ιερά Μονή Φιλοσόφου βρίσκεται στο δυτικό πρηνές του Λούσιου ποταμού σε απόσταση 15χλμ από την Δημητσάνα. Πρόκειται για την παλαιότερη μονή στην Αρκαδία και ένα από τα αρχαιότερα βυζαντινά μνημεία στην Ελλάδα, της οποίας η ίδρυση ανάγεται στο 10ο αι. μ.Χ. . Ως κτήτορας της, αναφέρεται ο Ιωάννης Λαμπαρδόπουλος, πρωτοσηγκρήτης του Νικηφόρου Φωκά με καταγωγή από την Δημητσάνα. Σε αυτόν οφείλεται και η ονομασία της μονής, αφού ο Λαμπαρδόπουλος έφερε το προσωνύμιο “φιλόσοφος”, λόγω της μεγάλης μόρφωσής του.

Η παλαιά Μονή Φιλοσόφου είναι λαξευμένη εντός κοιλάδας σπηλαίου μήκους 128μ, σε ύψος 200μ από την κοίτη του ποταμού. Σε περιορισμένο πλάτος αναπτύσσονται το καθολικό, τα κελιά, οι ξενώνες και οι βοηθητικοί χώροι, ενώ σχεδόν ολόκληρη η μονή είναι περιτειχισμένη από τείχος με παρατηρητήριο και πολεμίστρες για την ασφάλεια από διάφορους επιδρομείς. Σύμφωνα με την παράδοση, εκεί λειτουργούσε κατά τα χρόνια της Τουρκοκρατίας Κρυφό Σχολείο.

Σε συνέχεια της παλαιάς Μονής Φιλοσόφου και σε απόσταση 900μ. από αυτή, βρίσκεται η νέα Μονή Φιλοσόφου, η οποία ιδρύθηκε το 1670 μ.Χ., μετά από μεγάλη άνθηση που γνώρισε η μονή. Το νέο αυτό μοναστήρι συμμετείχε δυναμικά στην ελληνική επανάσταση, λειτουργώντας ως ορμητήριο και χώρος οργάνωσης ενώ φημολογείται πως εκεί λειτουργήθηκαν οι αγωνιστές του 1821 πριν την έναρξη του Αγώνα.

Η Μονή Φιλοσόφου διαλύθηκε το 1834, έπειτα από βασιλικό διάταγμα και συστάθηκε εκ νέου το 1922 ως Μετόχι της Μονής Τιμίου Προδρόμου.

ΜΟΝΗ ΚΑΛΑΜΙΟΥ

Κοντά στο χωριό Ατσίχωλο, στην δυτική χαράδρα του Λούσιου και σε ύψος 300μ. από τον ποταμό, βρίσκεται η Ιερά Μονή Καλαμίου. Αποτελείται από την παλαιά και την νέα μονή, με την πρώτη να ανάγεται στα τέλη του 10ου αι. και την δεύτερη στα τέλη του 17ου αι.

Ο Ιωάννης Λαμπαρδόπουλος αποδίδεται και εδώ ως κτήτορας, συμπέρασμα το οποίο προέκυψε έπειτα από αρχιτεκτονική μελέτη της παλαιάς μονής. Κατά την αποτύπωση του μνημείου, διαπιστώθηκε αποχωρητήριο εντός κοιλότητας σπηλαίου, το οποίο έφερε σύστημα μεταφοράς των αποβλήτων, γεγονός μη τυπικό για τις ελληνικές συνήθειες εκείνης της περιόδου. Εικάζεται επομένως, πως ο Λαμπαρδόπουλος, έπειτα από την δολοφονία του Νικηφόρου Φωκά εγκαταλείπει την Βασιλεύουσα και επιστρέφει στην γενέτειρά του Δημητσάνα ως ασκητής. Επιδιώκει να εγκατασταθεί σε σημείο απόρθητο, ωστόσο έχοντας ζήσει στην αυτοκρατορική αυλή, αναζητά κάποιες από τις παλαιές του ανέσεις και κατασκευάζει βυζαντινή τουαλέτα.

Το σημείο αποδείχθηκε όντως απόρθητο και για αυτό, κατά την διάρκεια του αγώνα, λειτούργησε ως νοσοκομείο και κρησφύγετο των οπλαρχηγών. Το 1826 ο Ιμπραήμ προσπάθησε να το πολιορκήσει ανεπιτυχώς και τελικά το κατέκαυσε, σκοτώνοντας όλους τους μοναχούς.

Η μονή έκλεισε το 1834 με βασιλικό διάταγμα και από το 2016 λειτουργεί ως ανεξάρτητη γυναικεία μονή.

ΜΟΝΗ ΤΙΜΙΟΥ ΠΡΟΔΡΟΜΟΥ

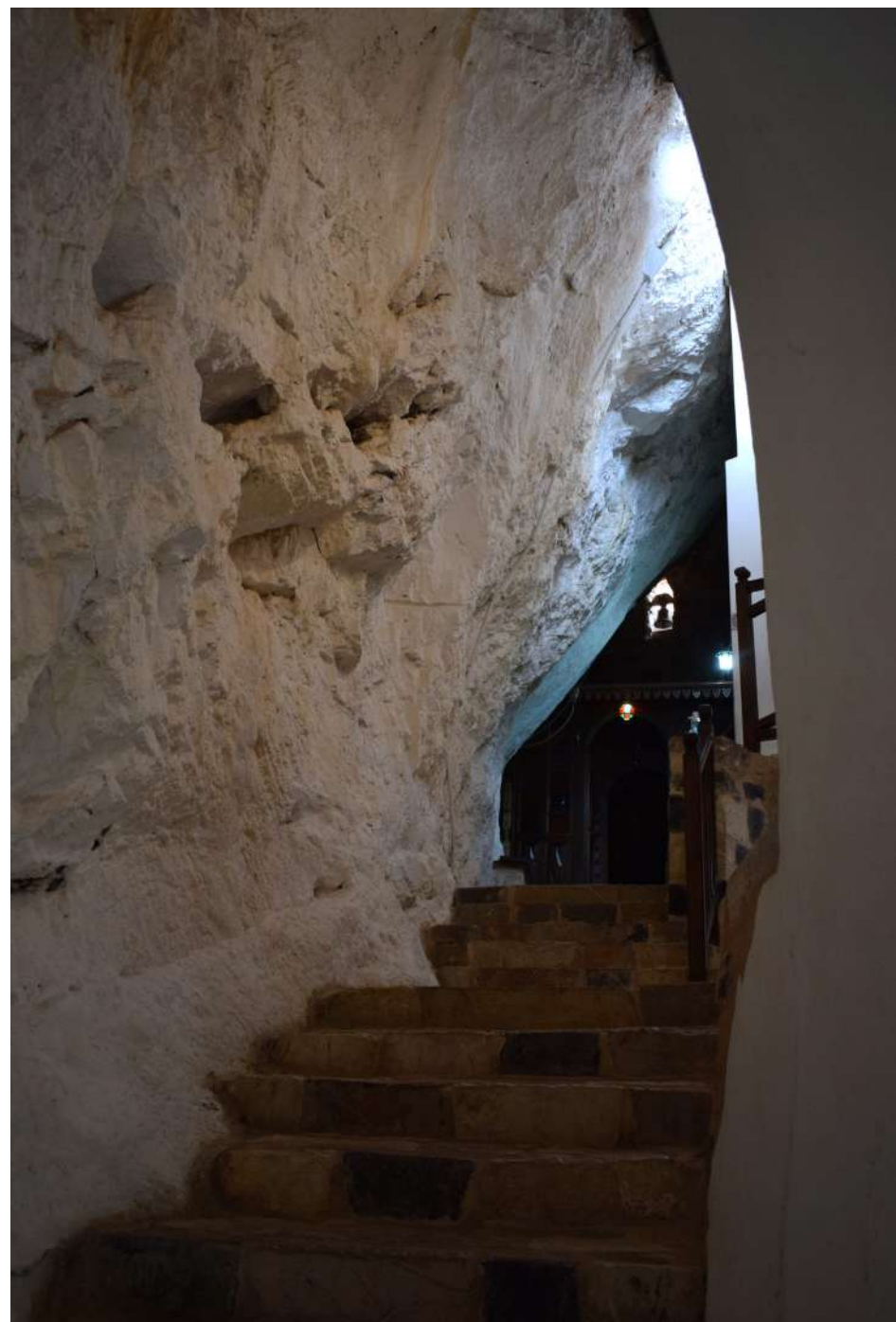
Η Μονή Τιμίου Προδρόμου βρίσκεται στην ανατολική πλευρά της χαράδρας του Λούσιου, στο ύψος της Στεμνίτσας. Χτίστηκε στις αρχές του 16ου αιώνα σε σημείο που προϋπήρχε παλαιότερος ναός. Είναι φωλιασμένο μέσα στην κοιλότητα ενός κάθετου βράχου και για αυτό χαρακτηρίζεται ως “το Μέγα Σπήλαιο της Αρκαδίας”.

Μορφολογικά το καθολικό, όπως και οι υπόλοιποι χώροι του μοναστηριού, χαρακτηρίζονται από ακανόνιστα σχήματα που προσαρμόζονται σε κοιλώματα του βράχου, με στενά δωμάτια, διαδρόμους και εσωτερική αυλή. Στην μονή έχουν συμπεριληφθεί πέντε παλαιά ασκητήρια, λαξευμένα εντός του σπηλαίου, με ένα από αυτά να λειτουργεί σήμερα ως οστεοφυλάκιο. Το καθολικό φέρει, παρά τις φθορές τους, αξιόλογες τοιχογραφίες, οι οποίες, σύμφωνα με τον Φώτη Κόντογλου, χρονολογούνται τον 16ο αι. και ανήκουν στην Κρητική Σχολή.

Η Μονή Τιμίου Προδρόμου, όπως και οι υπόλοιπες ιστορικές μονές, συμμετείχε στην ελληνική επανάσταση. Σύμφωνα με την παράδοση, εκεί αμπαρώθηκε για να γλιτώσει ο ντόπιος πληθυσμός μετά την άφιξη των Τούρκων, ενώ σε πόρτα που διατηρείται από το 1821 κανείς μπορεί να διακρίνει τις σφαίρες. Αναφορά στην μονή γίνεται και από τον Θεόδωρο Κολοκοτρώνη, σε έγγραφο που σήμερα φυλάσσεται στο αρχείο της μονής.

Σε μικρή απόσταση από την μονή, βρίσκεται ο ναός του Αγίου Αθανασίου Χριστιανουπόλεως, ο οποίος αποτελεί τον προστάτη της μονής, καθώς και τα ασκητήρια της Μεταμορφώσεως του Σωτήρος, των Ταξιαρχών και του Αγίου Ελευθερίου.

ΜΟΝΗ ΑΙΜΥΑΛΩΝ

Στο ανατολικό πρηνές της κοιλάδας του Λουσίου και σε απόσταση 2,5 χιλιομέτρων από τη Δημητσάνα, κοντά στον Ληνό των Κολοκοτρωναίων, συναντάμε τη Μονή Παναγίας των Αιμυαλών. η οποία ιδρύθηκε τα τέλη του 16ου αι.- αρχές του 17ου αι.. Κατά τον 8ο και 9ο αι. στο σημείο αυτό, υπήρχαν ασκητήρια, τα οποία μετέπειτα εξελιχτήκαν σε μοναστήρι, ερείπια του οποίου διακρίνονται μέχρι σήμερα, που έφερε άλλο όνομα και κάποια στιγμή εγκαταλείφτηκε.

Η μονή όπως την γνωρίζουμε σήμερα, δημιουργήθηκε γύρω στο 1550 μ.Χ., όταν, έπειτα από επιδρομή των Τούρκων στην ορεινή Μεσσηνία, μια αδελφότητα πουμόναζε στους Αιμυαλούς βρήκε τα ερείπια των παλαιών ασκηταριών και εγκαταστάθηκε σε αυτά. Η Μονή ήδη από την ίδρυση της γνώρισε μεγάλη άνθιση, ενώ το έτος 1635 αριθμούσε 35 μοναχούς.

Το καθολικό της μονής είναι λαξευμένο εντός του βράχου και είναι αφιερωμένο στην γέννηση της Θεοτόκου. Φέρει βυζαντινή αγιογραφία, διατηρημένη σε πολύ καλή κατάσταση, η οποία αποδίδεται στην Κρητική Σχολή.

Επί Όθωνος, η μονή ήταν η μοναδική από τις μονές του Λούσιου που διατηρήθηκε. Άρχισε να παρακμάζει το έτος 1934, έπειτα από κατάσχεση της περιουσίας της, βάσει κρατικού διατάγματος. Στη Μονή παρέμεινε ένας μοναχός με αποτέλεσμα να συγχωνευτεί με την μονή Προδρόμου.

Η μονή συνδέεται με τους Κολοκοτρωναίους, αφού στον ληνό που διατηρούσε το μοναστήρι, κρύφτηκαν και τελικά σκοτώθηκαν από τους Τούρκους ο αδερφός και ο ξάδελφος του Θεόδωρου Κολοκοτρώνη. Σύμφωνα με την λαϊκή παράδοση, τα δύο κυπαρίσσια δίπλα στον ληνό, συμβολίζουν τους δύο αγωνιστές που σκοτώθηκαν εκεί.

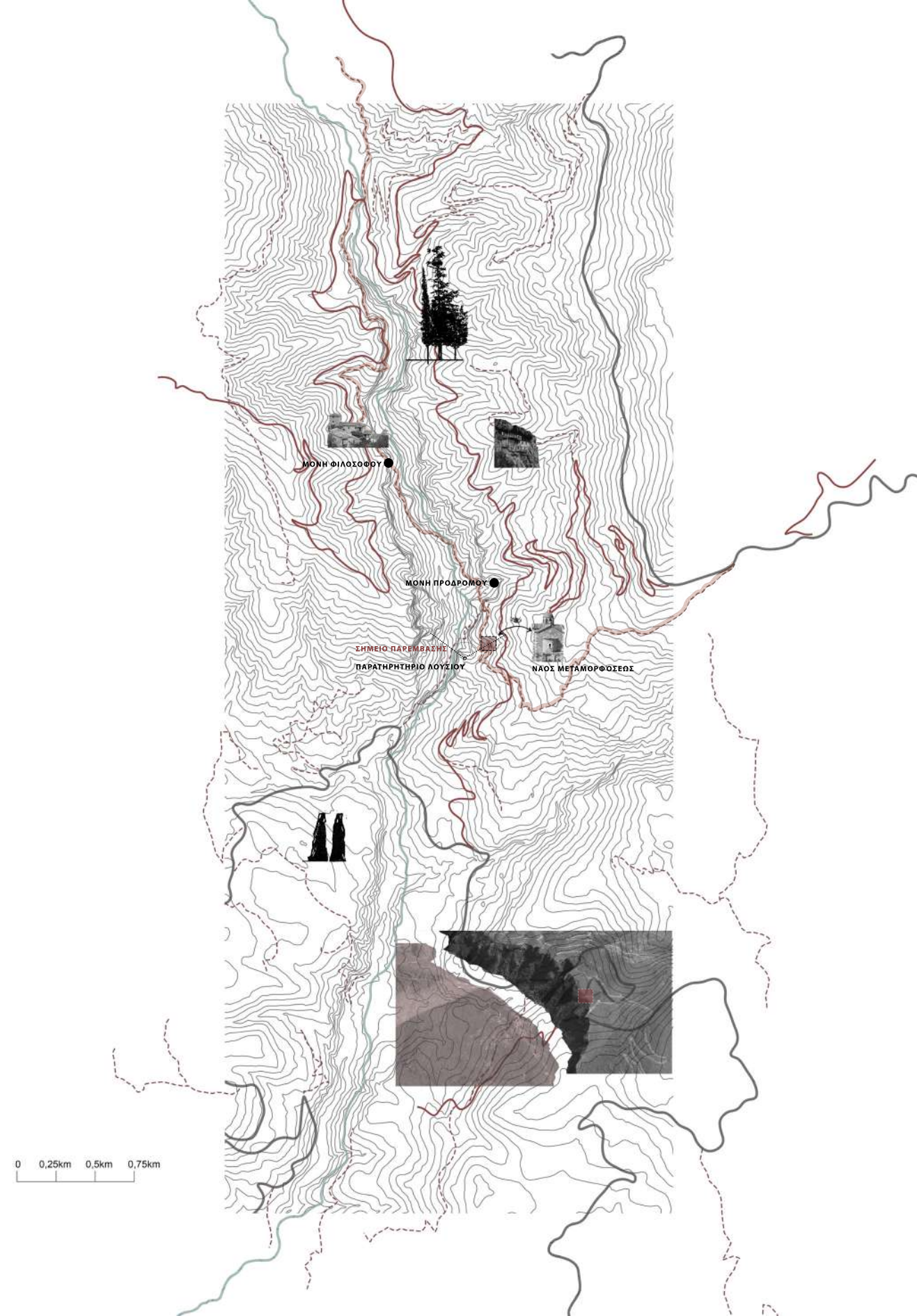
ΣΚΟΠΟΣ ΠΑΡΕΜΒΑΣΗΣ

Σύμφωνα με την παραπάνω ανάλυση, σκόπιμη κρίθηκε η δημιουργία ενός μουσείου στο φαράγγι του Λούσιου, σε συνέχεια του χαρακτηρισμού της περιοχής ως ενιαίου αρχαιολογικού χώρου, από το Υπουργείο Πολιτισμού (1997). Στόχος του μουσείου είναι να προβάλει την πλούσια μοναστηριακή ιστορία και να αναδείξει τον σημαντικό ρόλο των μοναστηριών για την περιοχή.

Ακολουθώντας επιπλέον τους λαϊκούς θρύλους που θέλουν τα μοναστήρια να λειτούργησαν ως “σχολειά”, στο μουσείο εντάσσονται εκπαιδευτικές δραστηριότητες (ψαλτική, αγιογραφία, ξυλογλυπτική κα), οι οποίες διεξάγονται από τους μοναχούς. Τα εκπαιδευτικά αυτά προγράμματα απευθύνονται τόσο σε σχολεία, όσο και στην τοπική κοινότητα, ακολουθώντας τα πρότυπα της σύγχρονης μουσειολογίας περί βιωσιμότητας των μουσείων.

Το μουσείο εντάσσεται σε ένα καλά οργανωμένο τουριστικό δίκτυο, παρουσιάζοντας μια ακόμα πτυχή του φαραγγιού, δίνοντας στον επισκέπτη μια πιο ολοκληρωμένη εμπειρία του τόπου.

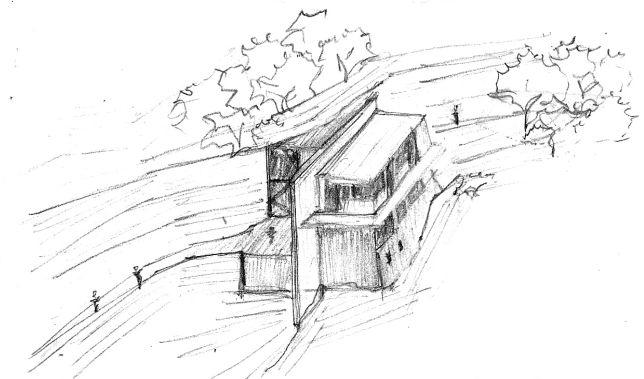
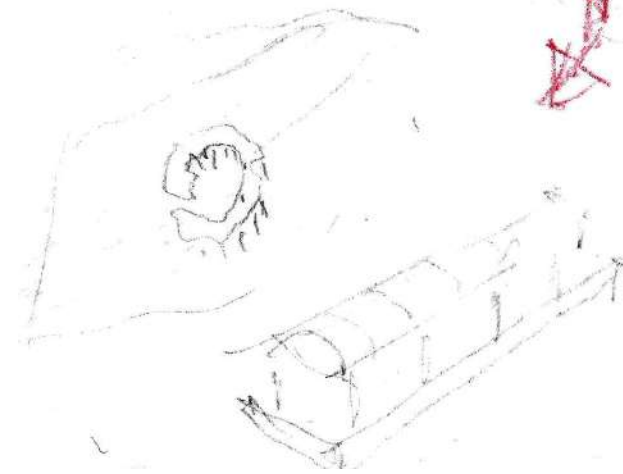
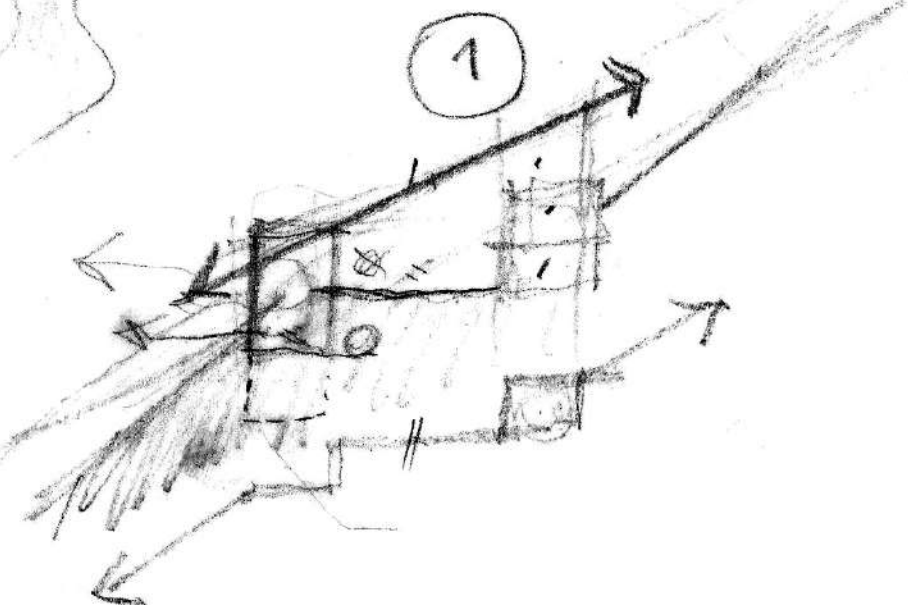
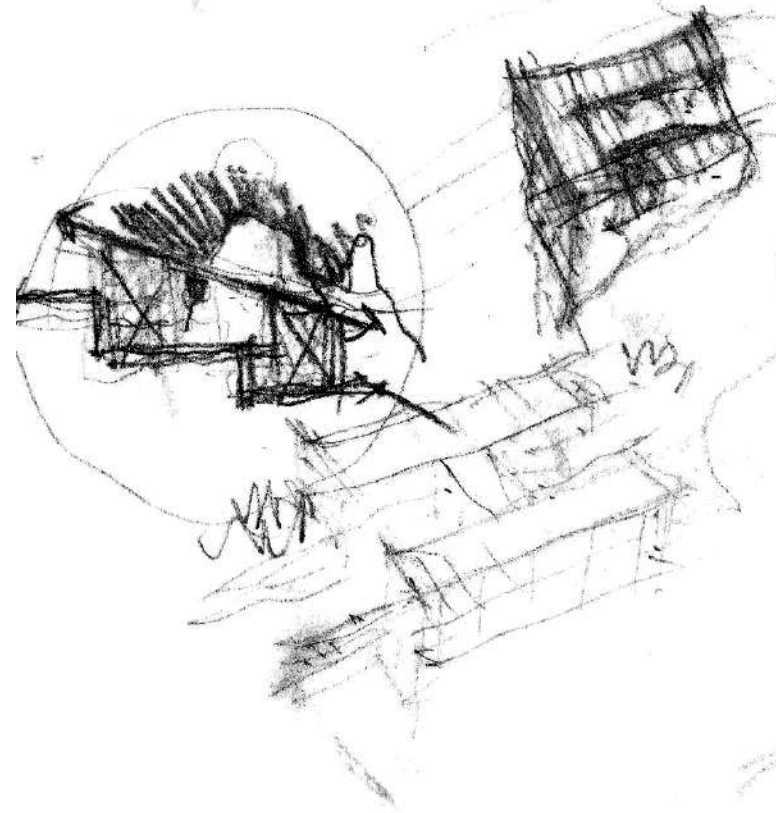
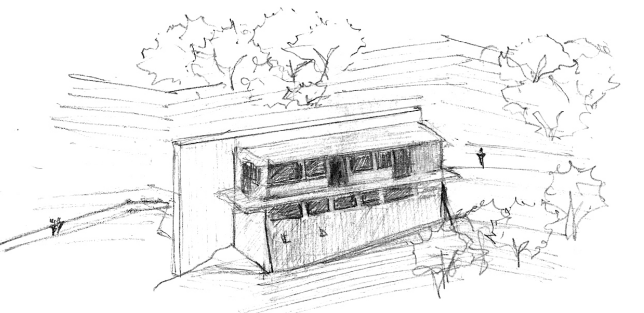
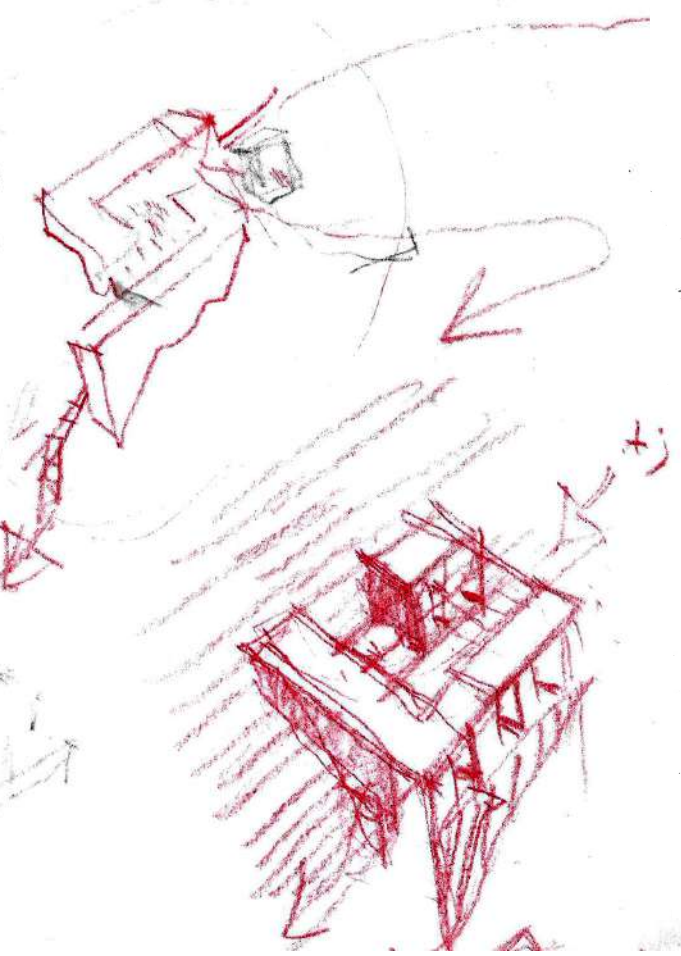
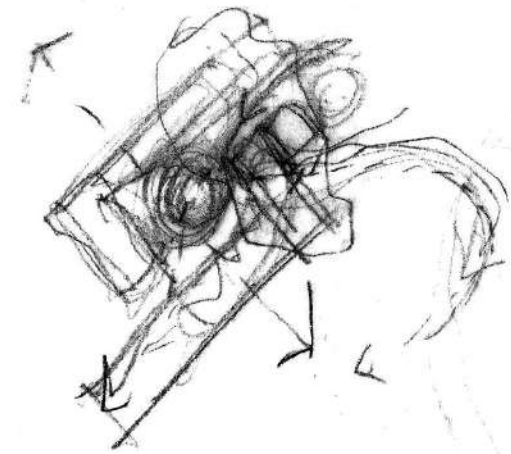
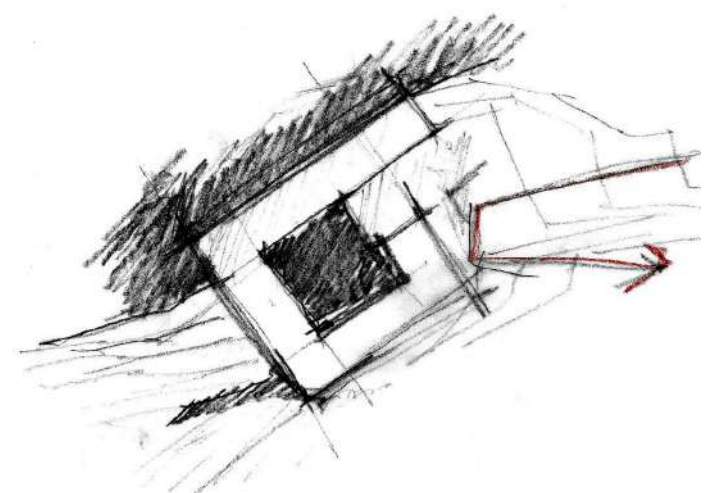
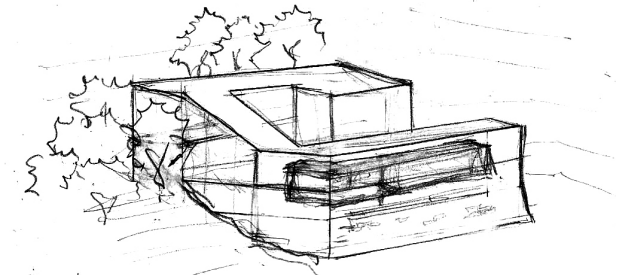
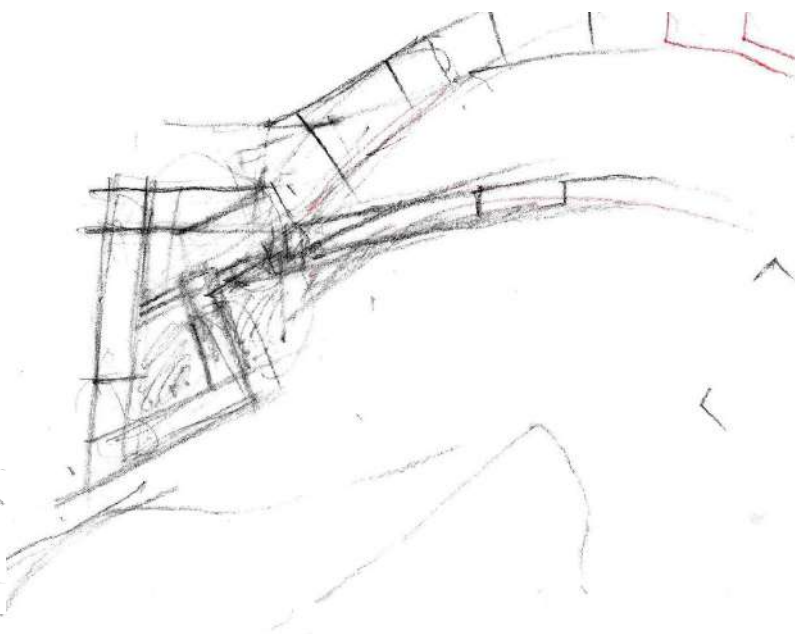
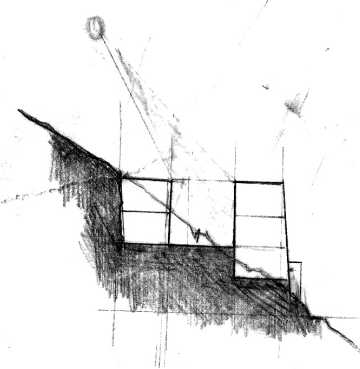
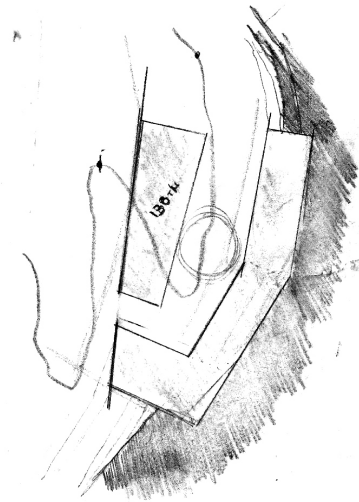
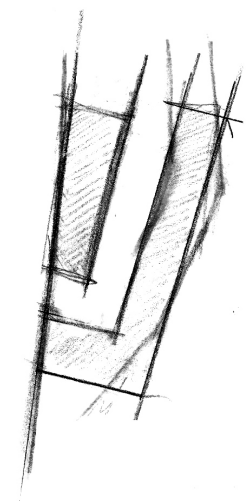
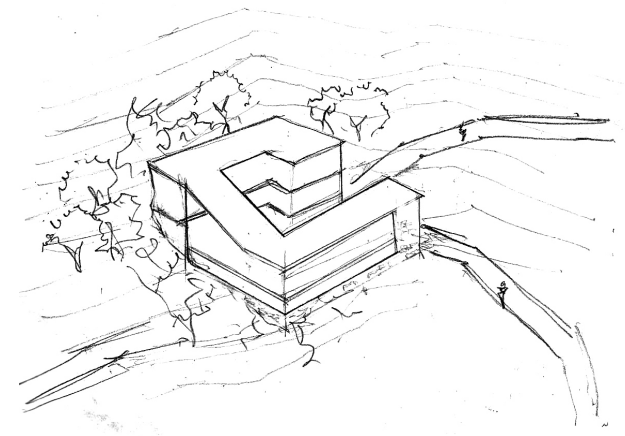
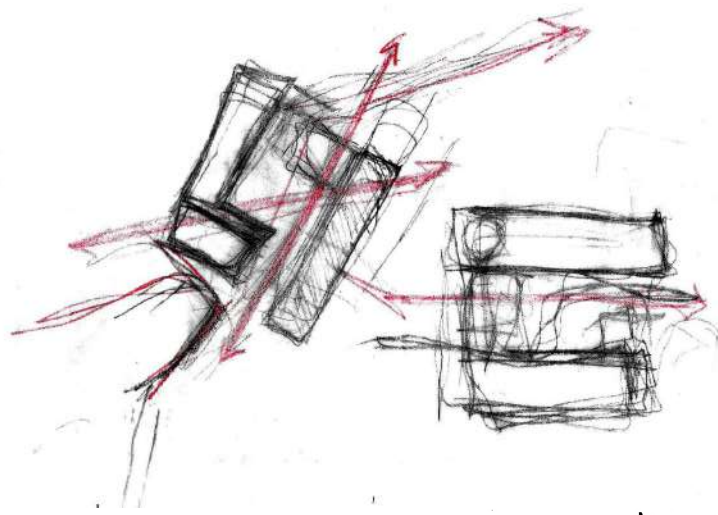
ΕΠΙΛΟΓΗ ΣΗΜΕΙΟΥ ΠΑΡΕΜΒΑΣΗΣ

Κατά την επιλογή του σημείου παρέμβασης αναζητήθηκε πεδίο, το οποίο να βρίσκεται εντός και κεντρικά της χαράδρας του Λούσιου. Βρίσκεται πάνω στο τοπικό οδικό δίκτυο, καθιστώντας το εύκολα προσβάσιμο, και κοντά στο ναό της Μεταμόρφωσης του Σωτήρος, που λειτουργεί ως τοπόσημο για όλη την περιοχή. Ακόμα αποτελεί πέρασμα για τους πεζοπόρους, αφού από εκεί διέρχονται πολλά περιπατητικά μονοπάτια.

Βασικό κριτήριο επιλογής της θέσης της πρότασης αποτέλεσε και η μέγιστη δυνατή σύνδεση με τις μονές. Το πεδίο επιτρέπει την οπτική επαφή με την Μονή Φιλοσόφου και την Μονή Τιμίου Προδρόμου. Επιπλέον αποτελεί το τελευταίο προσβάσιμο με όχημα σημείο πριν αρχίσει το μονοπάτι προς τη Μονή Προδρόμου.

Ακόμα, ζητούμενο αποτέλεσε, η παρέμβαση να μην αναδεικνύεται έναντι των Μονών και να αλλοιώνει όσο δυνατόν λιγότερο το τοπίο. Για αυτό τοποθετήθηκε σε χαμηλότερο υψόμετρο από αυτές και εντός κοιλάδας που σχηματίζει το φυσικό ανάγλυφο, κάνοντάς το ορατό από περιορισμένα σημεία του φαραγγιού.

ΣΧΕΔΙΑΣΤΙΚΗ ΕΞΕΛΙΞΗ

Η κεντρική ιδέα του θέματος συνίσταται στην δημιουργία ενός δημόσιου κτιρίου, το οποίο θα μπορεί να μεταφέρει στον επισκέπτη τον δραματικό χαρακτήρα του τόπου, που αποτέλεσε την αφετηρία για την ανάπτυξη του ασηκτισμού. Βάσει αυτού, θεωρήθηκε αναγκαία η ύπαρξη υπαίθριου χώρου, η οποία θα φιλοξενεί δραστηριότητες καθόλη την διάρκεια του χρόνου (άνοιγμα προς τον νότο) και θα επιτρέπει στον επισκέπτη το βίωμα του τόπου με περισσότερες αισθήσεις (ακοή, όσφρηση).

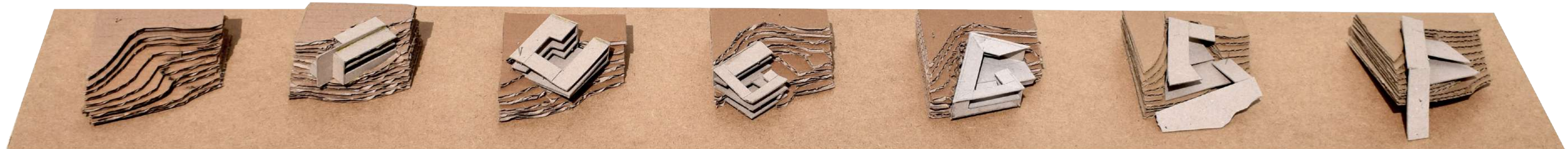
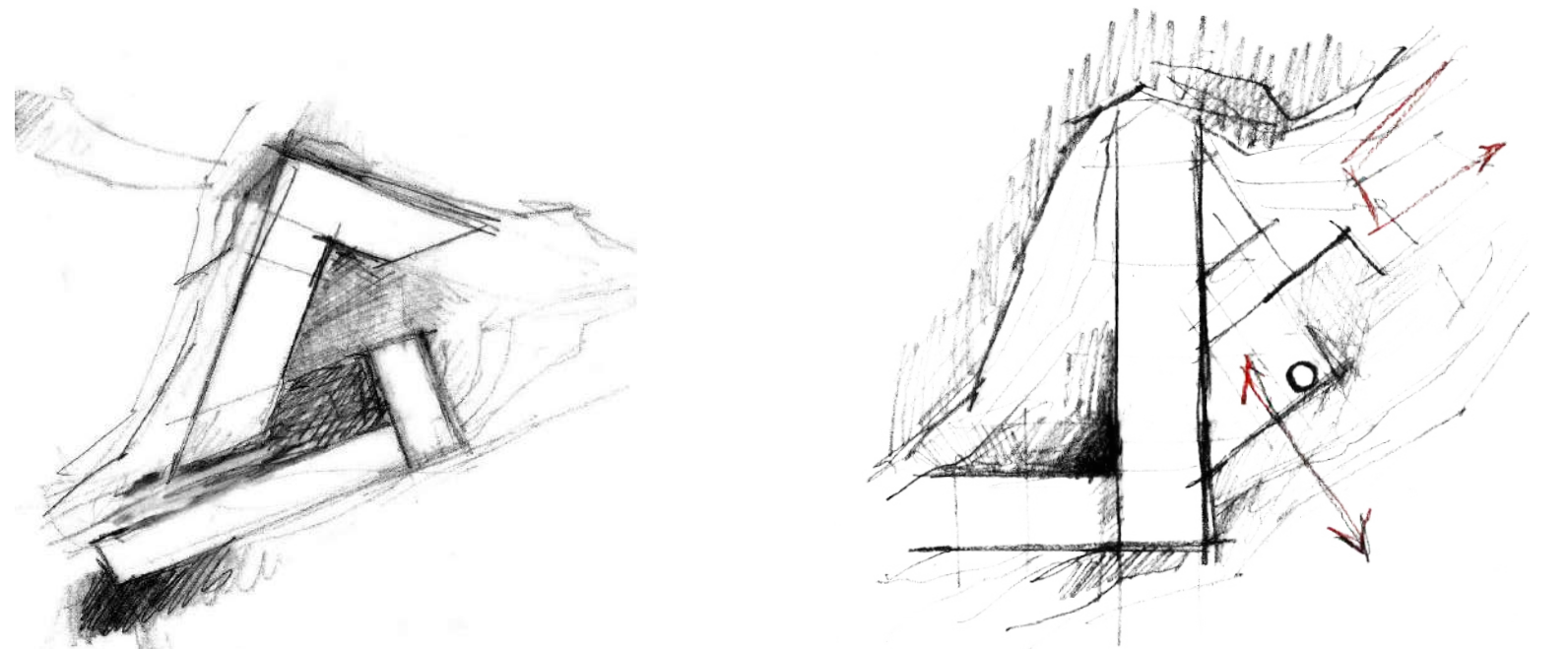
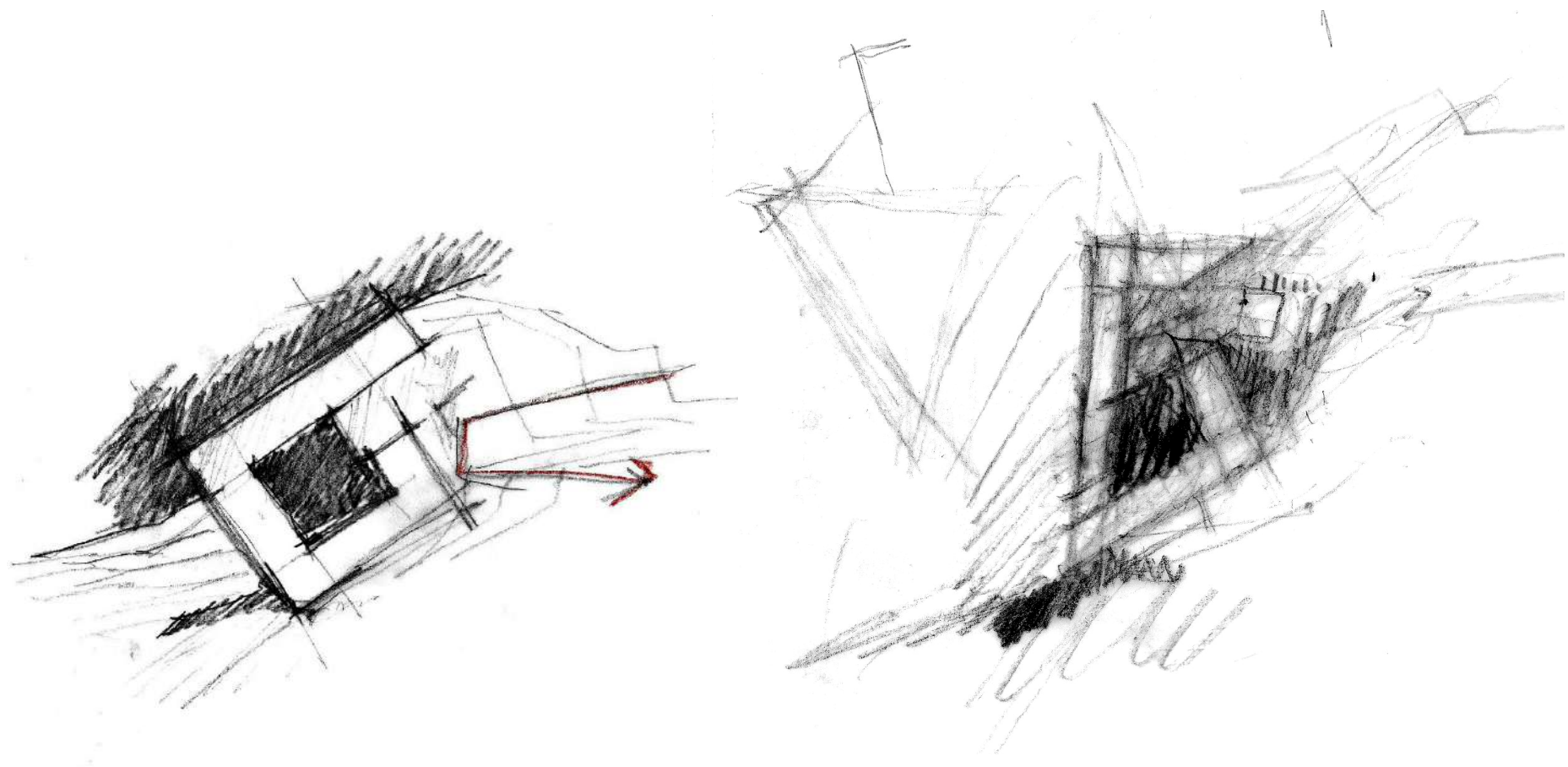
Ξεκινώντας από την δομή των μοναστηριακών συγκροτημάτων, την πρώτη σχεδιαστική χειρονομία αποτέλεσε ένα εσωστρεφές κτίριο με αίθριο, που προσαρμόστηκε σε μικρό πλάτωμα, που σήμερα λειτουργεί ως άτυπος χώρος στάθμευσης. Σύντομα διαπιστώθηκε ότι η περικλειστη αυλή αδυνατούσε να ανταποκριθεί σε μία σχέση με τον τόπο, αφού ο κτιριακός όγκος δεν επέτρεπε τις οπτικές φυγές και περιόριζε τα ακουστικά ερεθίσματα. Επιπλέον η τομή δεν ενσωματωνόταν στα πολύ ειδικά χαρακτηριστικά του τοπίου (γκρεμός), με το κτίριο να “κάθεται” στο οριζόντιο επίπεδο και να αναπτύσσεται δίχως τον δραματικό τρόπο που χαρακτηρίζει το πεδίο.

Η επιθυμία για μεγαλύτερη συσχέτιση με την δομή του εδάφους, οδήγησε στην αποκόλληση του μπροστινού τμήματος του κτιρίου και στην ολίσθηση του στον γκρεμό, επιτρέποντας το άνοιγμα της αυλής προς το φαράγγι. Στην παρούσα εκδοχή αδυναμία αποτελούσε πως η βασική κτιριολογική ενότητα, αυτή των εκθέσεων, δεν σμαινόταν στο μουσείο, ενώ επιπλέον προκειμένου να αναπτυχθούν οι εκθέσεις χρειαζόνταν μεγάλες εκσκαφές.

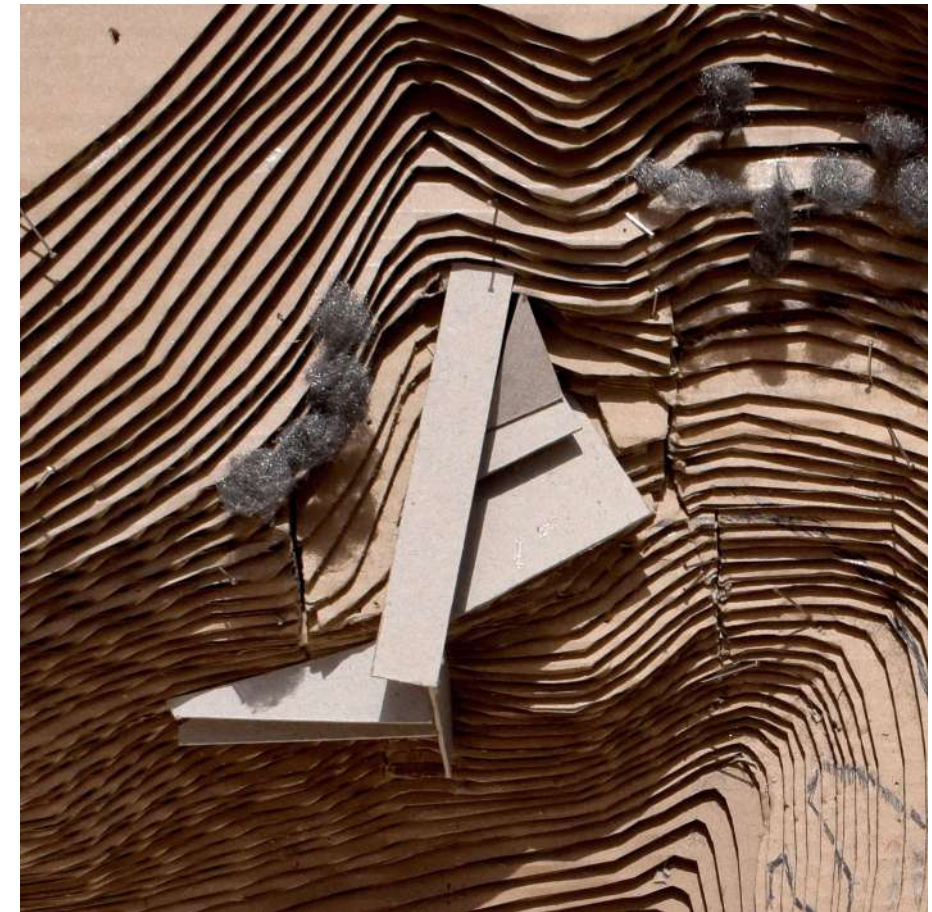
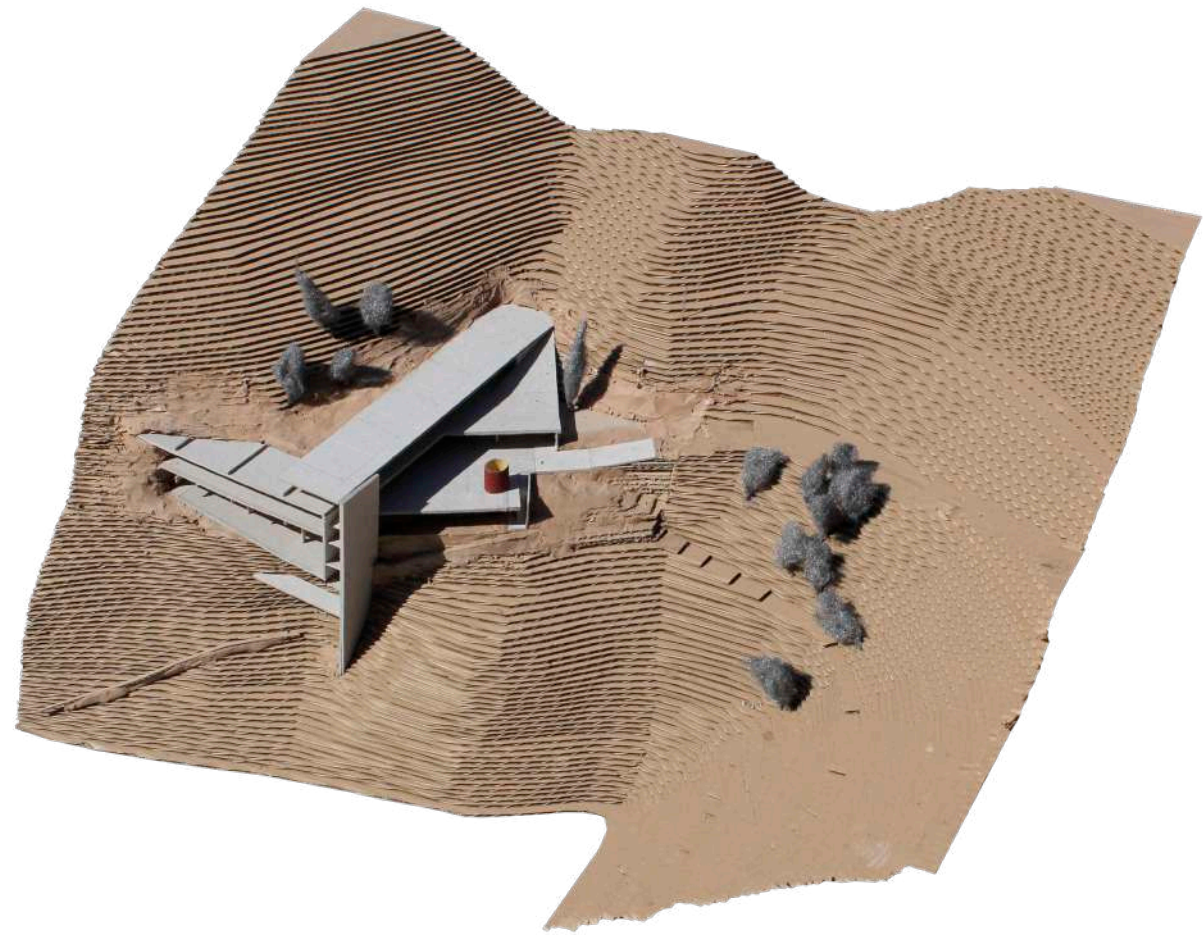
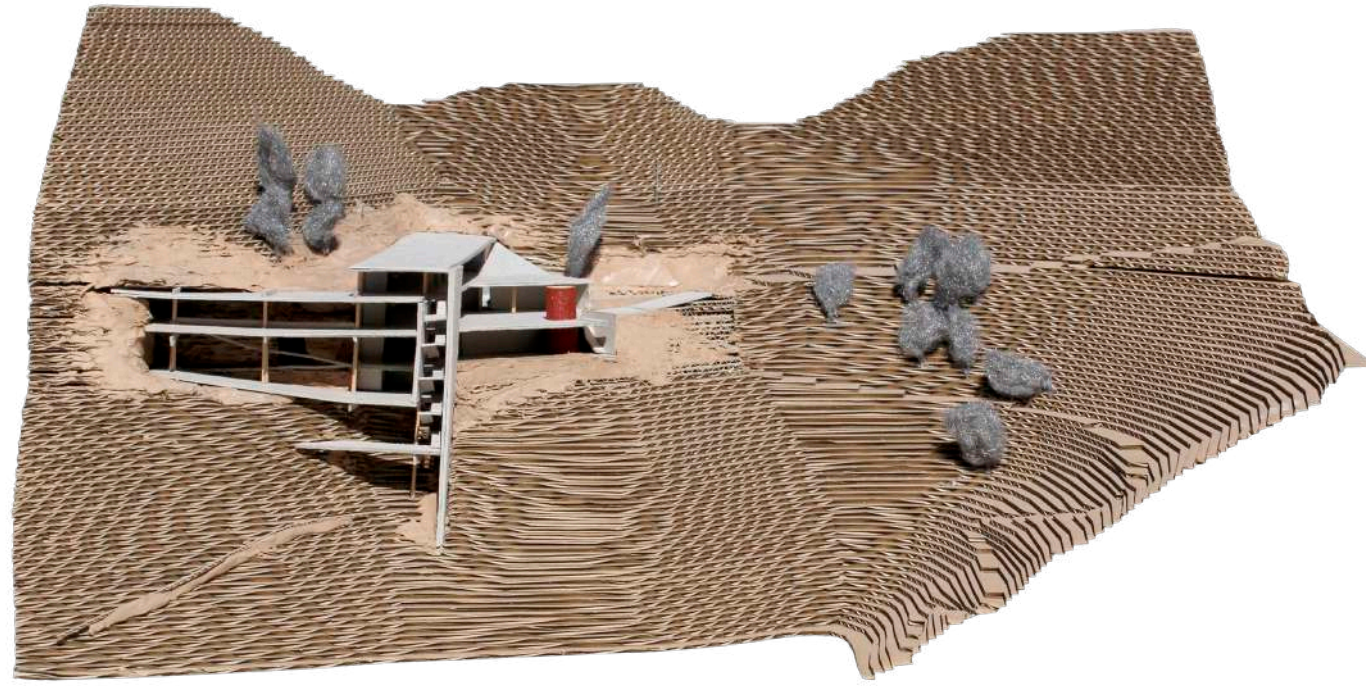
Τελικά, ο εμπρόσθιος όγκος δεν ολισθαίνει αλλά σύρεται παράλληλα στον γκρεμό, σύμφωνα με την τακτική των μοναστηριών, που ακολουθούν το έδαφος και την κοιλότητα του βράχου. Προκύπτει λοιπόν ένας χώρος αιωρούμενος, ενώ ένα κατακόρυφο τοίχιο, που παραλαμβάνει τις κινήσεις, έρχεται να συνδέσει τους κτιριακούς όγκους και να λειτουργήσει ως στροφέας.

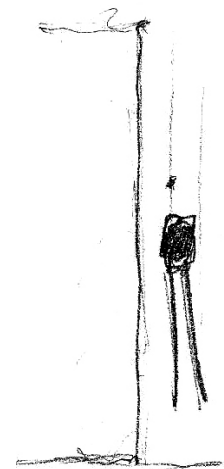
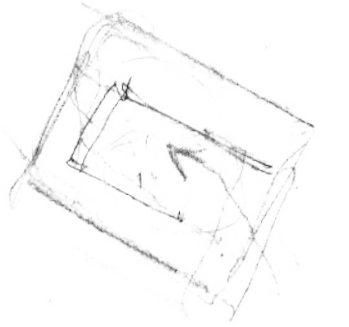
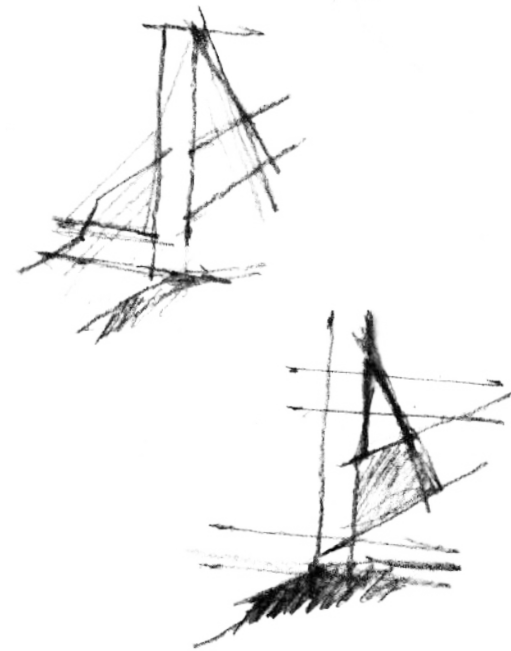
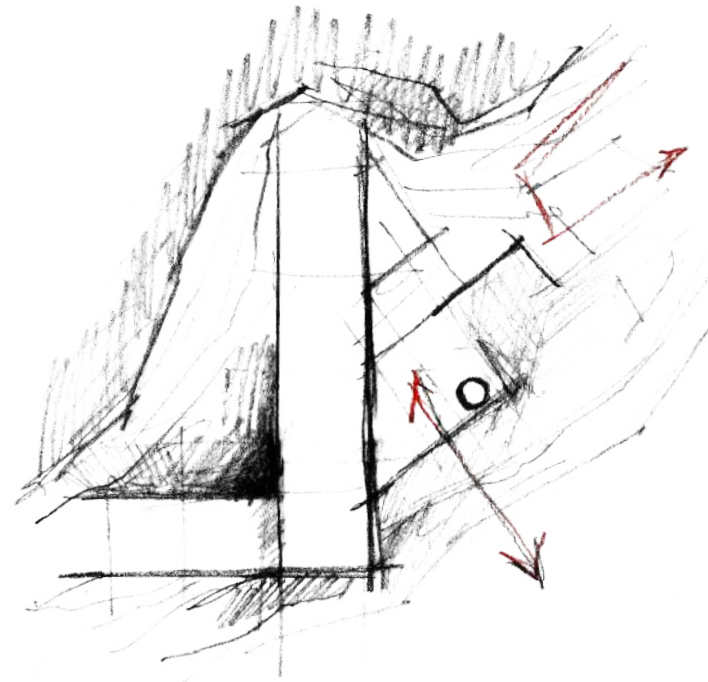
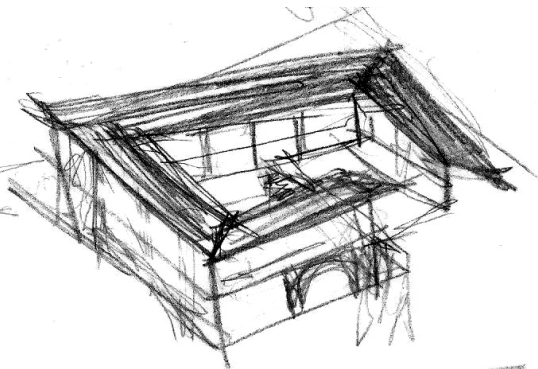
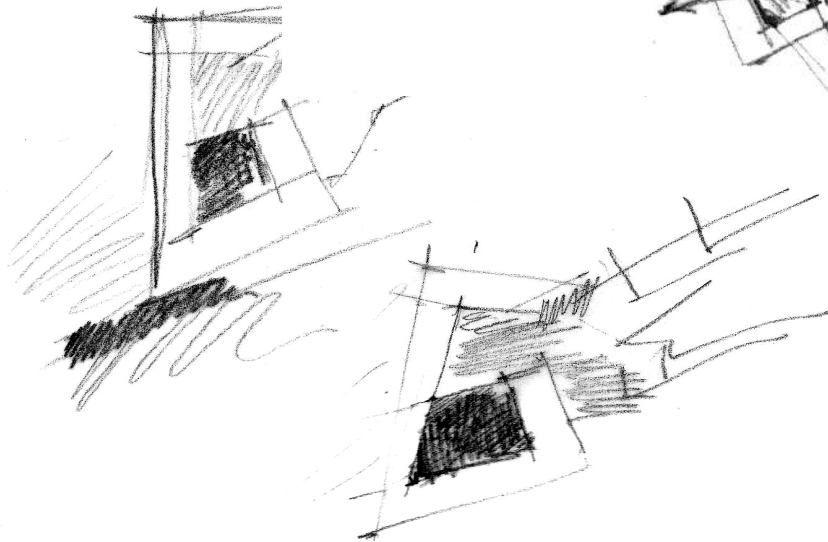
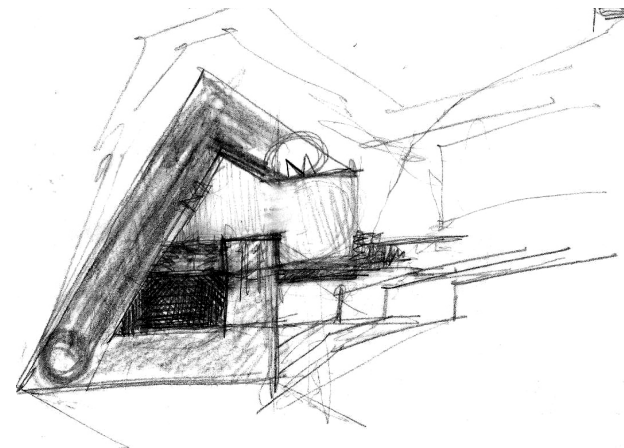
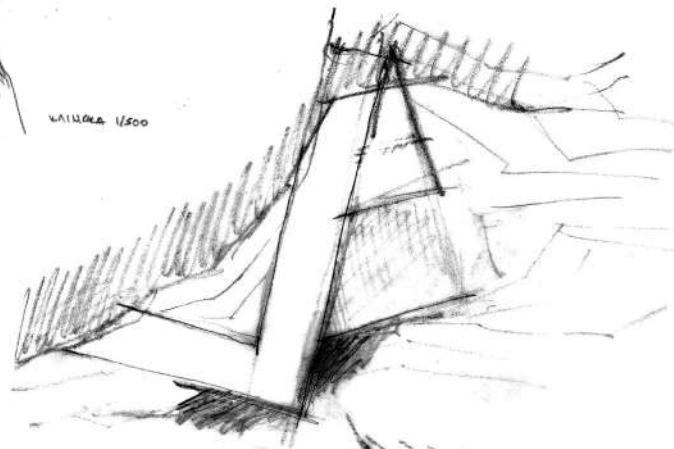
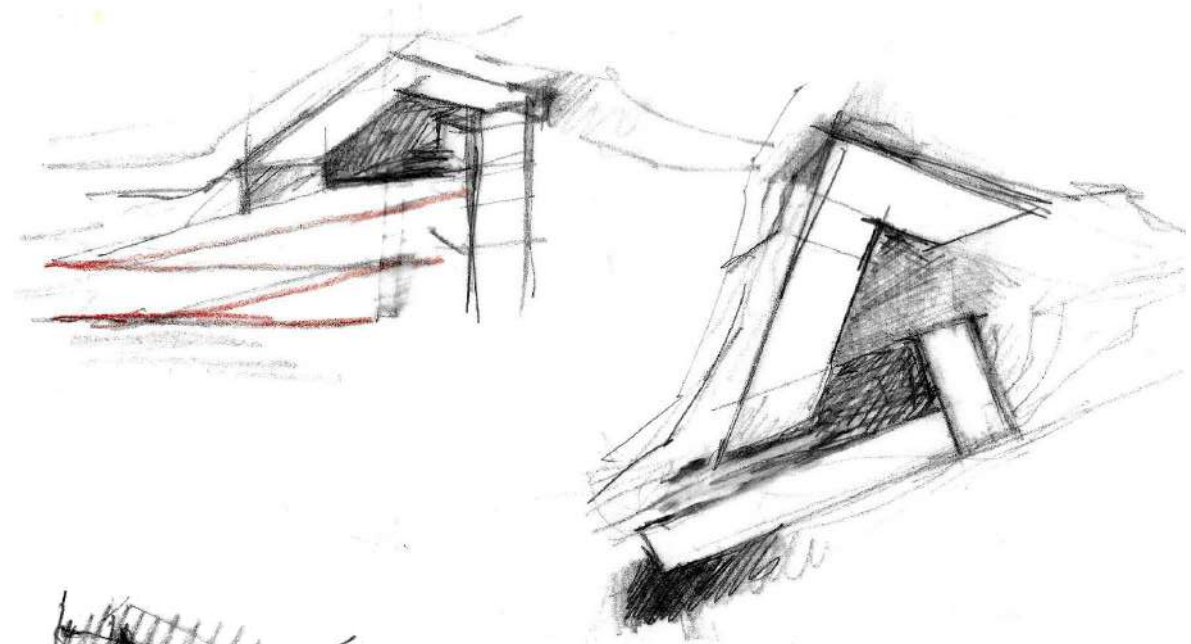
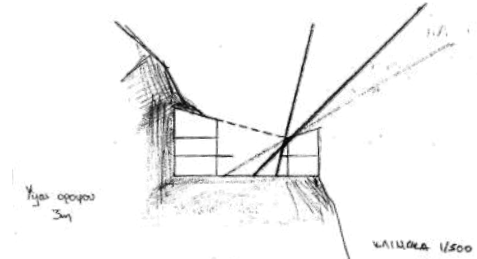
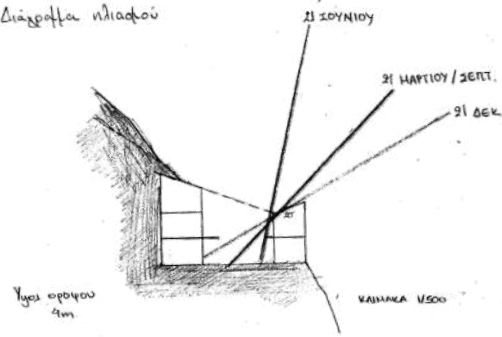

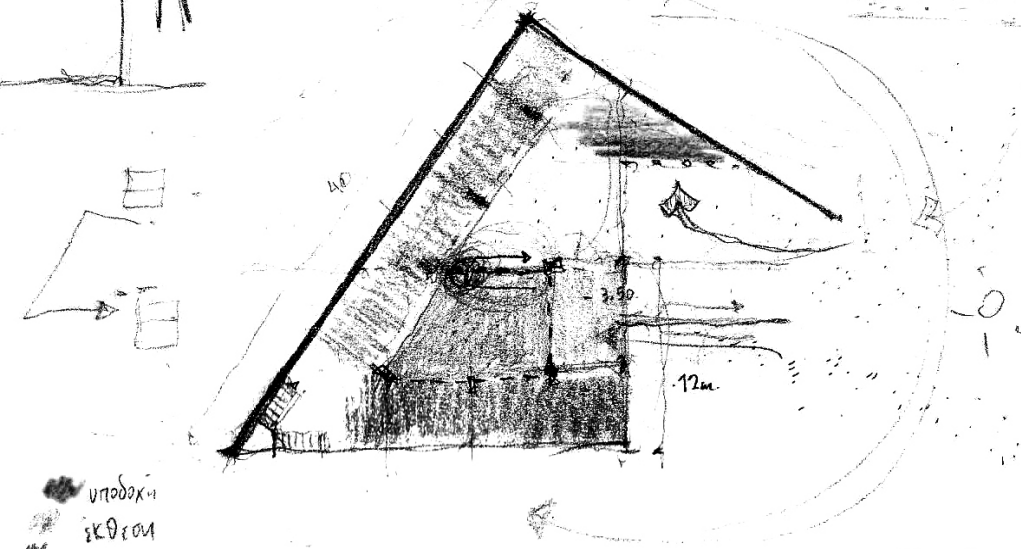

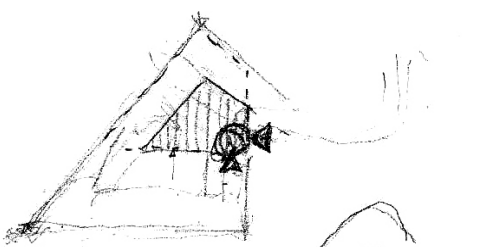
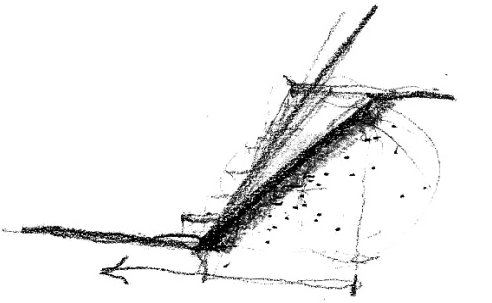
Διάγραμμα υψομέτρου

$ΕΡΧ. (ΚΣ. + ΥΠ) \sim 120 \text{ m}^2 + 120 \text{ m}^2$
 $ΕΚΘ \sim 280 \text{ m}^2 (\text{max}) + 280 \text{ m}^2$
 $ΥΠΣ \sim 60 \text{ m}^2 (\text{max})$

● ΥΠΟΔΧΗ
 ● ΙΚΘΥΡΟΝ
 ● ΕΡΓΑΣΤ.

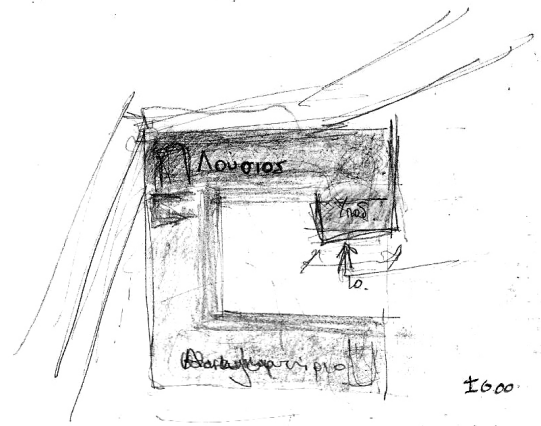

ΚΤΙΡΙΟΛΟΓΙΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ

Η ενότητα του μουσείου περιλαμβάνει χώρους εκθέσεων 310τμ, χώρους εργαστηρίων 175τμ, αμφιθέατρο 300τμ, το οποίο πέρα από τα μαθήματα ιεροψαλτικής μπορεί επιπλέον να φιλοξενήσει διαλέξεις και συνεδριάσεις, αναψυκτήριο 70τμ, χώρο υποδοχής 45τμ, χώρο διοίκησης 45τμ και βοηθητικούς χώρους, συνολικού εμβαδού 225τμ. Επιπλέον έχουν προβλεφθεί υπαίθριοι χώροι, οι οποίοι λειτουργούν συμπληρωματικά, ως σημεία εκτόνωσης των εκπαιδευτικών χώρων, ενώ ακόμα στο μουσείο έχει συμπεριληφθεί και ένα παλιό ασηταριό.

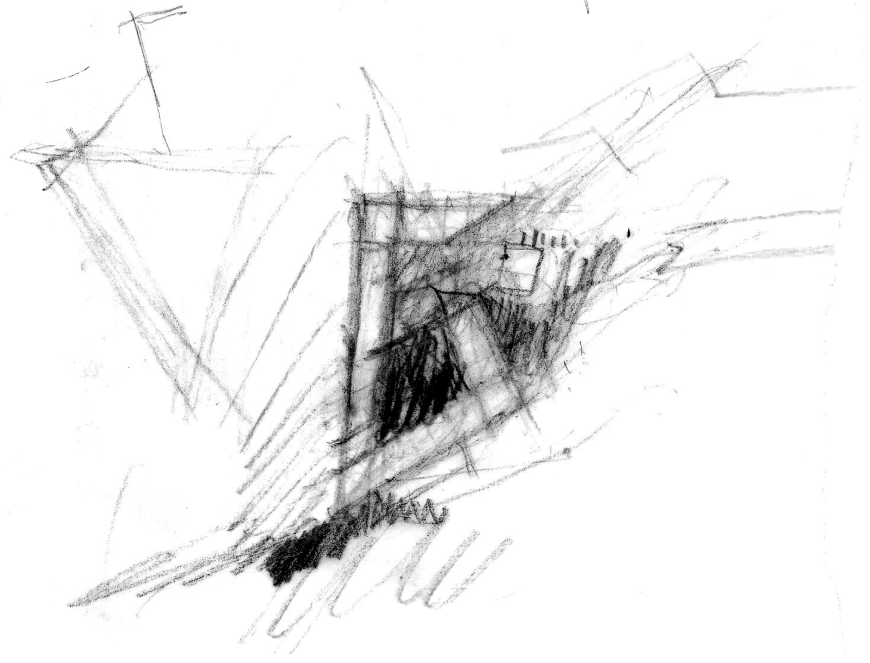
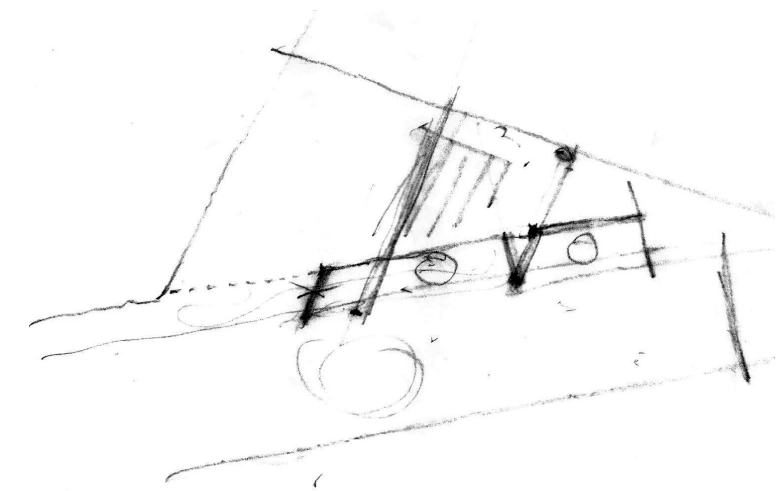
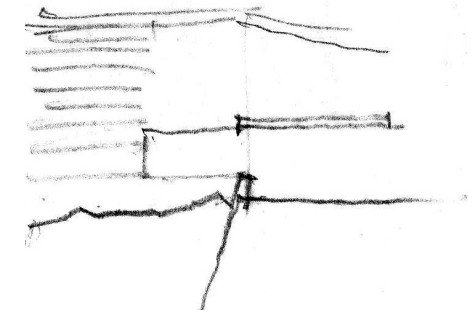
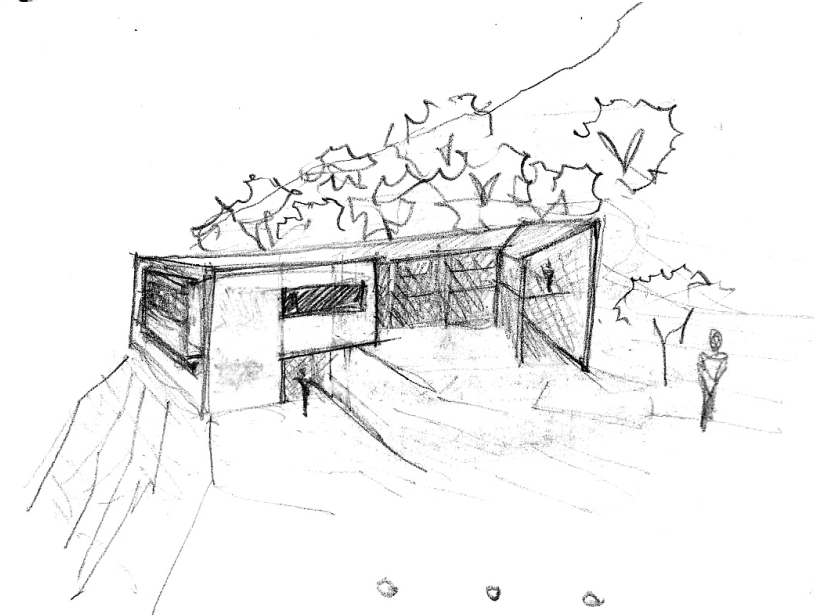
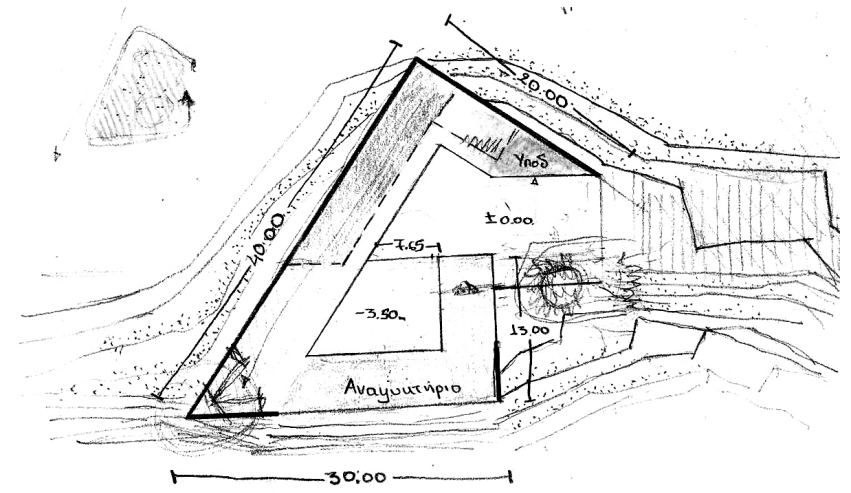
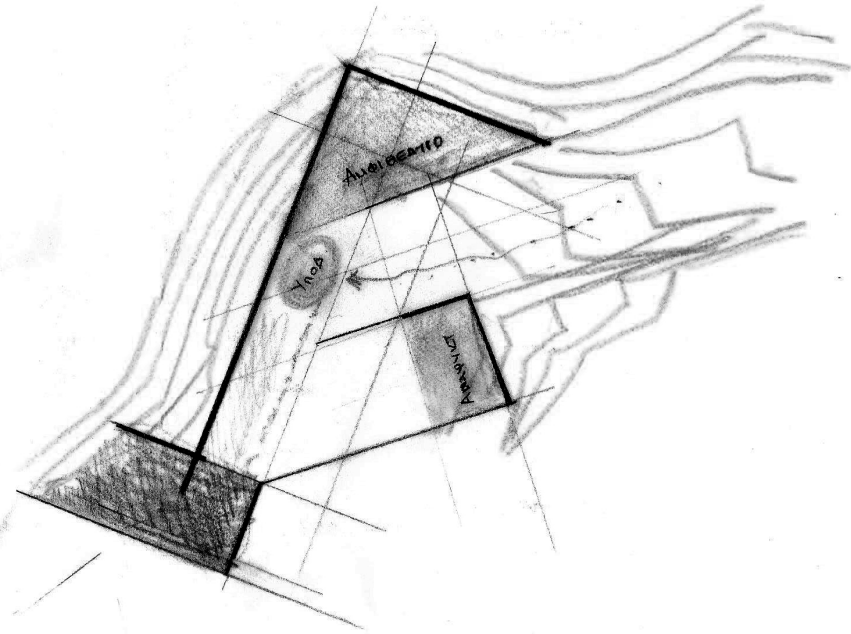
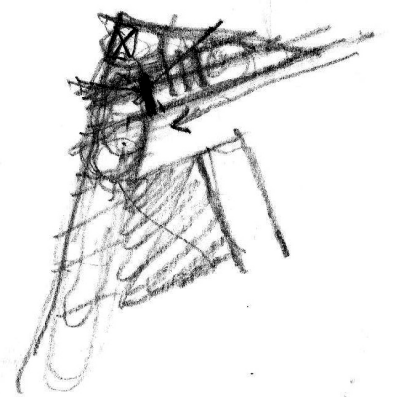
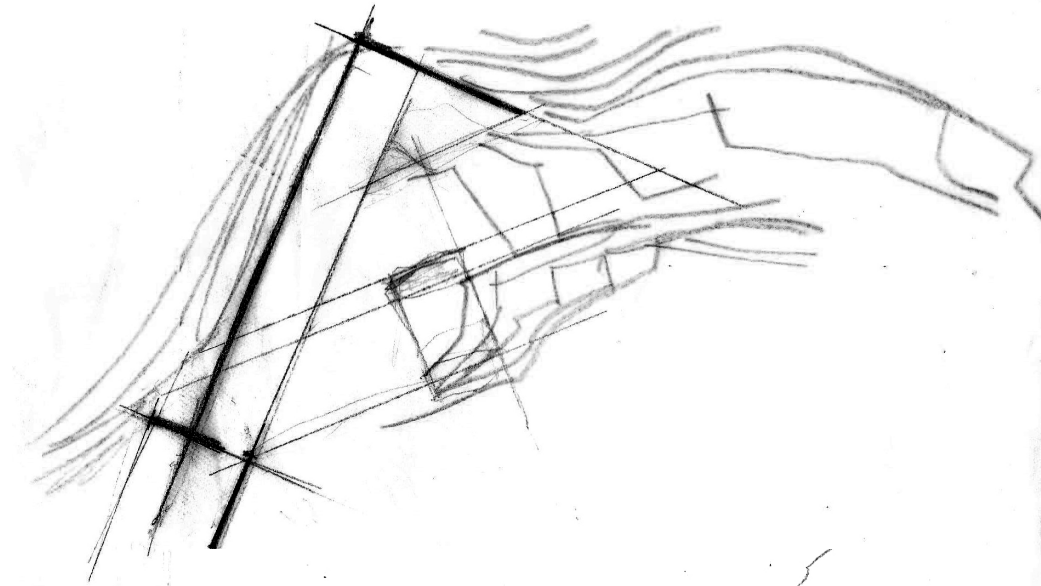
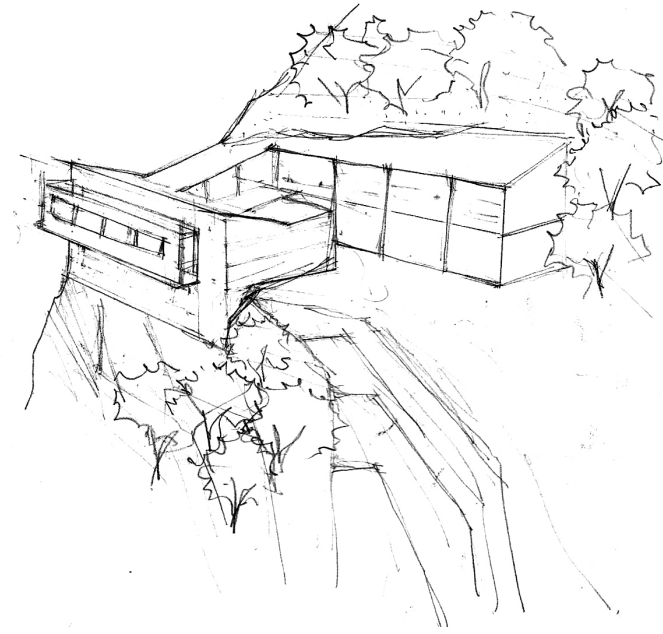
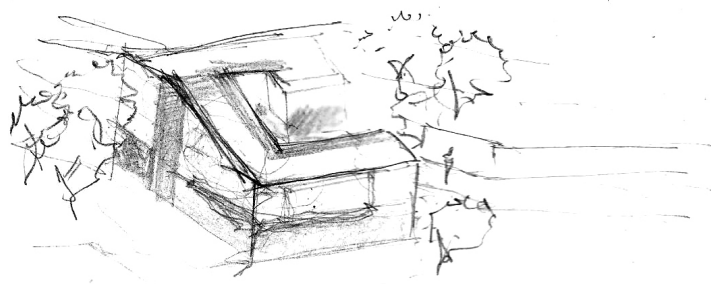
Το κτίριο οργανώνεται σε τέσσερις στάθμες, με τις δύο βασικές λειτουργίες- εκθέσεις και εργαστήρια- να αναπτύσσονται σε δύο άξονες, κάθετοι μεταξύ τους, σχηματίζοντας κατοψικά Γ. Ένας τρίτος άξονας, ο οποίος προκύπτει από την γεωμορφολογία του εδάφους και σχηματίζει οξεία γωνία, έρχεται να οριοθετήσει τους χώρους του αμφιθέατρου και του αναψυκτηρίου. Ο επισκέπτης, βρισκόμενος στον χώρο υποδοχής μπορεί είτε να κινηθεί ελεύθερα στους χώρους των εκπαιδευτικών προγραμμάτων, είτε να ακολουθήσει την προκαθορισμένη πορεία των εκθέσεων.

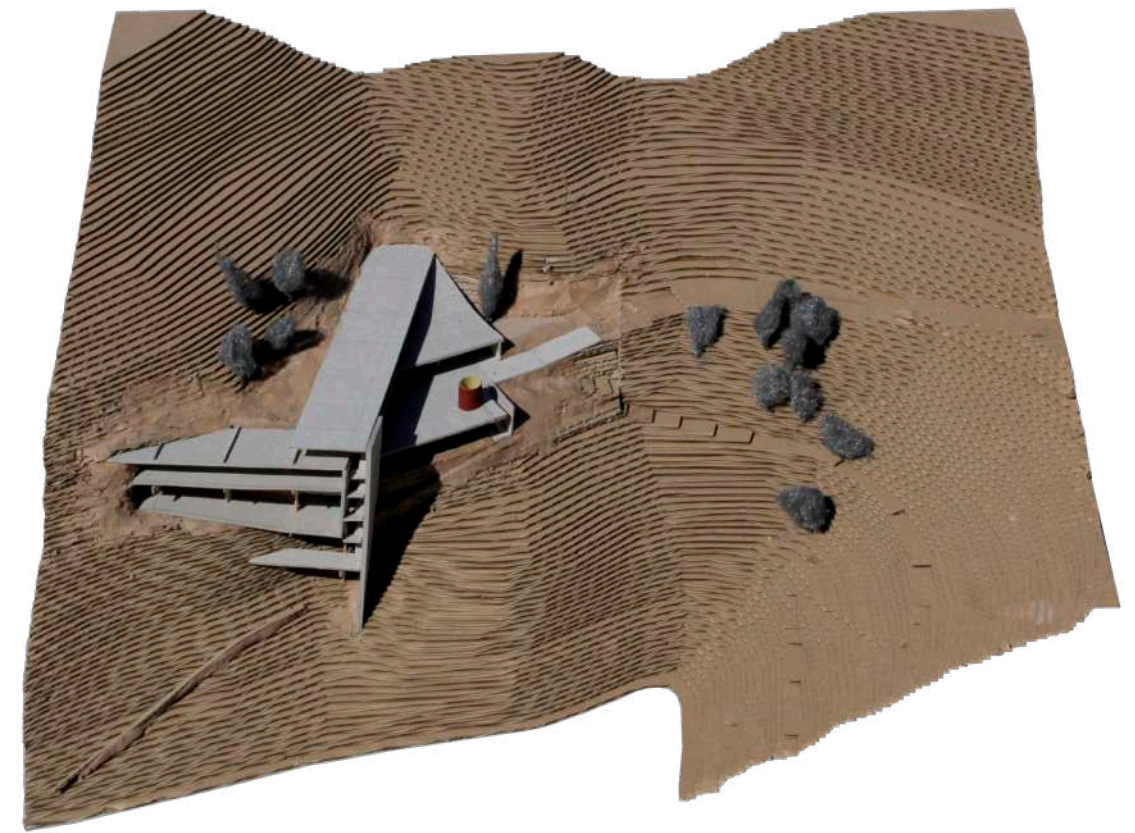
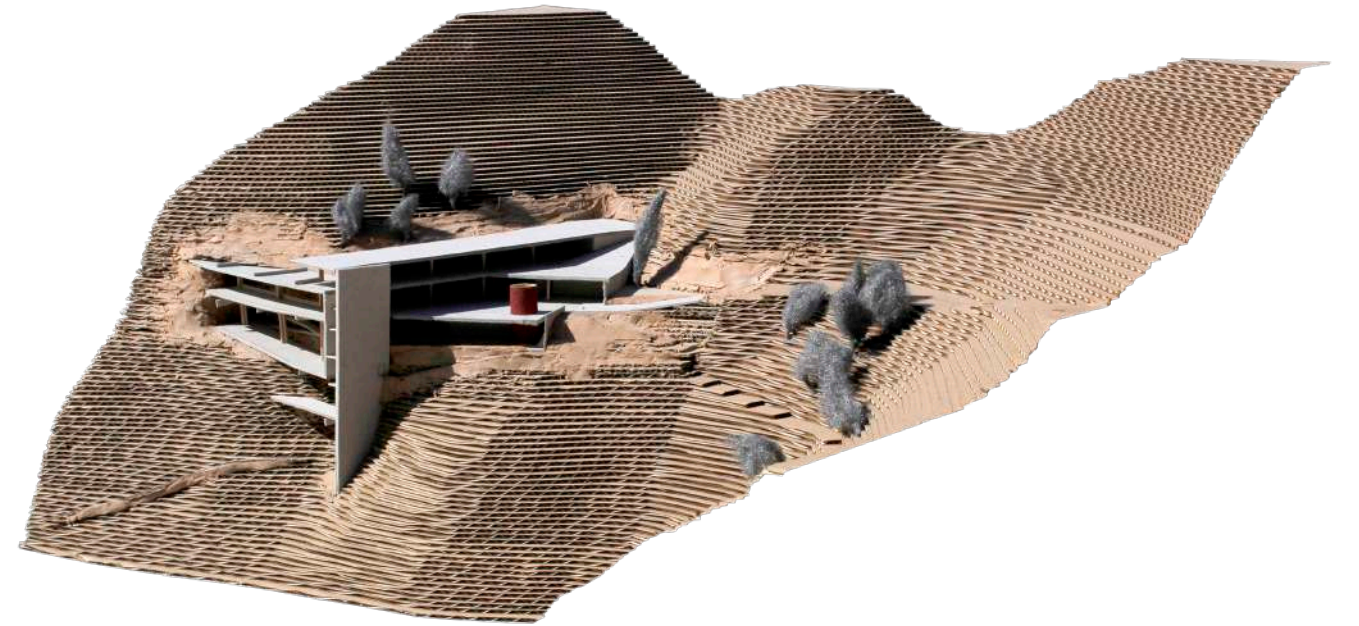
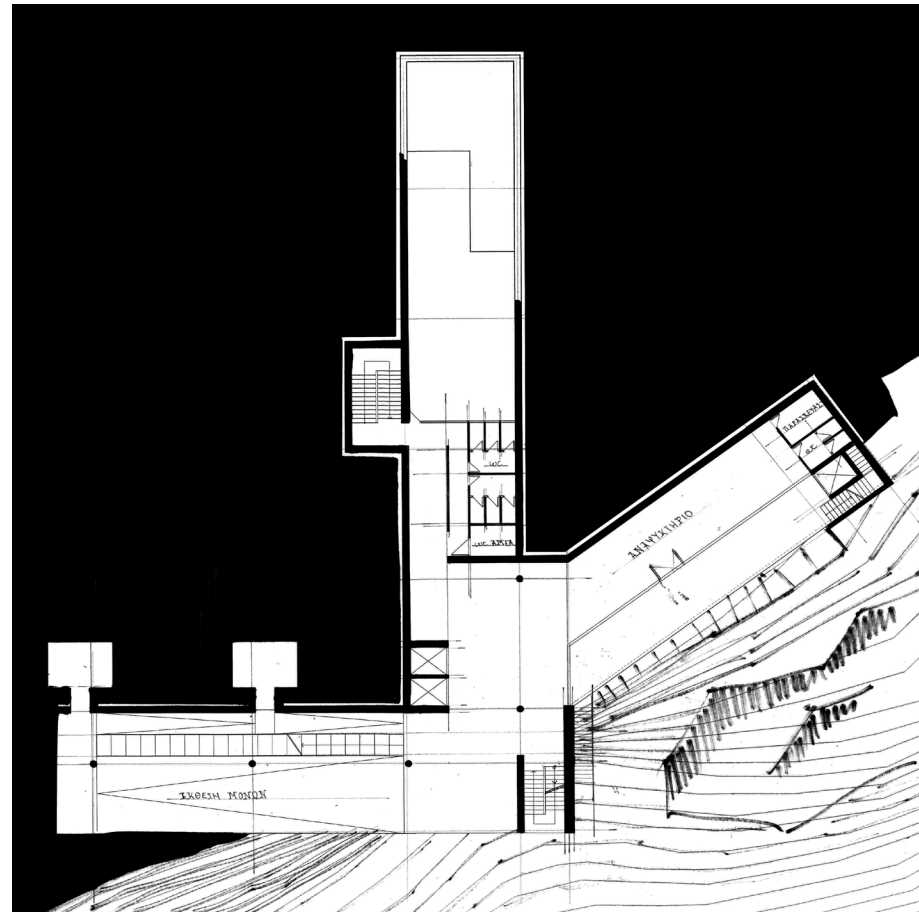
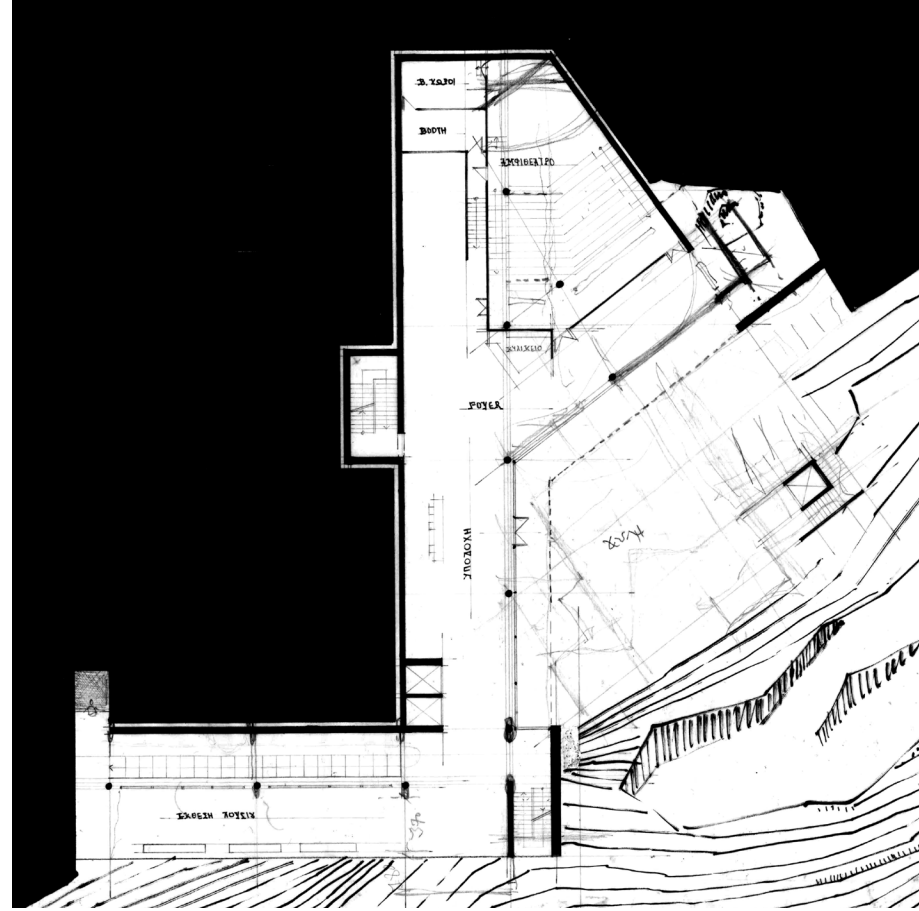

- Λουτρός
- Ηλιακή
- Ρολόι Αρμεστία

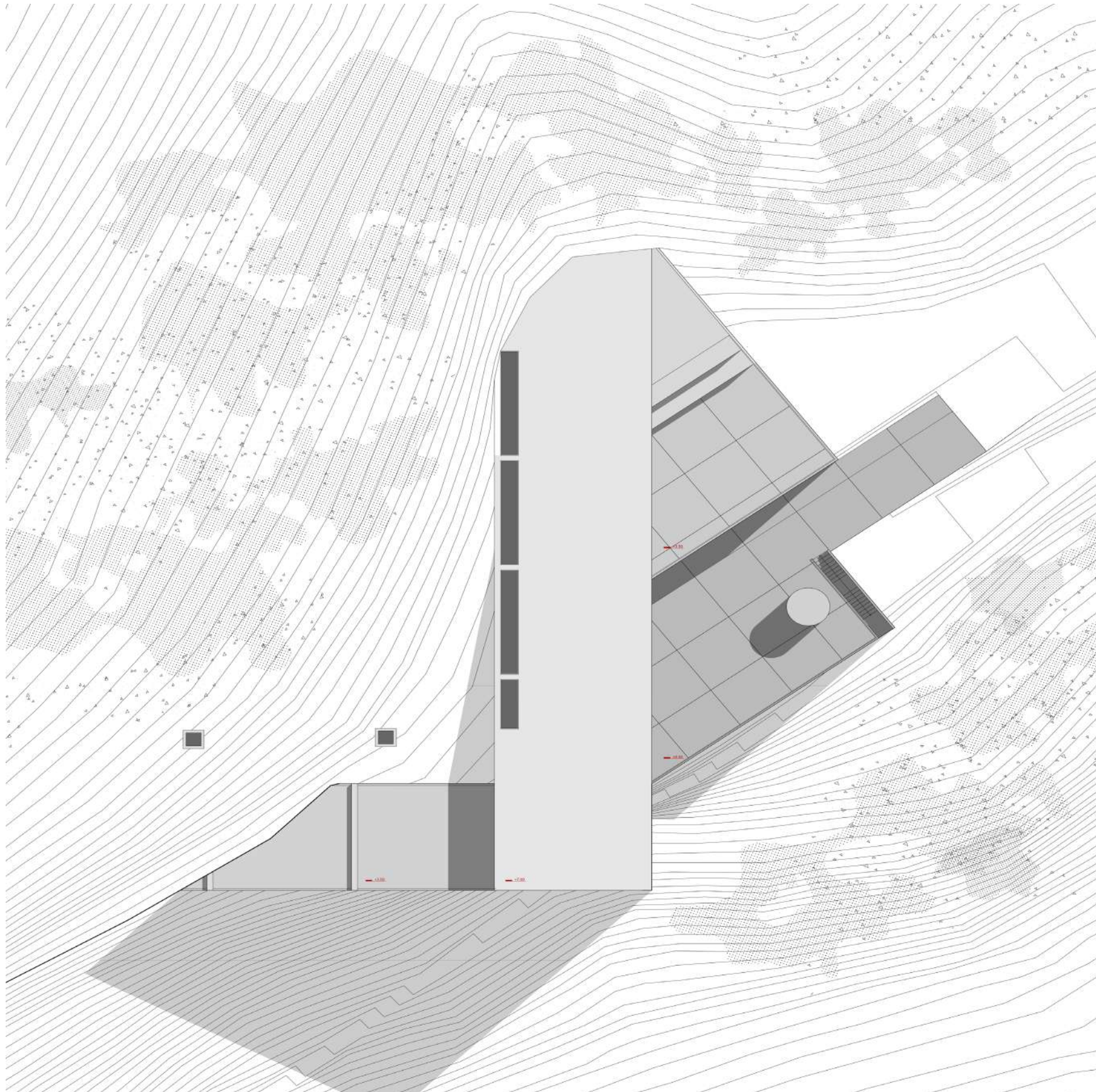
10.00

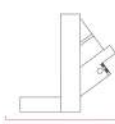
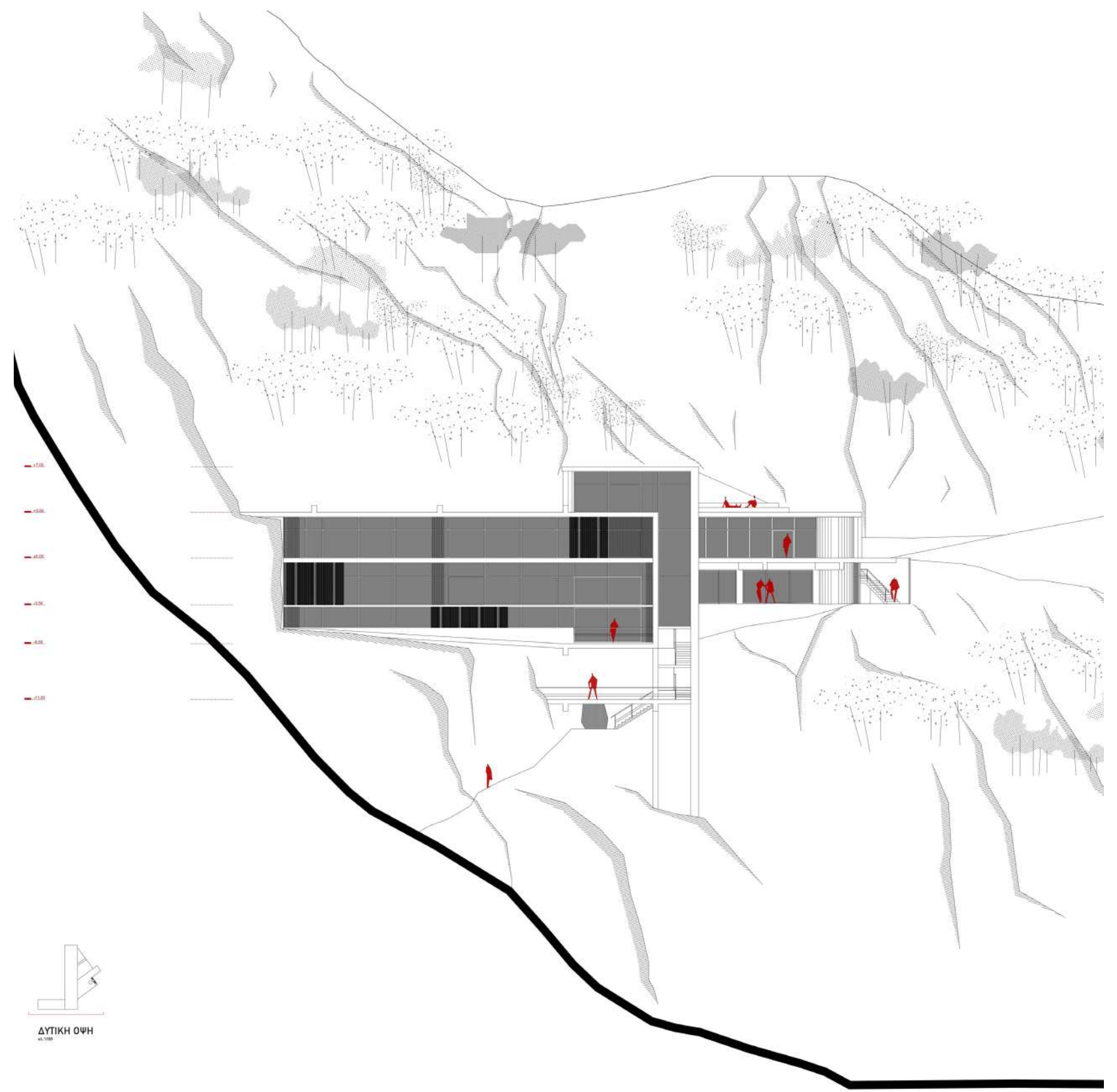

Κατά τον σχεδιασμό, βασική πρόθεση αποτέλεσε η δημιουργία κτιρίου που να ανταποκρίνεται σε μια σχέση με τις μονές, καθώς και να μεταφέρει στον επισκέπτη τον μυσταγωγικό χαρακτήρα του τόπου.

Οδηγηθήκαμε λοιπόν στον σχεδιασμό ενός εξώστρεφου κτιρίου, το οποίο ανοίγεται προς το φαράγγι και χρησιμοποιεί ως βασικό του έκθεμα το ίδιο το τοπίο. Σχετίζεται με τις μονές και τις αναδεικνύει, όχι μιμητικά, αλλά λειτουργώντας εν αντιθέσει στον εσωστρεφή χαρακτήρα τους.

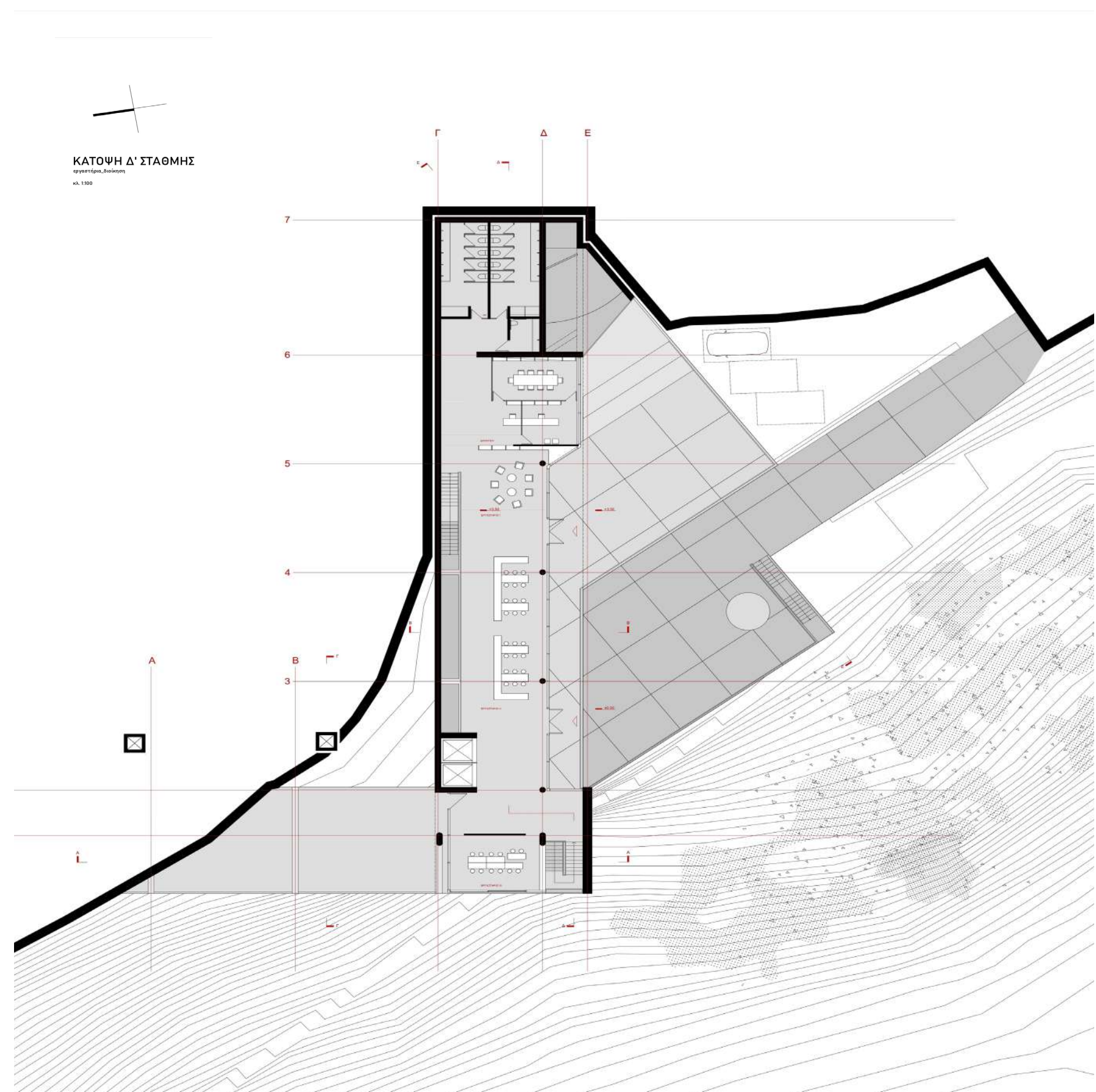
Ακόμα, το κτίριο επιδιώκει να συσχετισθεί με το τοπίο και να αφομοιώσει τον δραματικό του χαρακτήρα. Σε επίπεδο τομής, αντλεί την μορφή του από τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά του πεδίου, αφού ανατολικά, παραλαμβάνει την ήπια πλαγιά, μέσω της κεκλιμένης στέγης του αμφιθεάτρου, ενώ δυτικά ακολουθεί τον γκρεμό και τελικά παρασύρεται από αυτόν, εμφανίζοντας κατακόρυφο τοίχιο.

ΔΥΤΙΚΗ ΟΨΗ
Α1-100

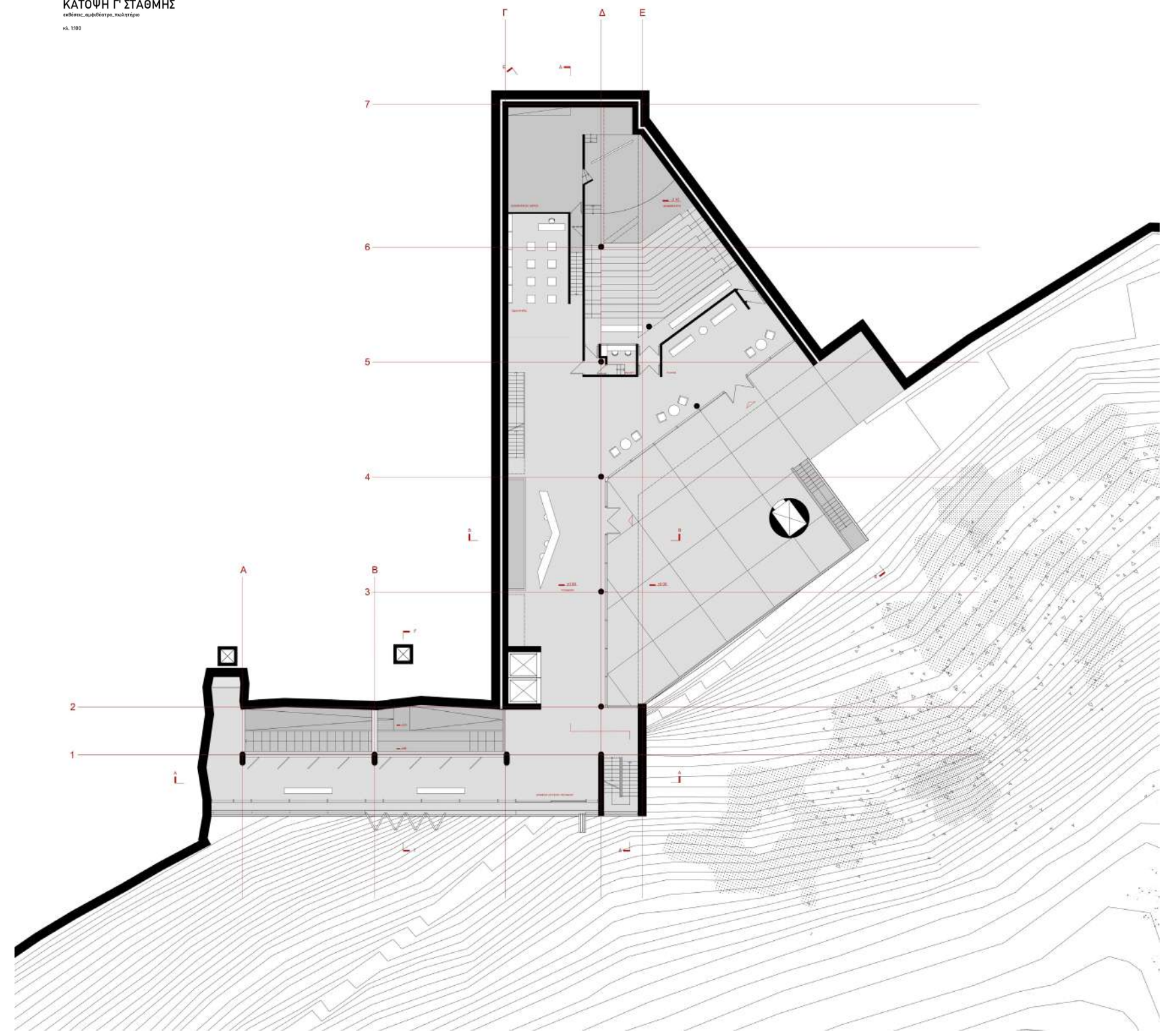

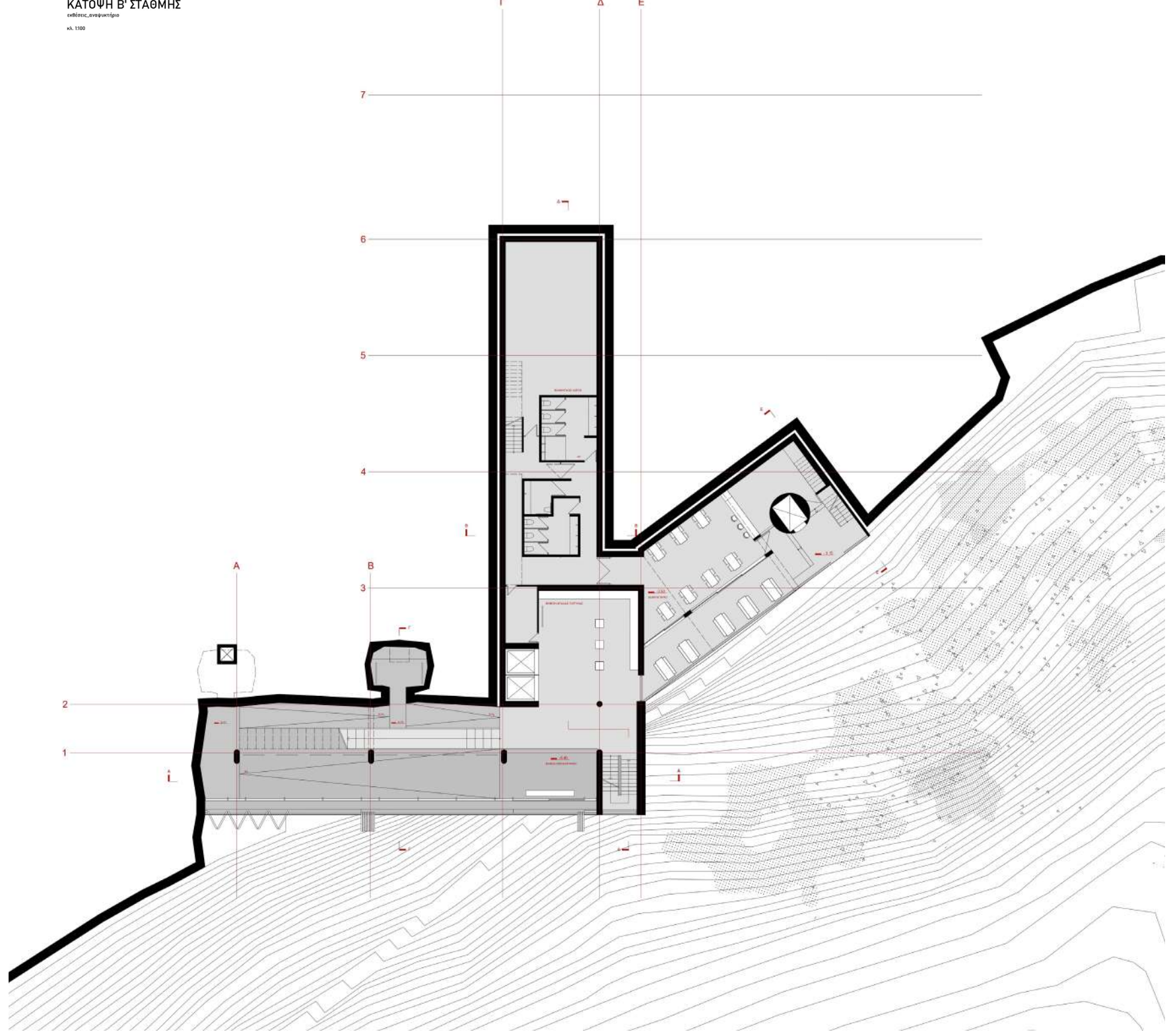
ΚΑΤΟΨΗ Γ' ΣΤΑΘΜΗΣ

ειδίκευση_αρχιτεκτονας_μολύβινο
κλ. 1:100

ΚΑΤΟΨΗ Β' ΣΤΑΘΜΗΣ

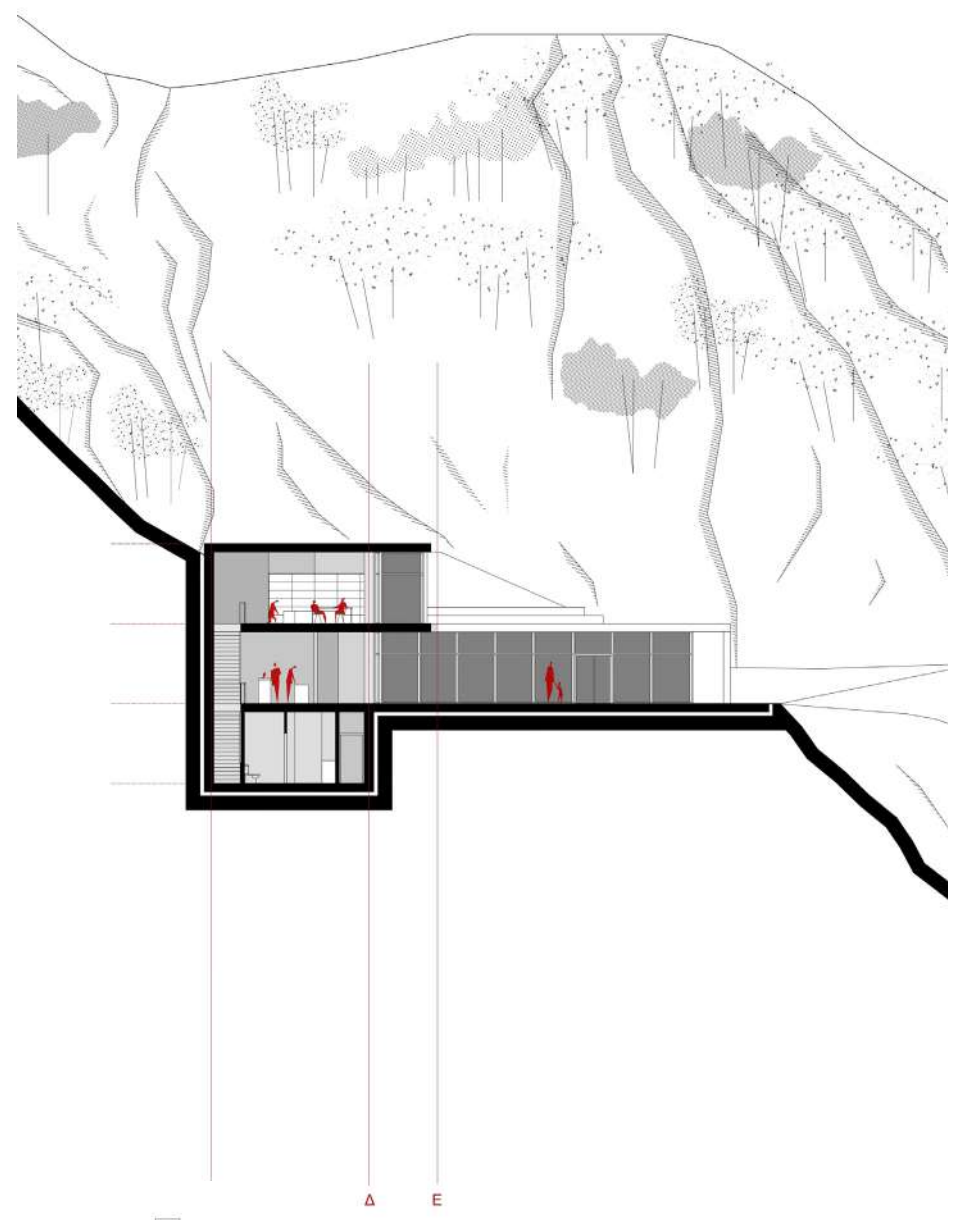
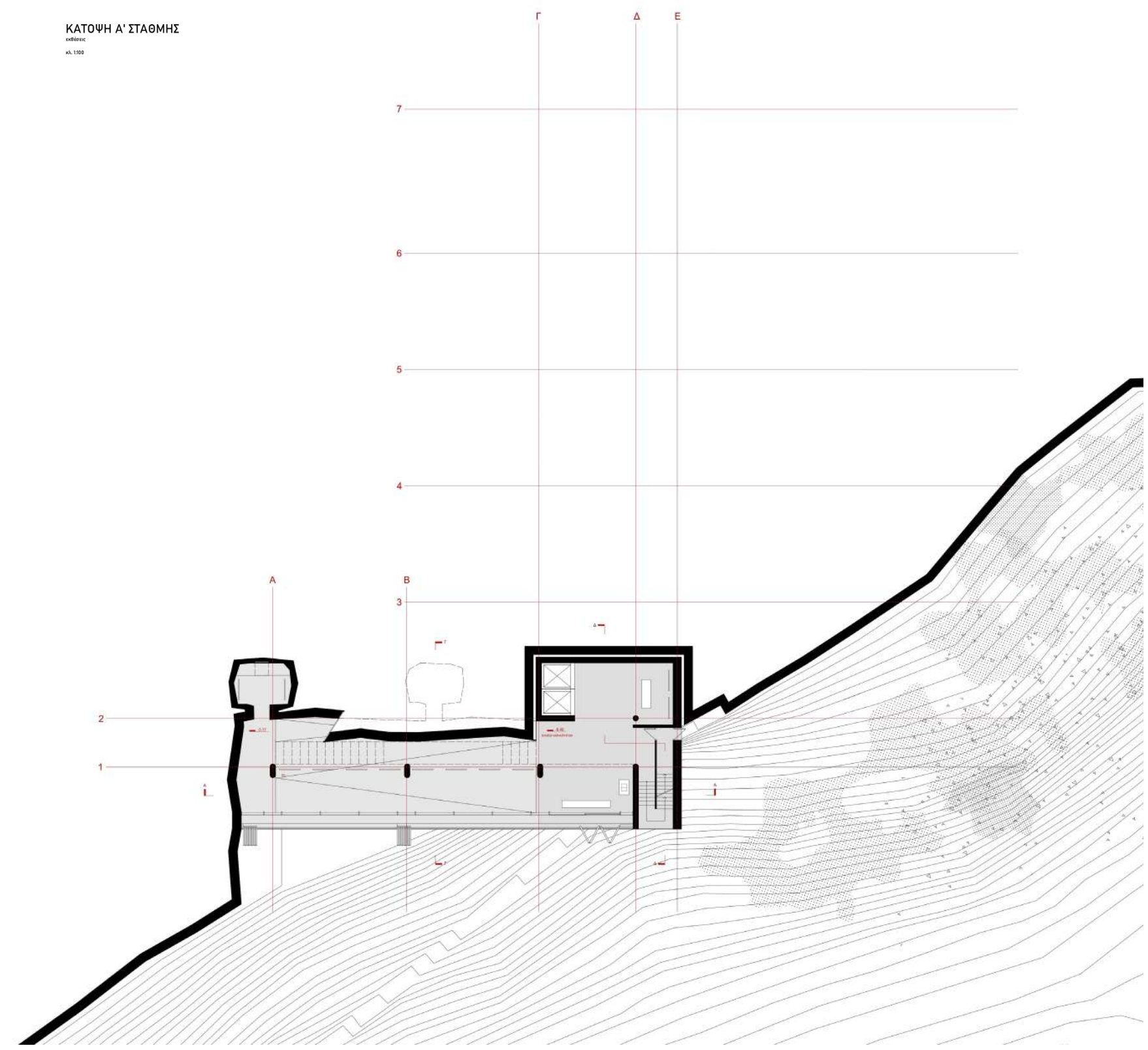
ειδίκευση_αρχιτεκτονας_μολύβινο
κλ. 1:100

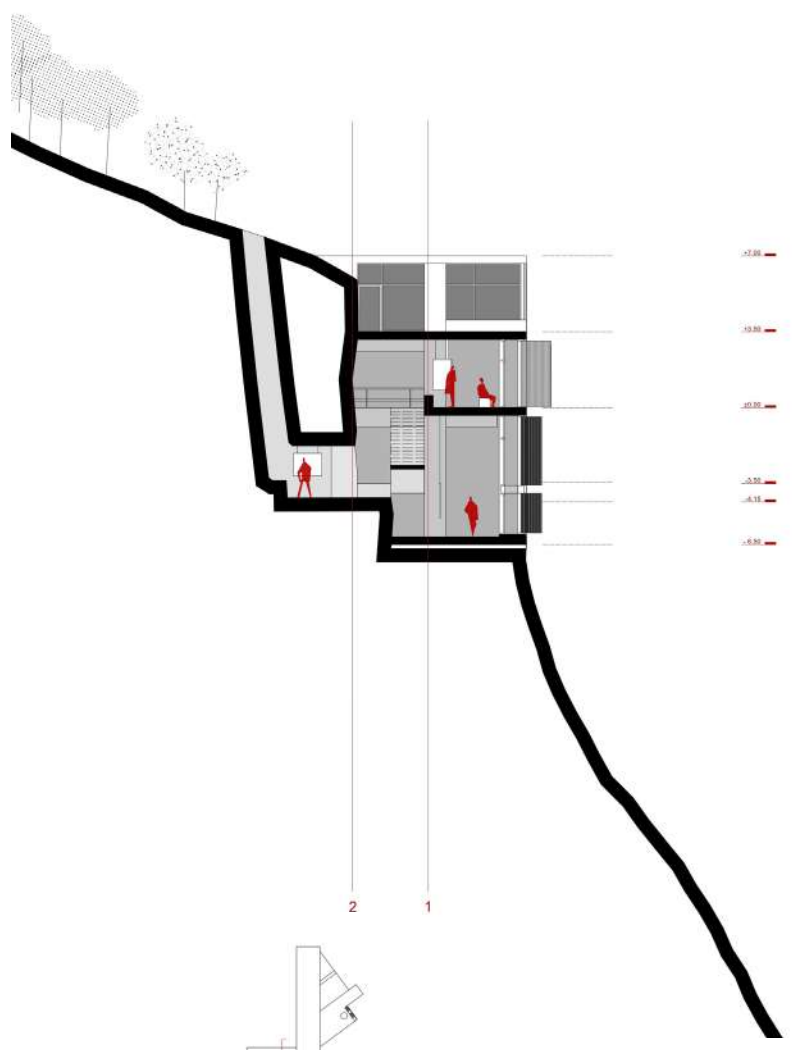

ΚΑΤΟΨΗ Α' ΣΤΑΘΜΗΣ
α. 1:100

ΤΟΜΗ Β-Β
α. 1:100

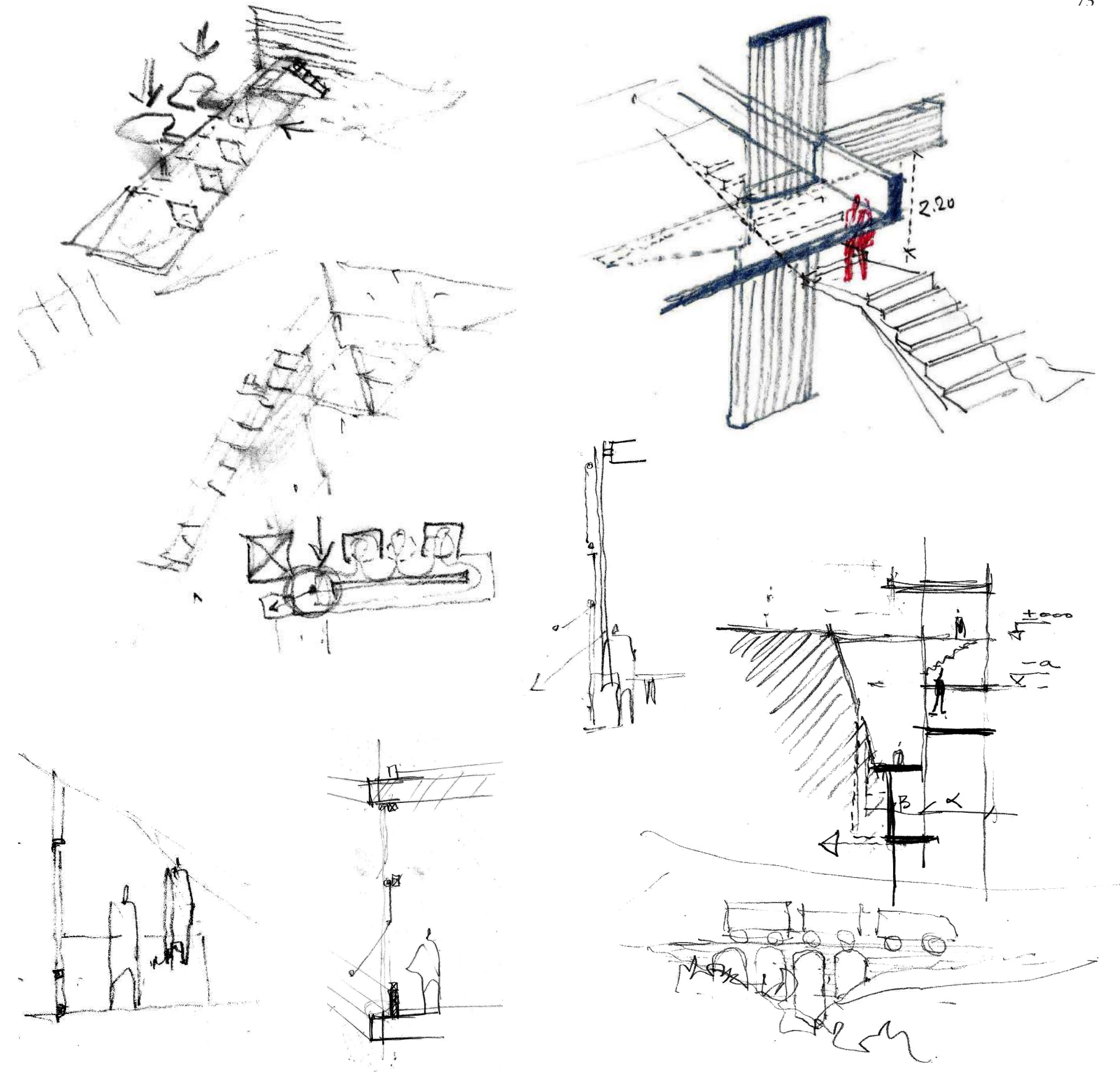

ΤΟΜΗ Γ-Γ
α. 1:100

Οι εκθέσεις ξεκινούν από την στάθμη του ισογείου και ακολουθούν μία καθοδική πορεία, η οποία αποτελείται από διαδρόμους, ράμπες και ραμπόσκαλες κατά μήκος των οποίων είναι αναρτημένο το πληροφορικό υλικό. η καθοδική εκθεσιακή πορεία, δεν επιδιώκεται μόνο για λόγους προσαρμογής στην χαρακτηριστική γεωμορφολογία του εδάφους, αλλά επιπλέον νοηματοδοτεί την κάθοδο προς τις μονές και το ποτάμι. Κατά την εξέλιξη της διαδρομής, ο επισκέπτης συναντά δύο κοιλάττες εντός του βράχου, που προσομοιάζουν τις σκήτες, ενώ η εμπειρία κορυφώνεται στο τέλος της πορείας, όπου ο επισκέπτης έχει την δυνατότητα να επισκεφθεί το παλαιό ασηκτήριο. Από εκεί μπορεί είτε μέσω σύντομης κίνησης να αναδυθεί στο σημείο εκκίνησης, είτε να ακολουθήσει το μονοπάτι προς την Μονή Τιμίου Προδρόμου.

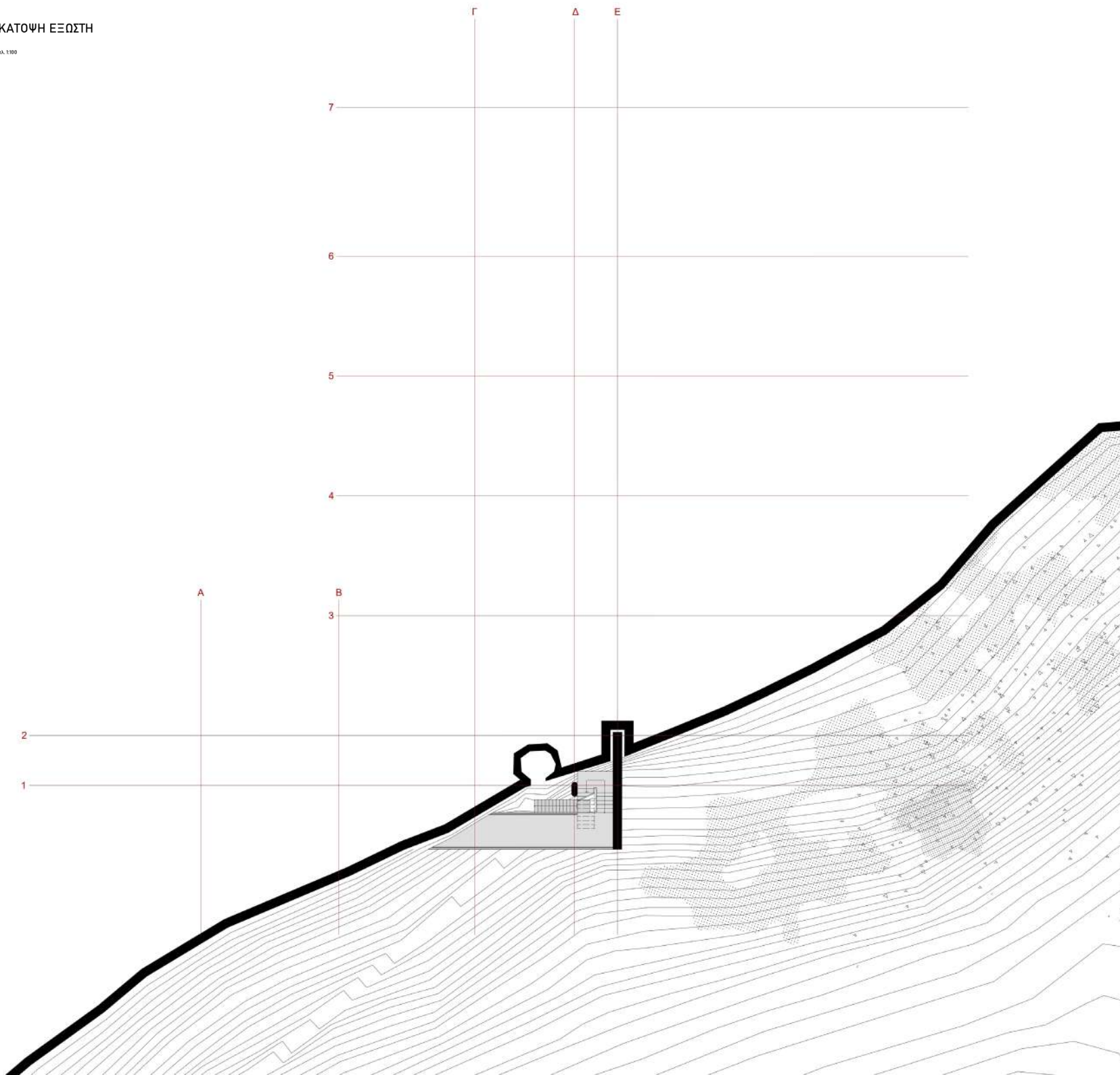

ΚΑΤΩΦ ΕΞΩΣΤΗ

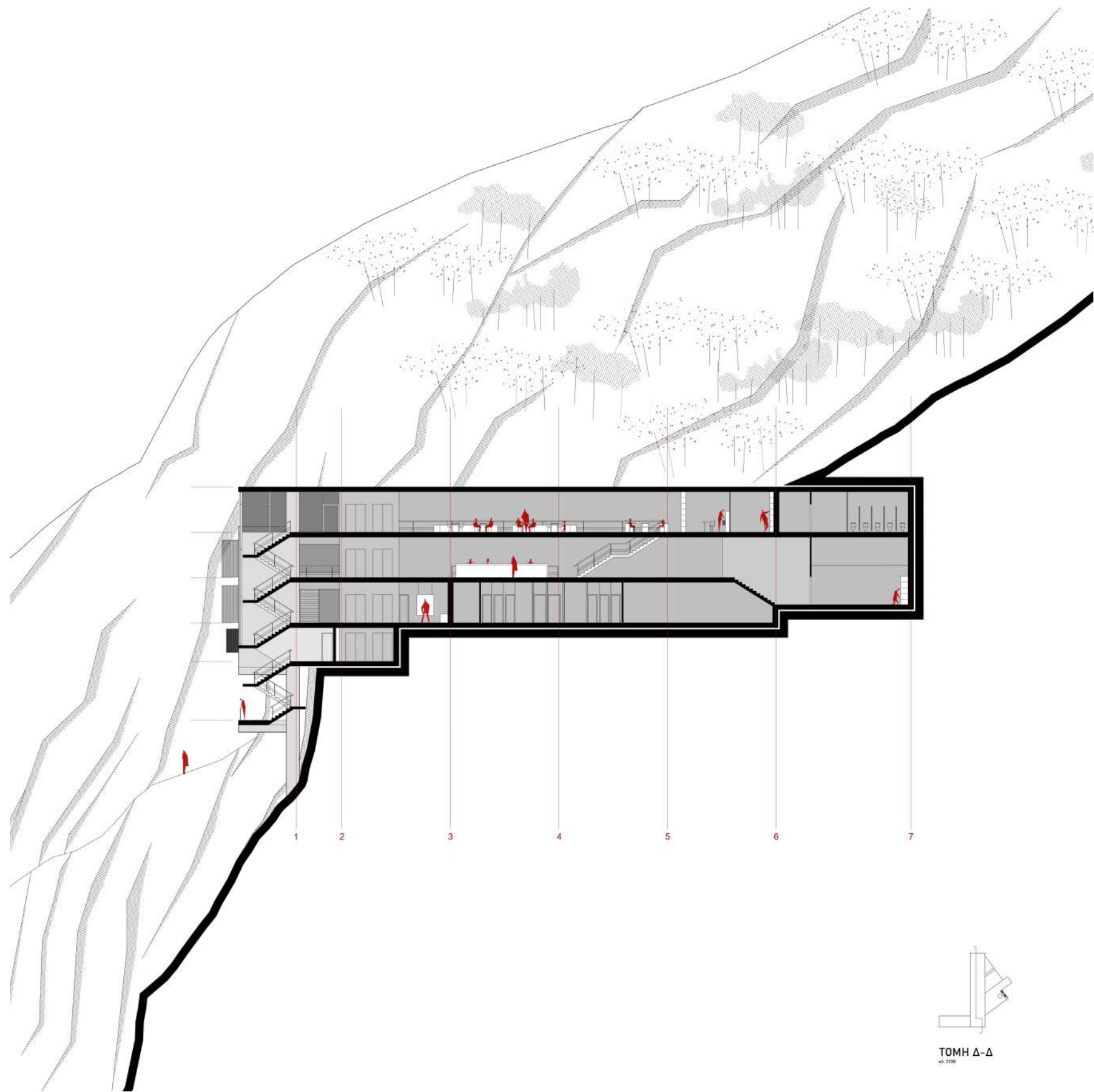
κλ. 1:80

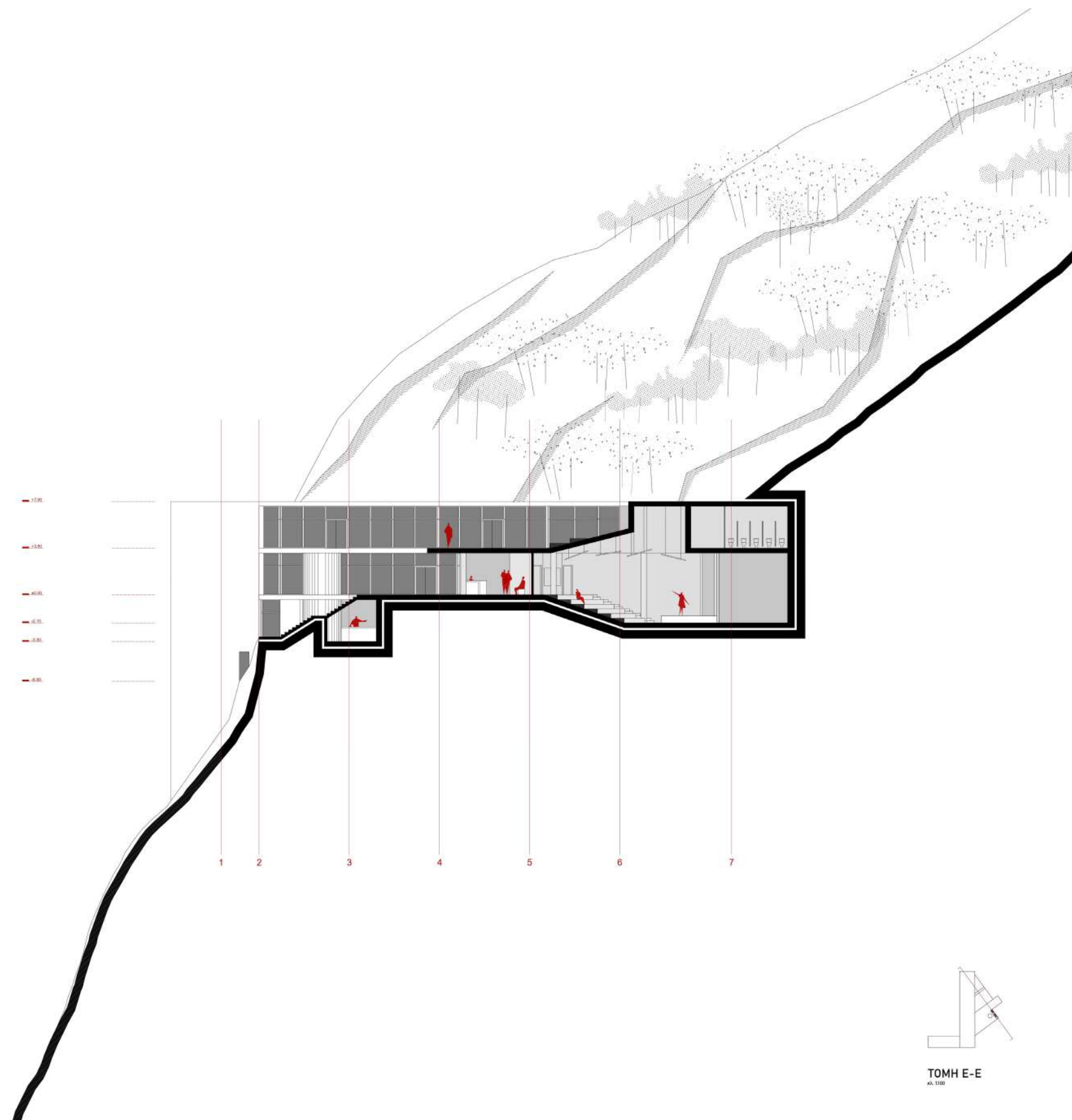
- 1.00
- 3.00
- 5.00
- 7.00
- 8.00
- 11.00

TOMH A-A
κλ. 1:80

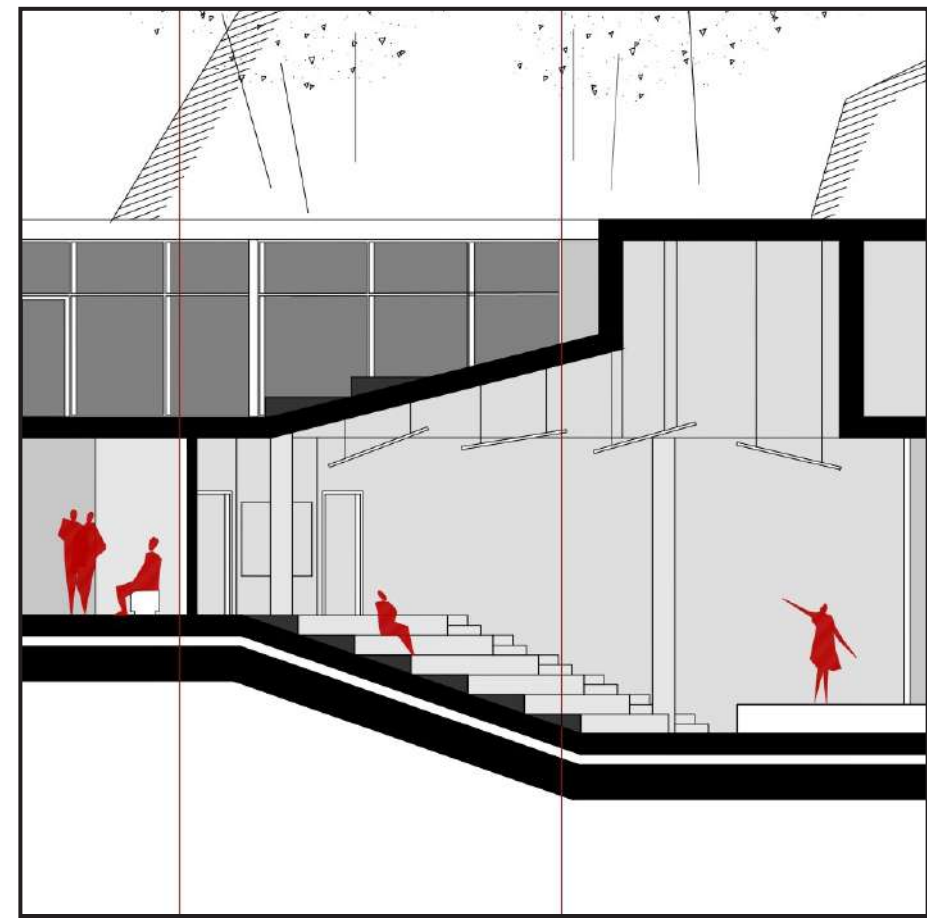
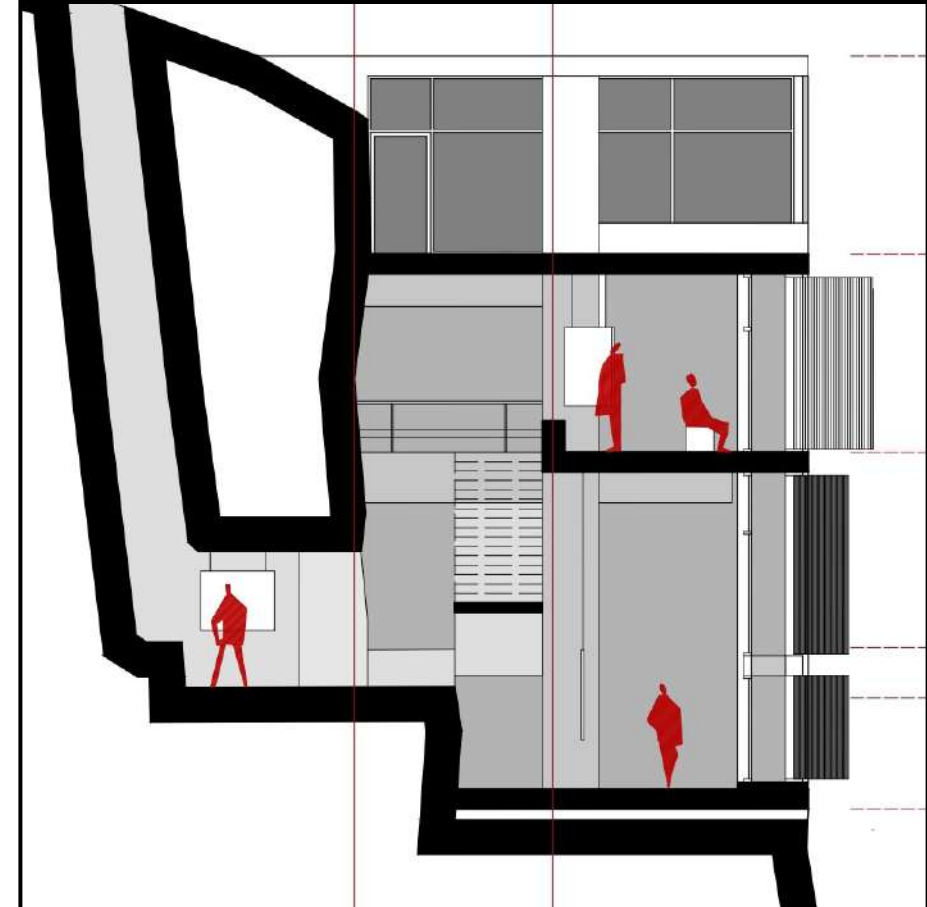
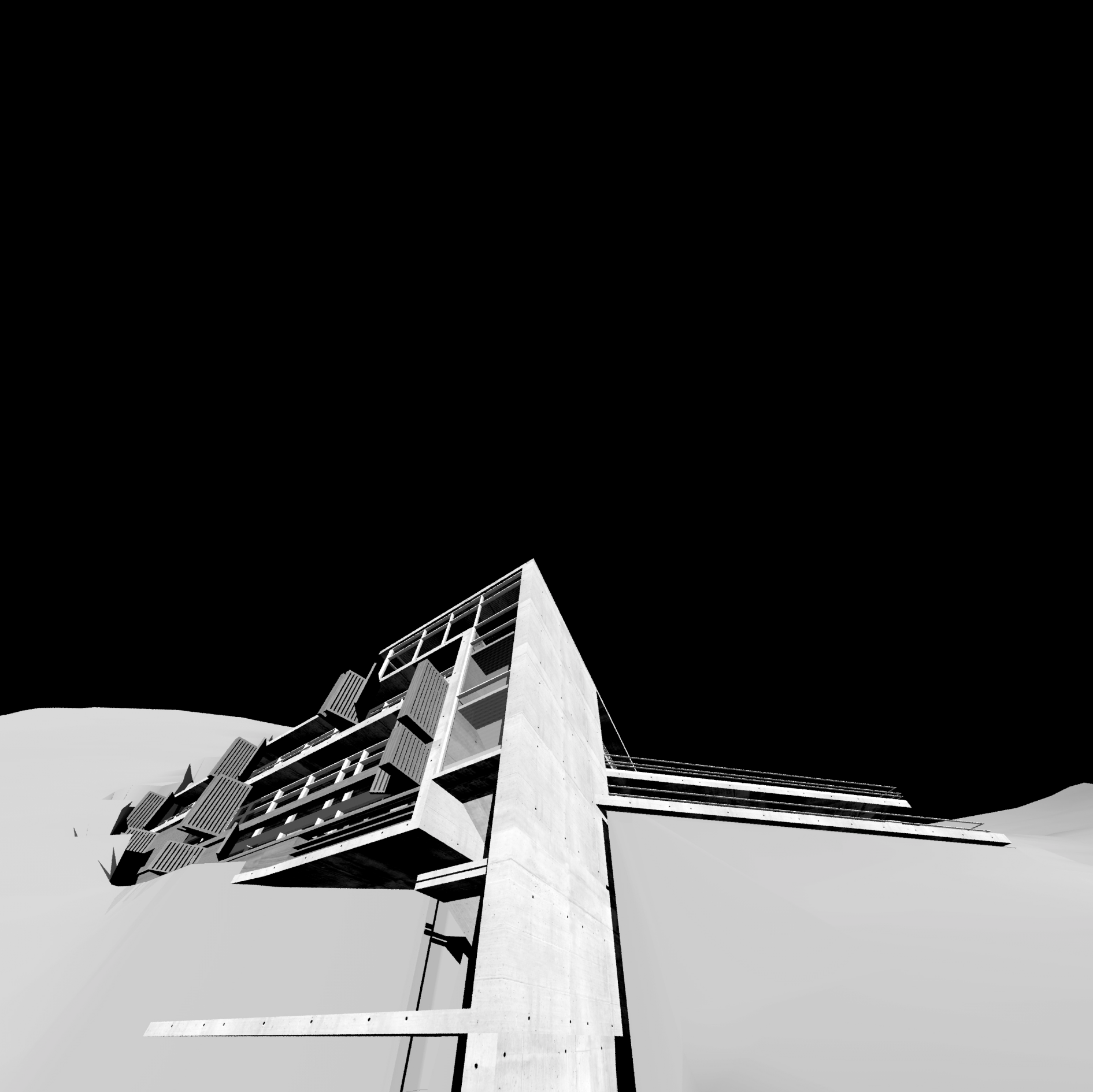

TOMH Δ-Δ
A1:100

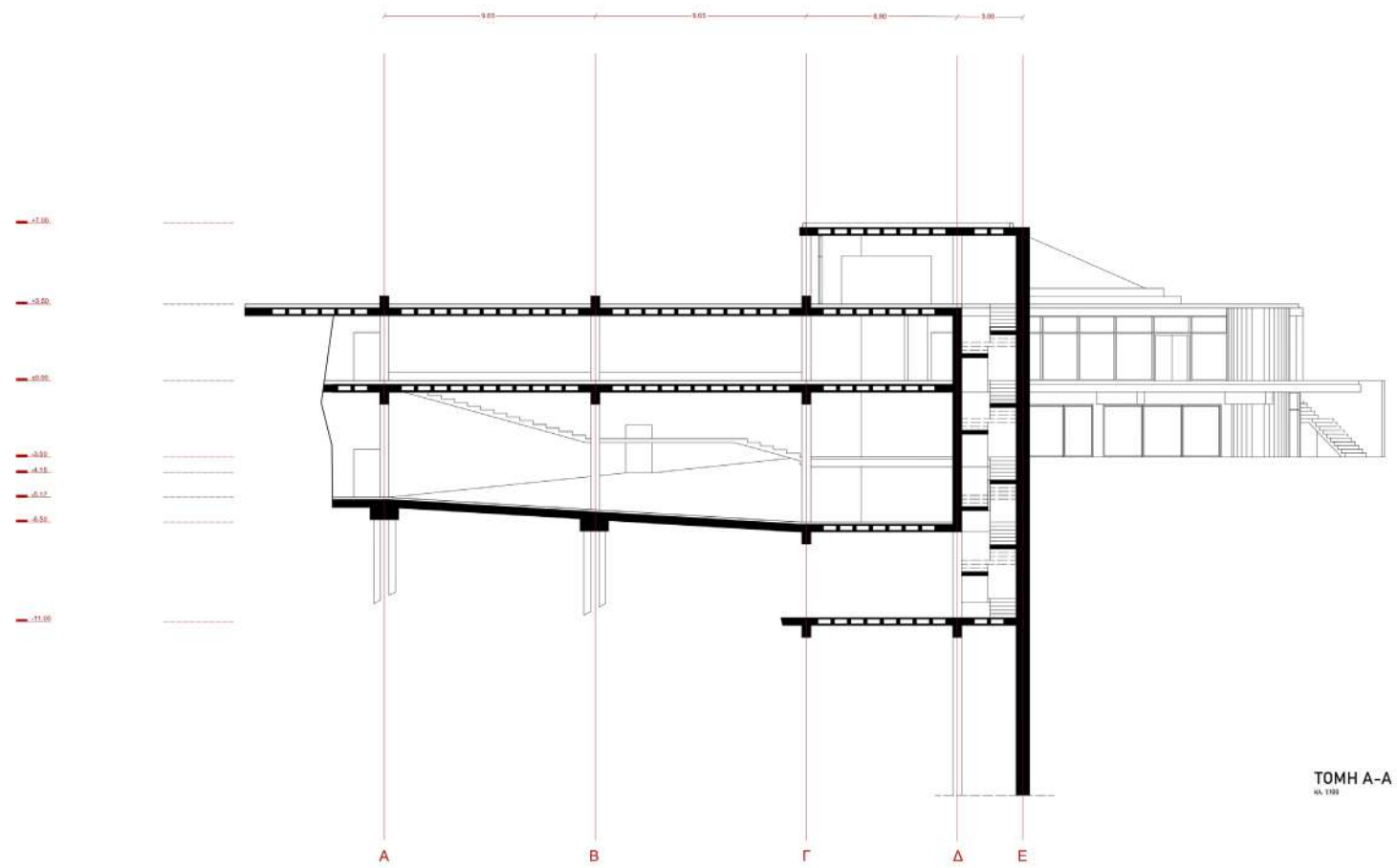

TOMH E-E
A1:100

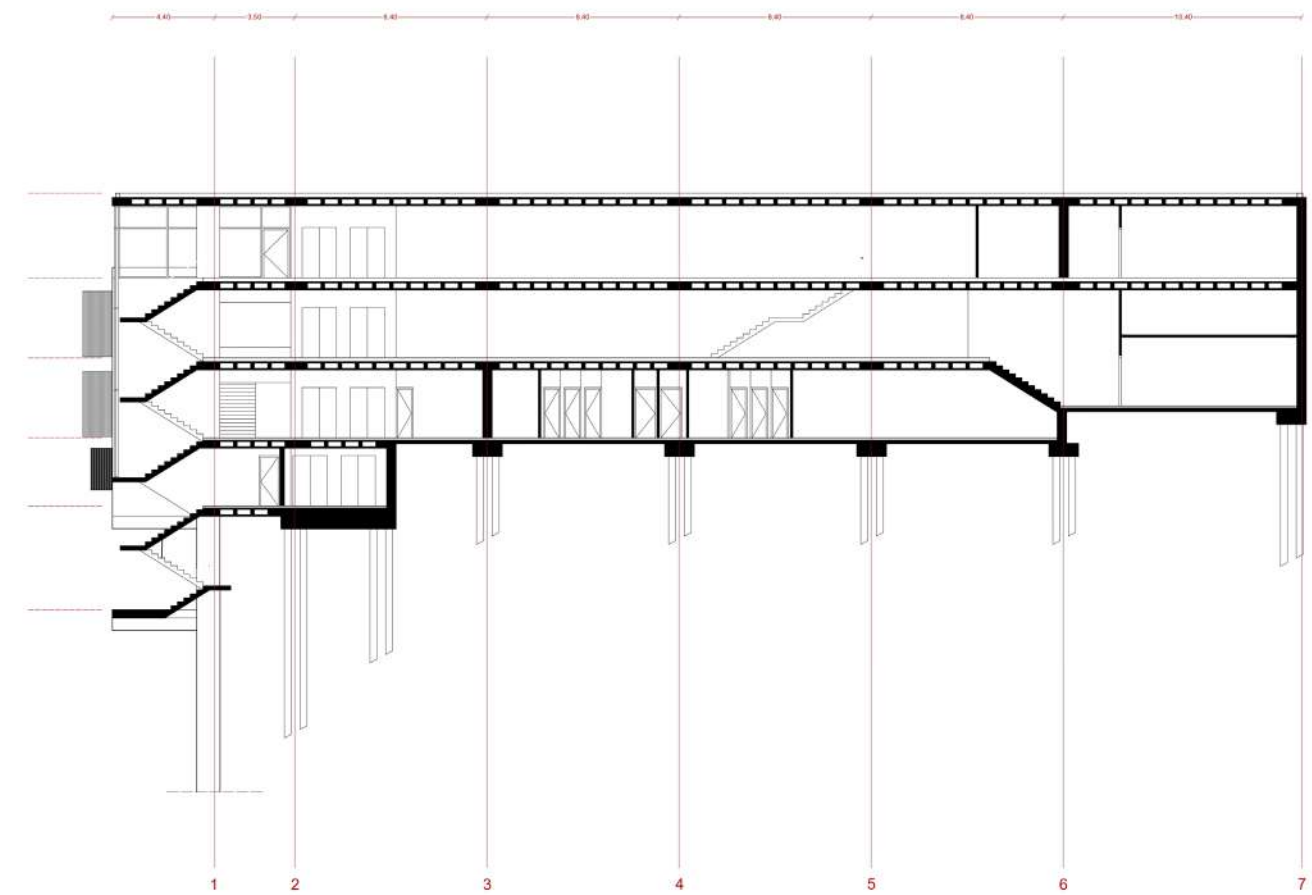

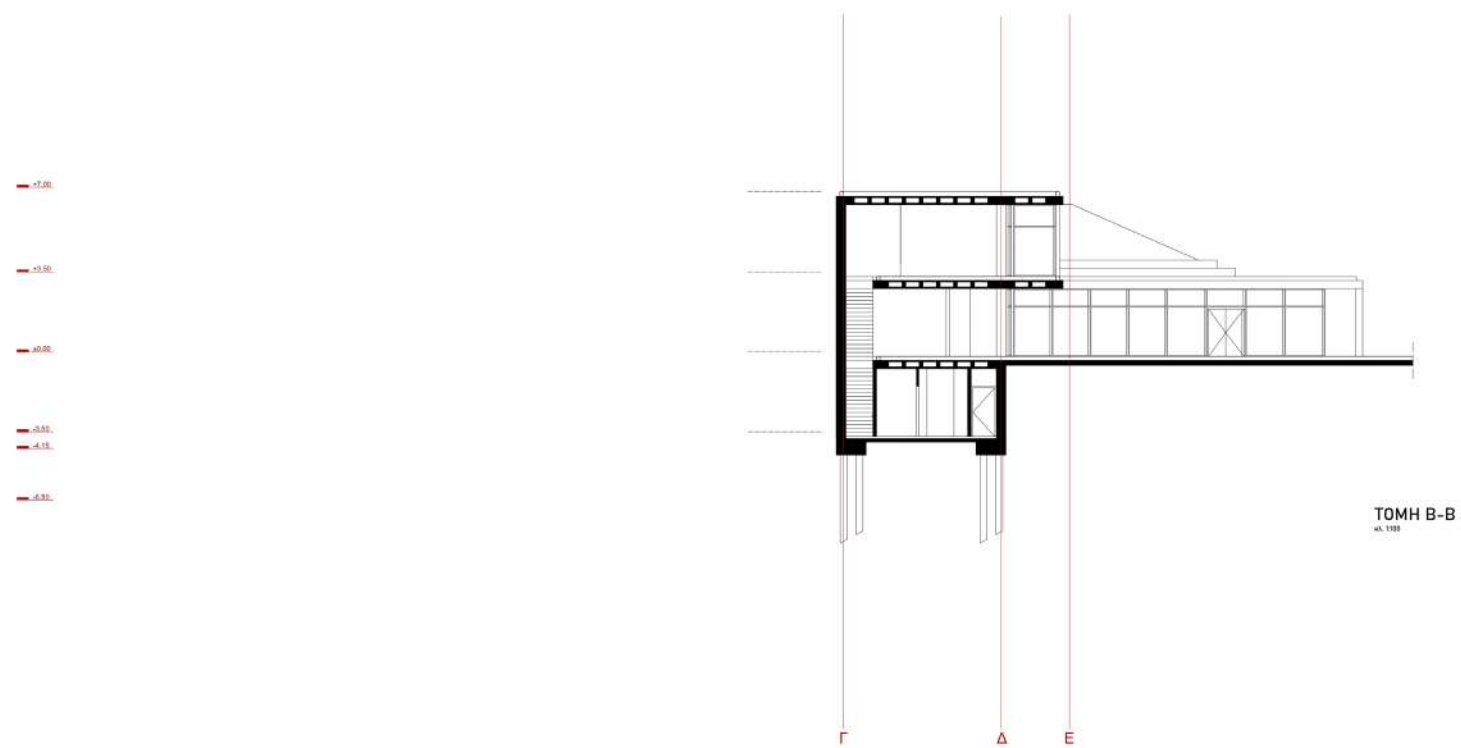

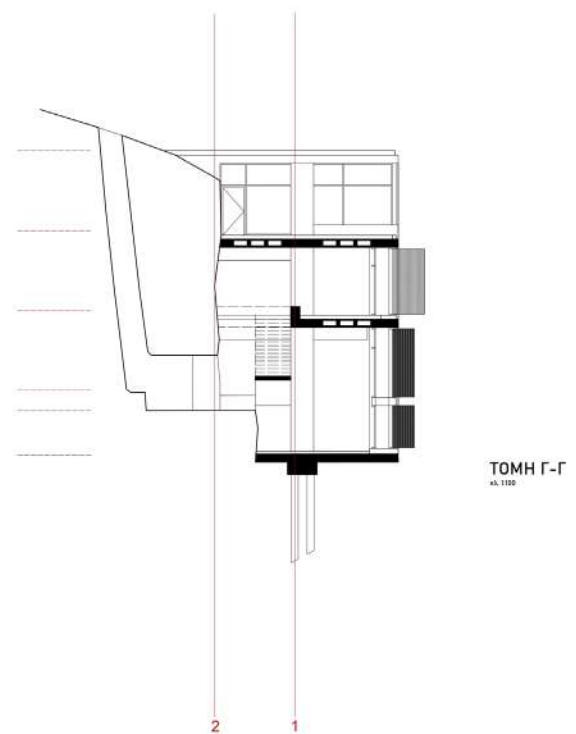
TOMH A-A
1/100

TOMH Δ-Δ
1/100

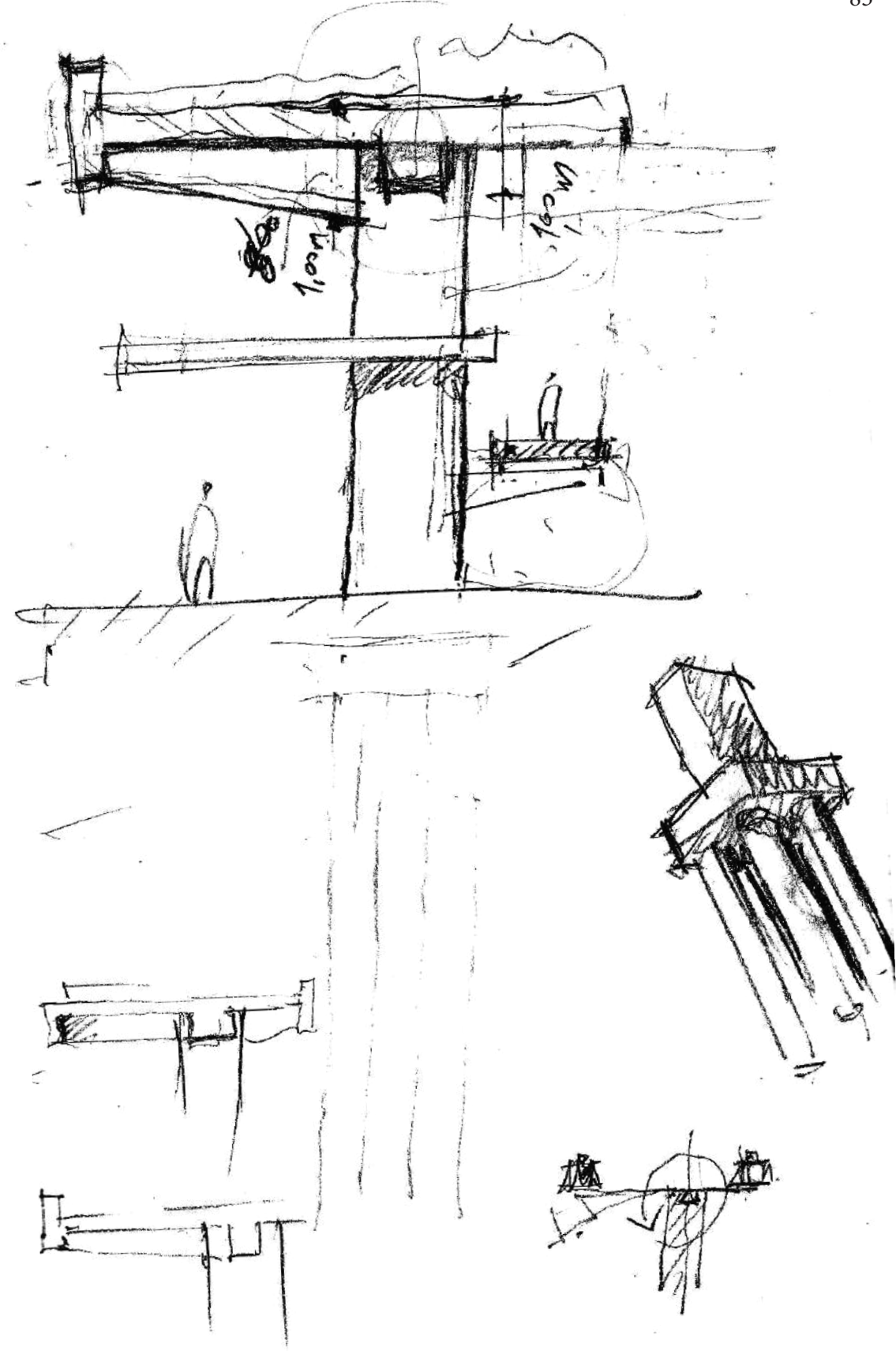
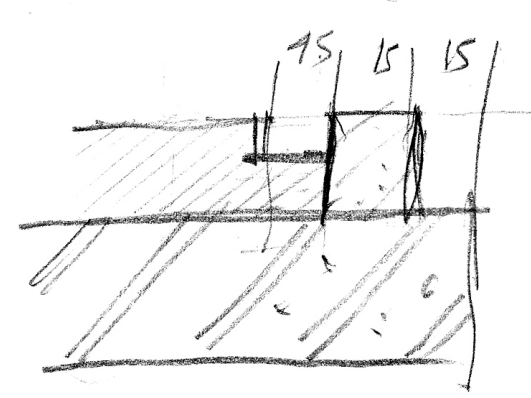
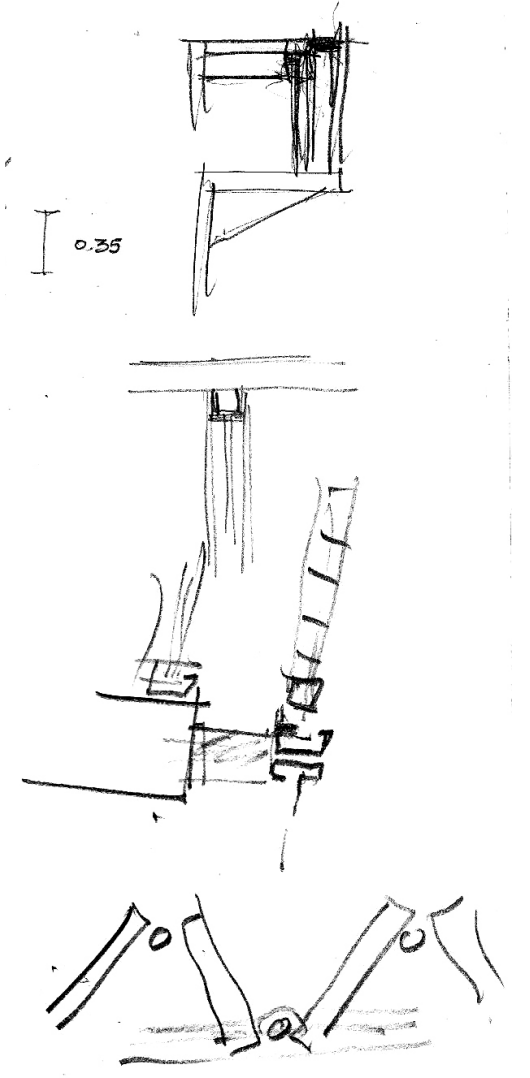
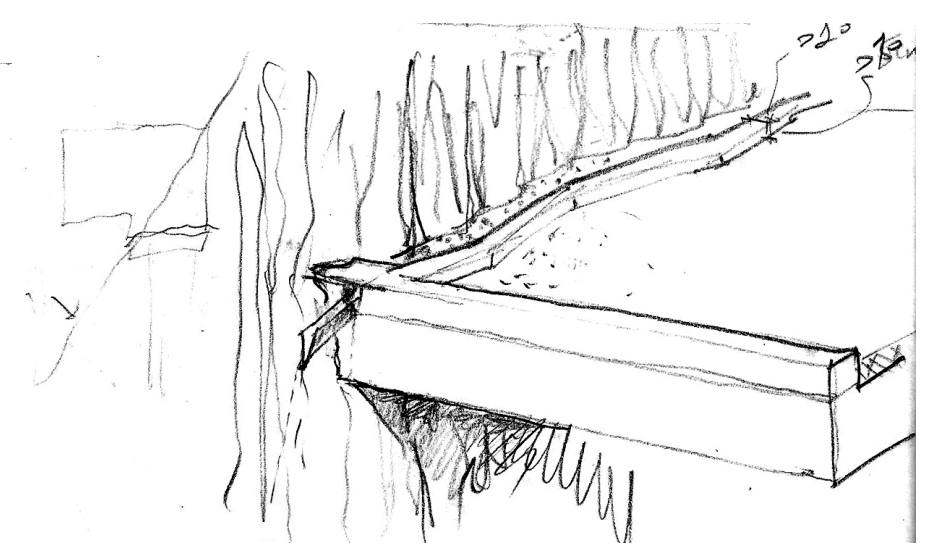
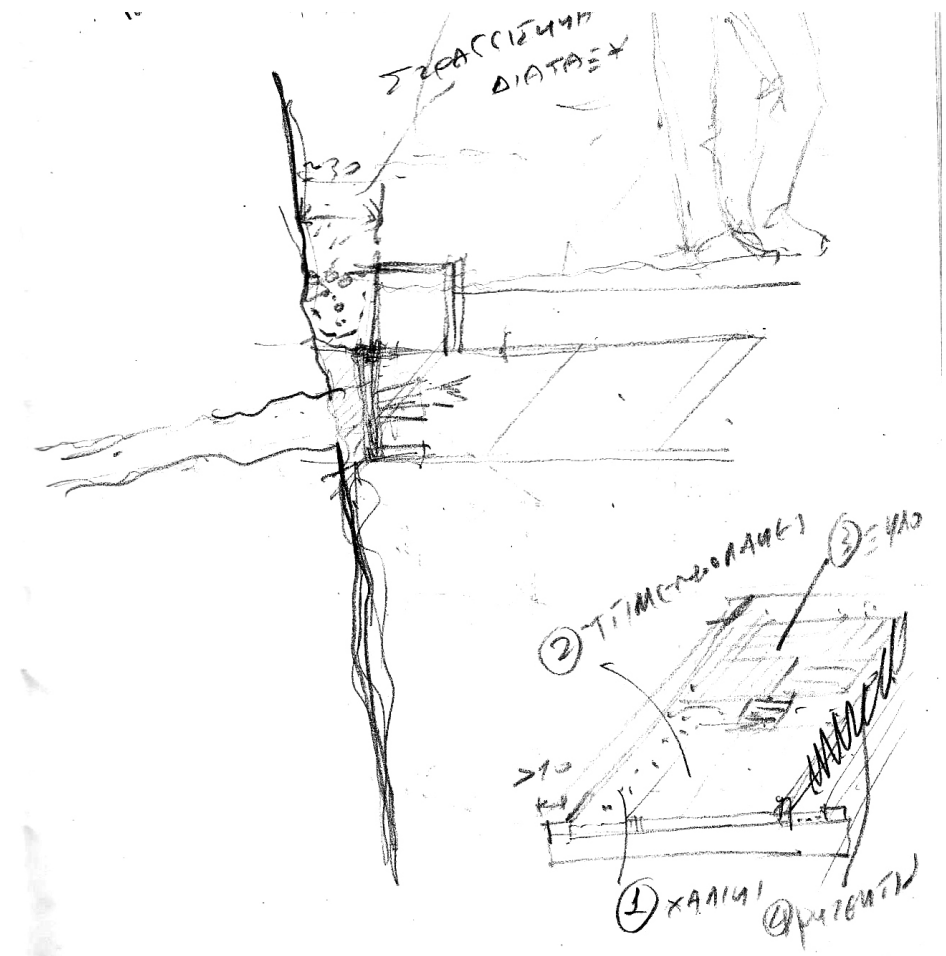
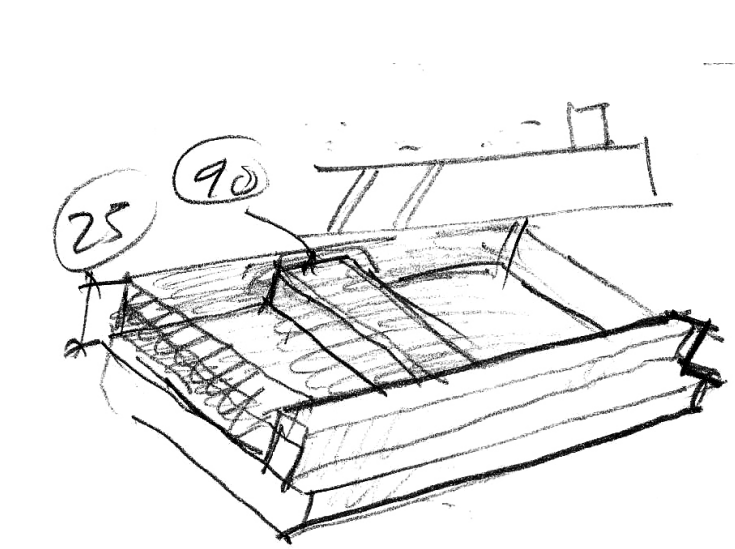
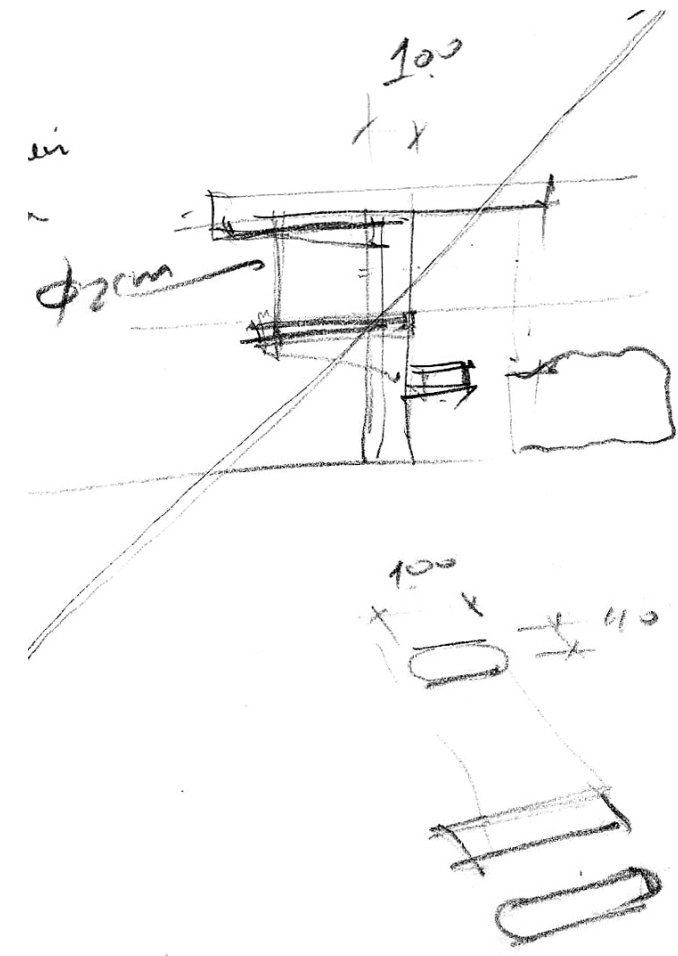

TOMH B-B
1/100

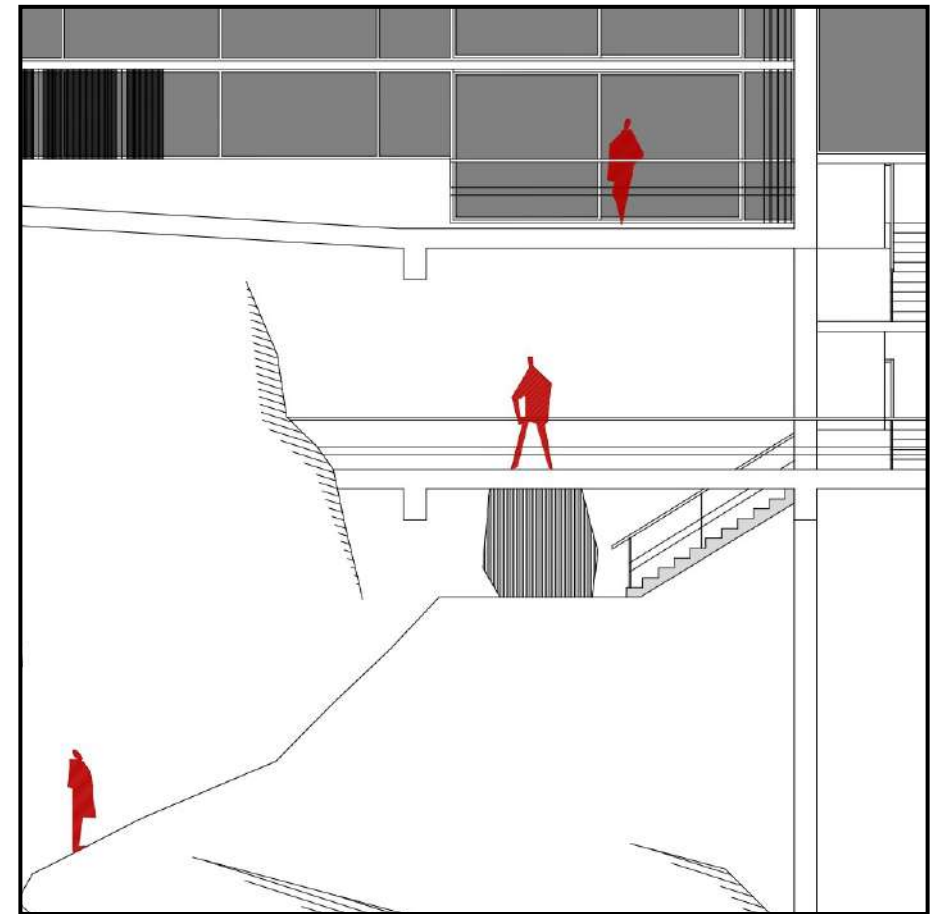
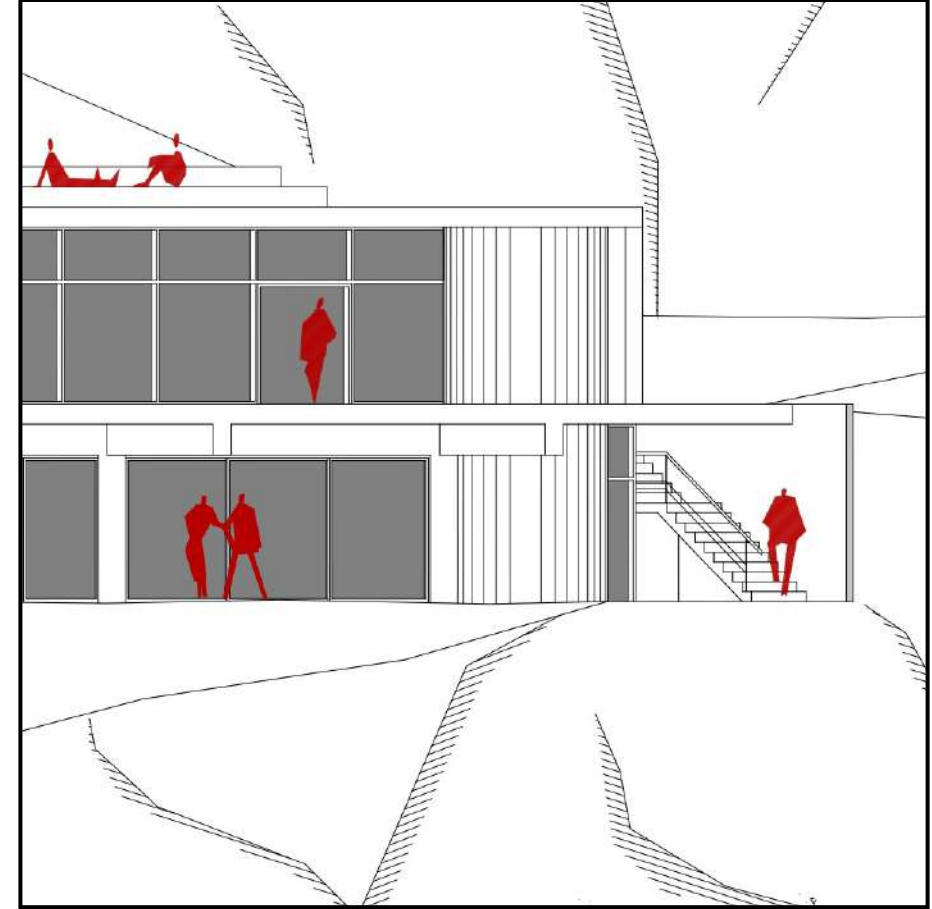
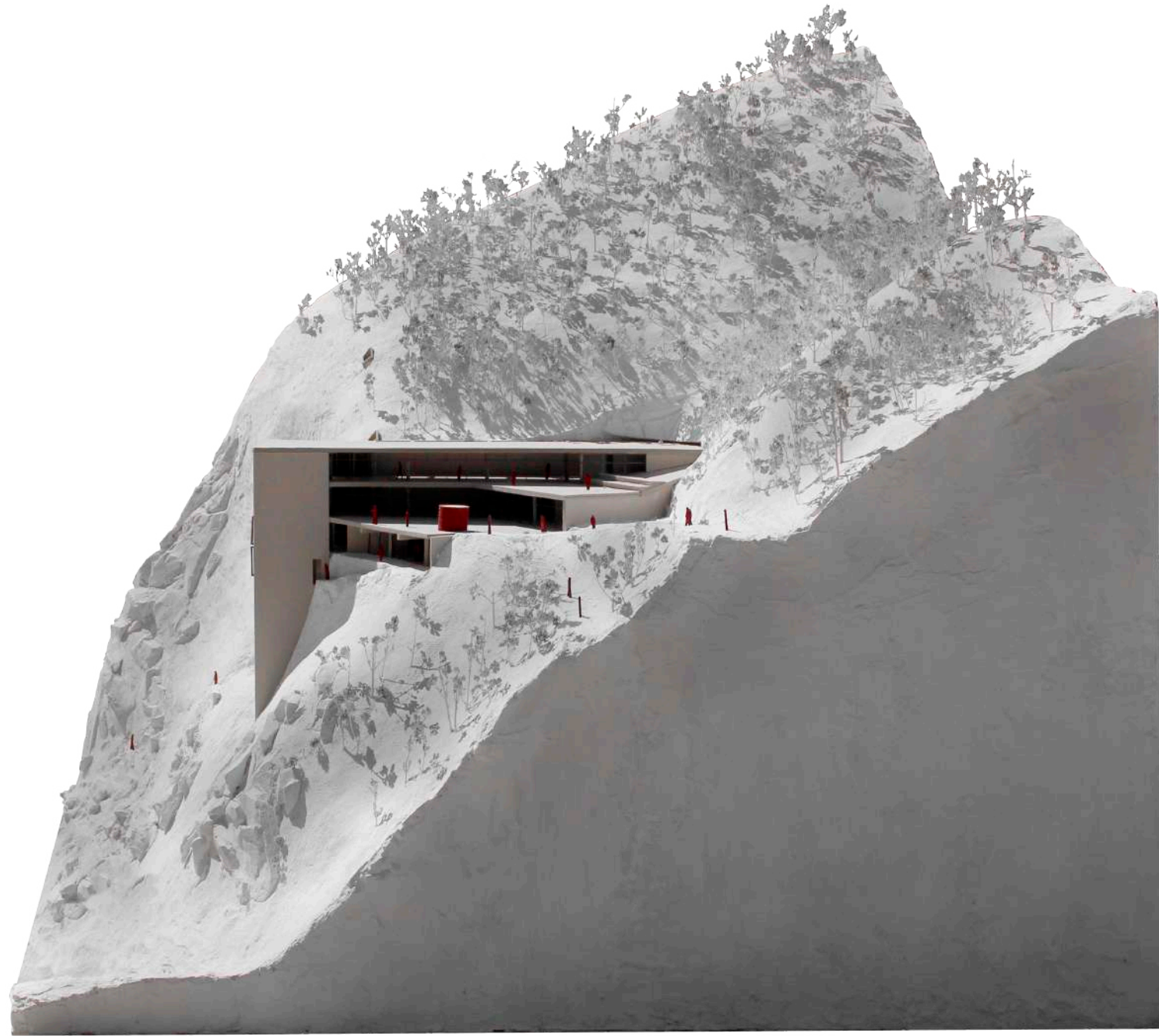

TOMH Γ-Γ
1/100

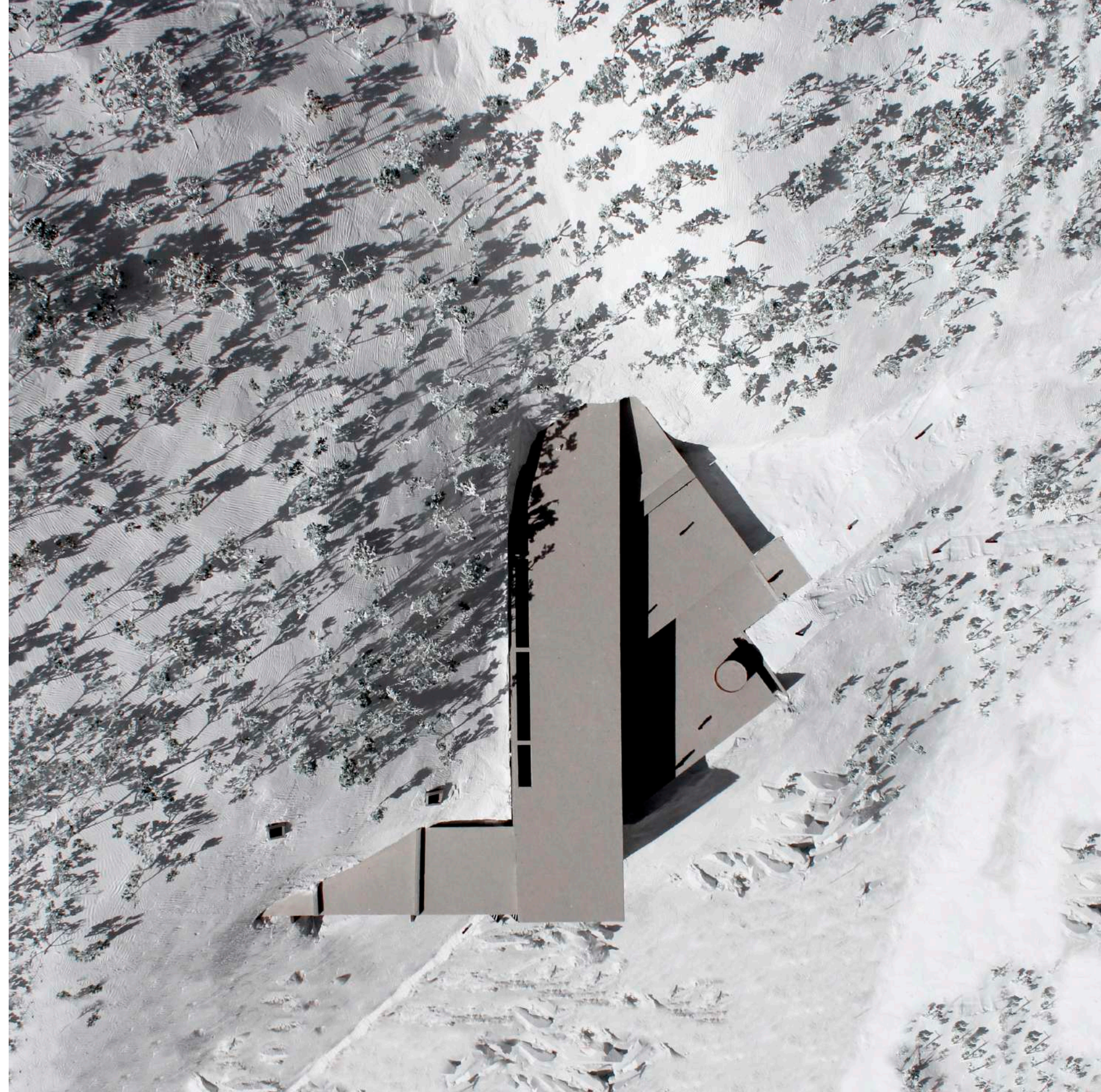
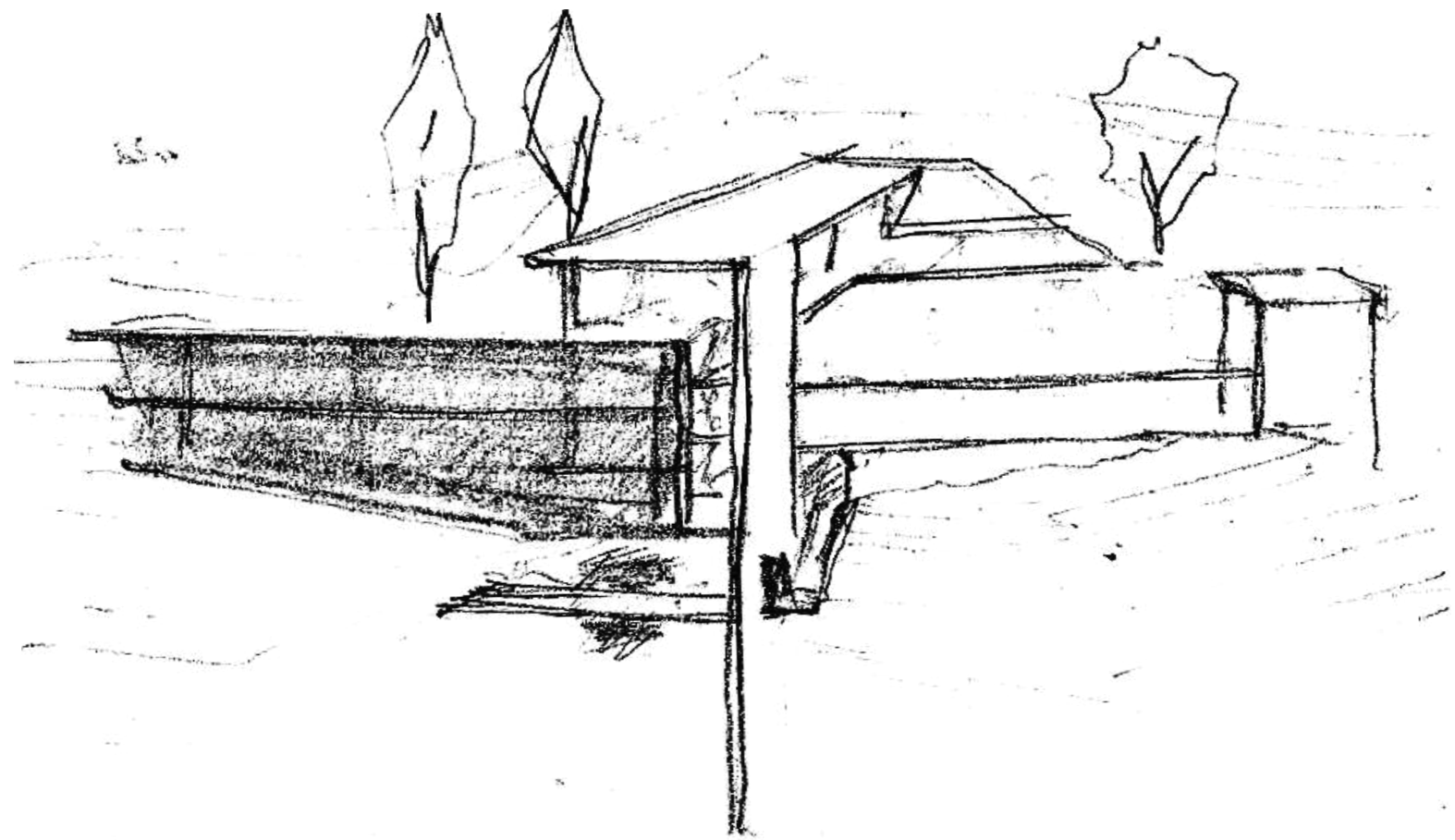

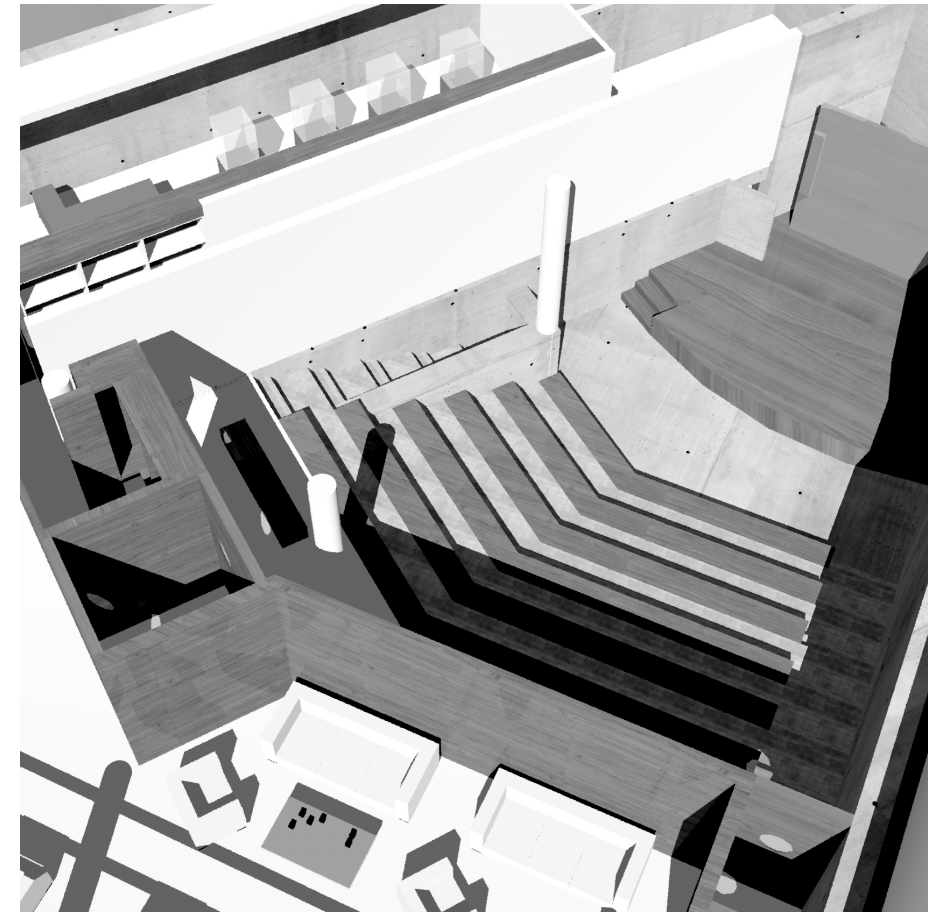
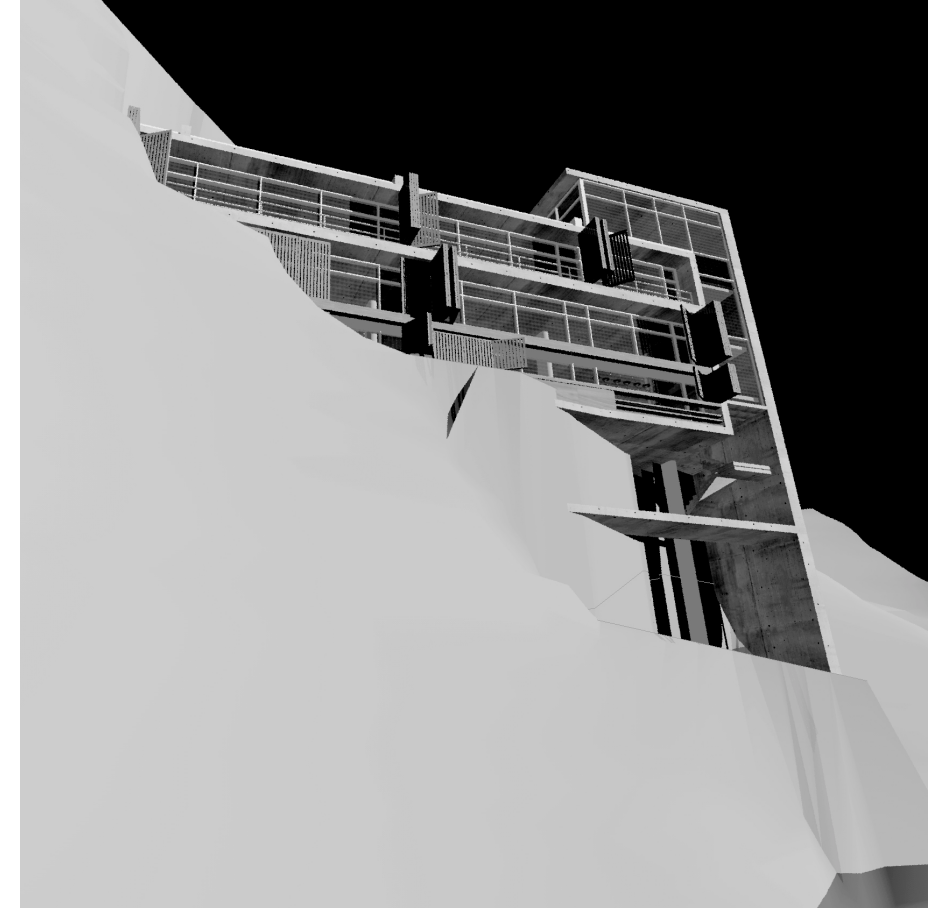
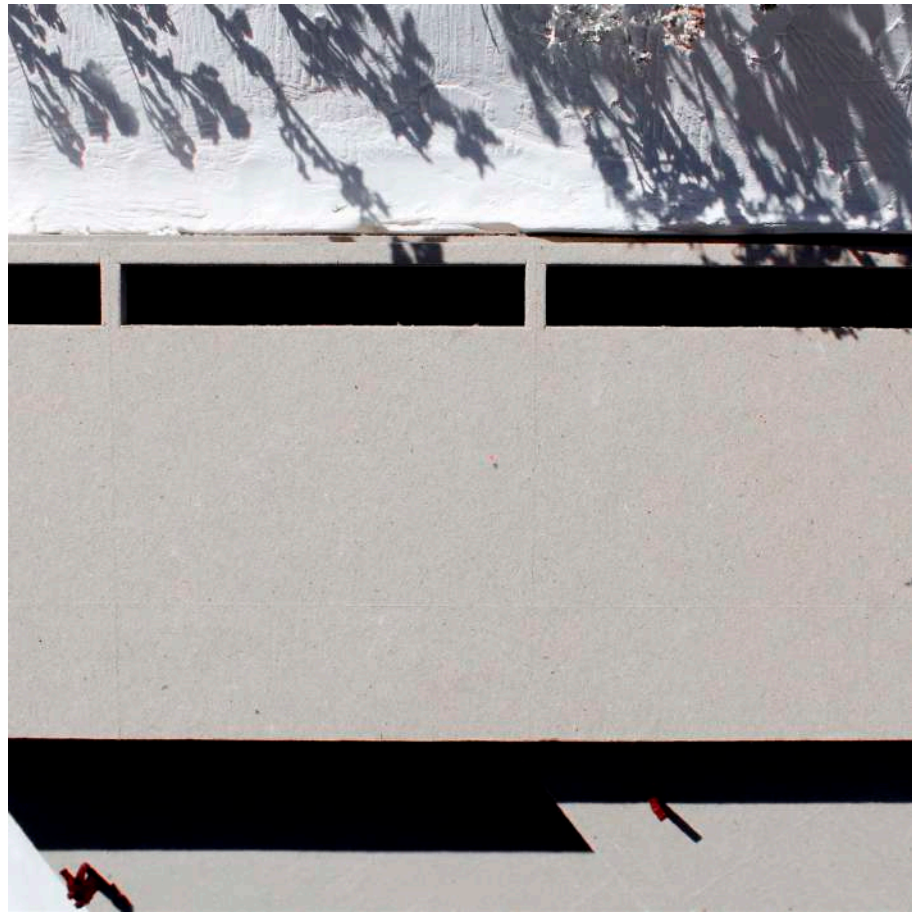

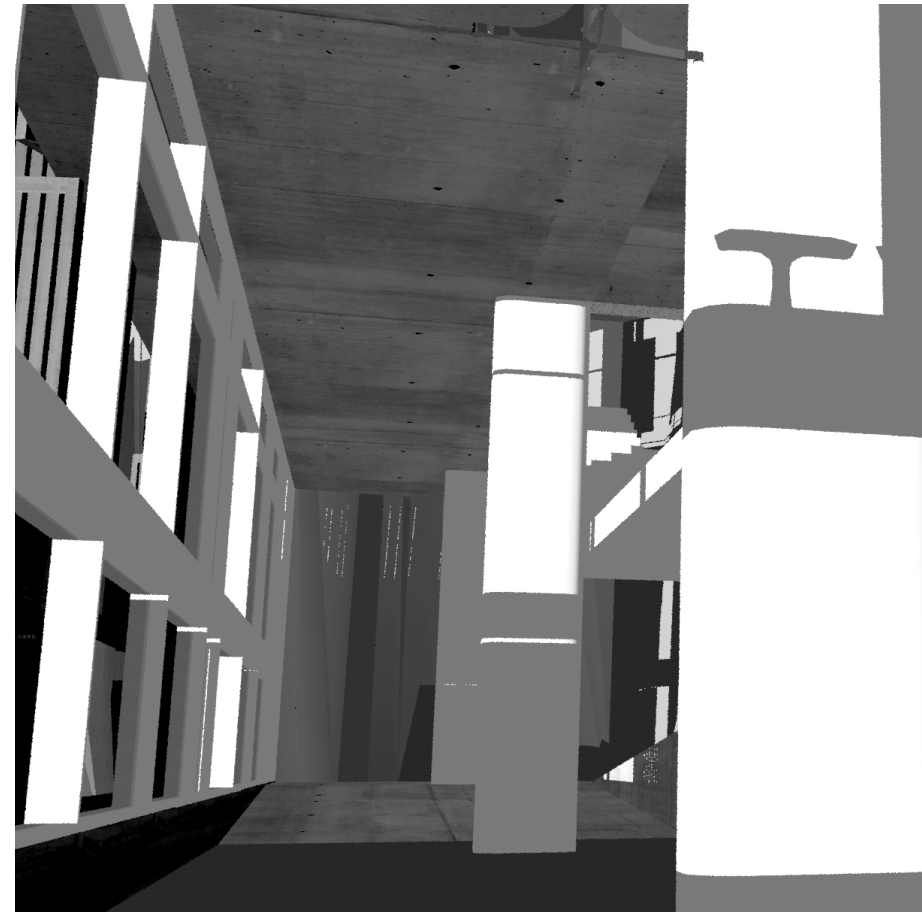
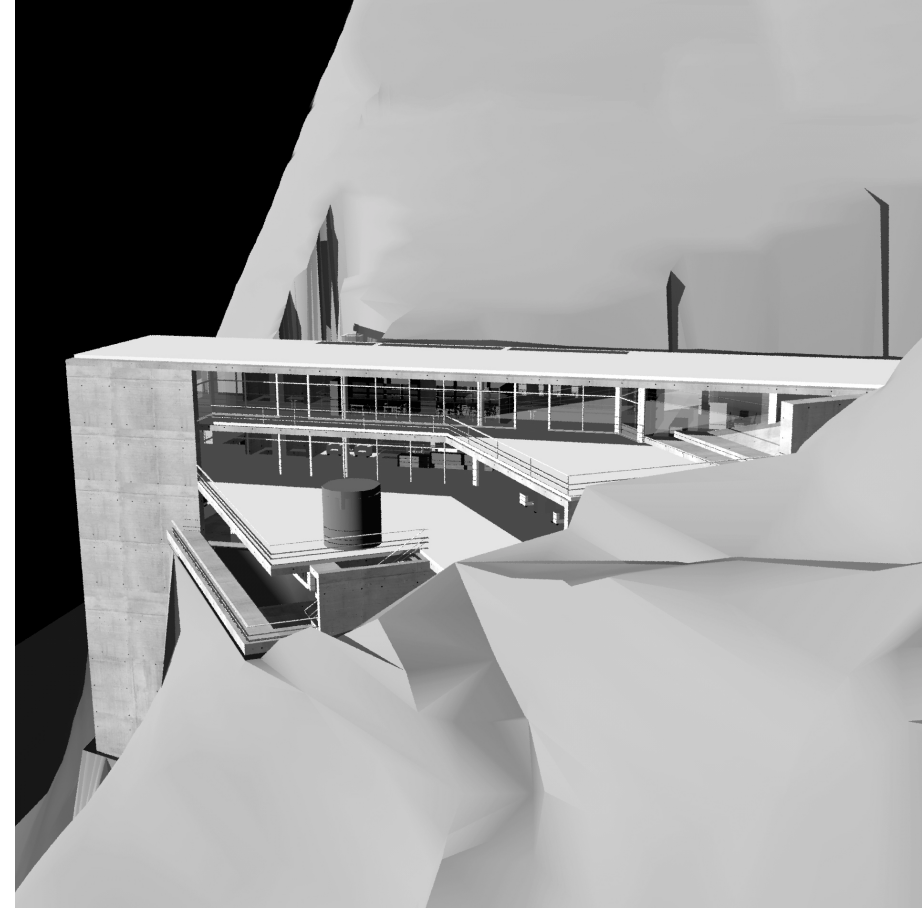
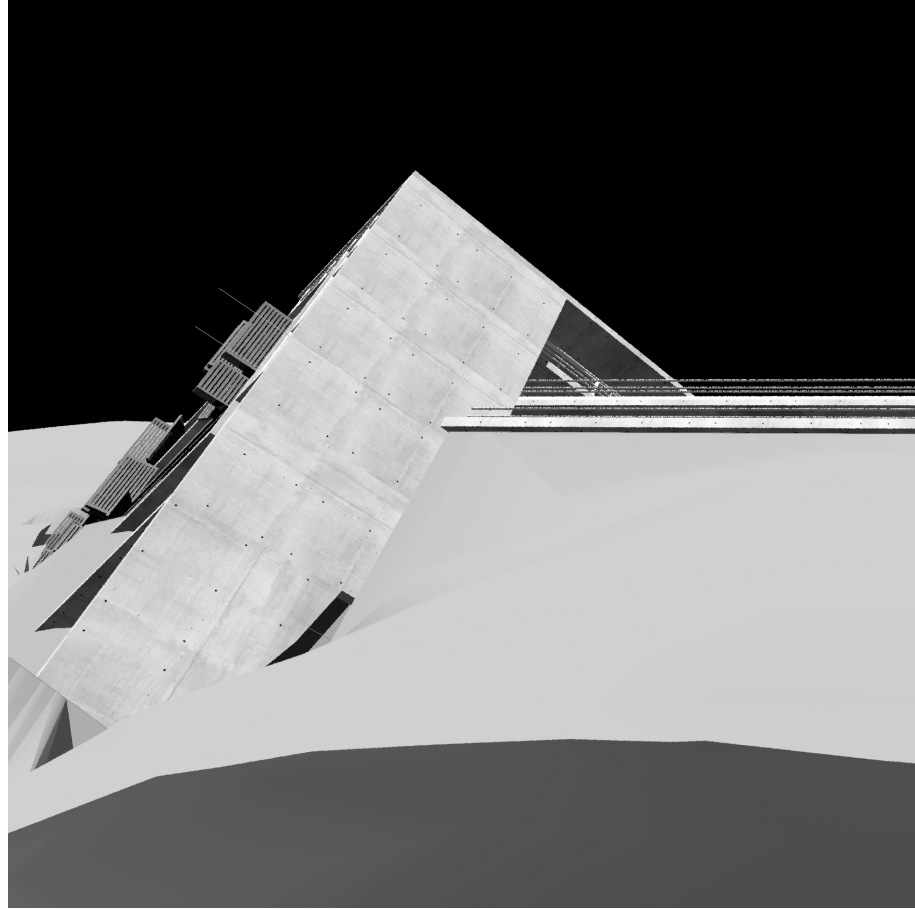

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Αλεξόπουλος, Θ. (Αρχιμ.) (2017), *Ιερά Μονή Τιμίου Προδρόμου Γορτυνίας και Μετόχια*, Αθήνα, Γραφικές Τέχνες Σανιδάς

Γεωργέλος, Ιωαν. Δρελιώση, Γ.-Χρ. (2021), *Κέντρο Αγροτουρισμού στο Λούσιο Ποταμό*, Αθήνα, διπλωματική εργασία ΕΜΠ

Δηματρακόπουλος, Σ. (2016), *Η Ιερά Μονή της Παναγιάς Αιμυαλλών Γορτυνίας*, Αθήνα, έκδοση Ιεράς Μονής

Δημητρακόπουλος, Σ. (2002), *Ο Άγιος Αθανάσιος Χριστιανουπόλεως*, Μοσχάτο, εκδόσεις Παρρησία

Κανάκης, Ιακ. (Αρχιμ.), *Η ιστορία της Ιεράς Μητροπόλεως Γόρτυνος και Μεγαλοπόλεως*, Μοσχάτο, εκδόσεις Επτάλοφος

Παπαϊωάννου, Κων. (2007), *Τα ελληνικά μοναστήρια σαν αρχιτεκτονικές συνθέσεις*, Αθήνα, διδακτορική διατριβή ΕΜΠ

Τσομάκου, Φ. (2021, 23 Σεπτ.), *Μονοπάτια λευτεριάς, οδοιπορικό σε Γορτυνία και Αρκαδία*. Ανακτήθηκε από: <https://www.youtube.com/watch?v=xZ88f5KFu3c>

ΕΡΤ2 (2022, 10 Απρ.), *Φωτεινά Μονοπάτια-Γορτυνία: Το Άγιον Όρος της Πελοποννήσου*. Ανακτήθηκε από: <https://www.ertflix.gr/vod/vod.190539-photeina-monopatia-11>

ΕΥΧΑΡΙΣΤΩ

Τους καθηγητές μου, κύριο Αγγελή, κύριο Βασιλάτο, κύριο Ζαχαριάδη για την καθοδήγηση και την υποστήριξη τους όλους αυτούς τους μήνες.

Την Ναταλία, την Κατερίνα, την Νικολέτα, την Δώρα, την Νεφέλη, την Μυρτώ, την Παναγιώτα, τον Γιάννη, τον Γιώργο, τον Σπύρο, την Ελένη και την Μάιρα, που υπήρξαν συμπαραστάτες και συνοδοιπόροι μου.

